

publice utilitatis interest ut de lea  
non remaneat impunita ex. de se.  
exco. ut fame ne facilitas venie in  
centm tribuat delinquendi. xxij. q.  
iiij. est iniusta. B.

**R**efuscitat<sup>9</sup>. po  
sit q aliquis resuscitare  
tur q sacra essent ab eo iteranda  
vide Isacm. y. v. De samuele resus-  
citato: vide infra sortilegiu. y. vij.  
in fine.

**R**euelatio. Qñ  
excoicatio fit otra euz vel  
eos q sciunt furtu nisi reuelent cui  
tenent reuelare. R. fm host. Non  
tenentur reuelare damnu passo:  
sed prelati eccie. xxxv. q. vi. ep's  
in sinodo. S; ne q illi reuelare pu  
blice debeat: si solus reuelator scit:  
ut supra crimen. y. iij. Vtz aliq's  
teneat reuelare credita vel debita  
sibi in secreto omnia vide supra co  
fessionis celatio. y. pen. a m eo. ca.  
multa de reuelatione confessionis.  
Vtz familia siue subditi tenean  
tur reuelare dño eū q sibi dñam  
fecit: vide supra familia. y. fi.

**R**igor. Vide su  
pra ius. y. i.

**R**ira utruz sit  
mortale pñm. R. fm tho.  
ij. q. xij. Sicut otentio importat  
quandā otradictione; in verbis  
ita rira dicit quandā inuasione;  
in factis. Vnde sup illud gal. v.  
ubi rira ponit inter opa carnis di

cit glo. q rixē sunt qñ ex ira aliq  
inuenem se pcutiunt. Et idō rira vñ  
qñdā priuatu; bellū qñ mē priua  
tas psonas agitur nō ex aliq pu  
blica aucte sed magis ex inordina  
ta voluntate. Et idō rira sp impo  
tat pñm. a m eo quidē qui alterū  
inuadit iniuste: est mortale pñm  
In eo aut qui se defendit pñt esse si  
ne pñō: a qñq; cū veniali. qñq; ec  
cum mortali fm diuersū modum  
se defendendi. Nā si solo aio repel  
lendi iniuriā a cum debita modēa  
tione se defendit nō est pñm: nec  
pñt pñe dici rira ex pte eius. Si  
vero cum aio vñdidit vel obij: vel  
cum excessu debite moderationis  
se defendat sp est pñm: sed venia  
le quidē qñ aliq's motus obij vel  
vñdidit se immiscet vel cum rōa  
vñ homo ex deliberacōe rōnis: ut  
pñt colligi ex dictis eiusdē tho. B.  
non multū excedit moderatā defe  
sionē. Mortale aut qñ obstinato  
aio otra aggredientē insurgit ad  
euz occidendum vel grauiter lede  
dum. A. Item in sum. li. iij. ti. xxxi  
ij. q. cccxxvij. B.

**S**acerdos.

Qualiter sacerdo  
tes dicant ligare  
a soluere. R. fm  
ray. tribus modis

Primo ligant a solunt a oñdunt  
aliquē ligatū vel solutū esse a deo.  
Vnde luce. xvij. dñs leprosos pri  
us ipse p se mudauit. deinde ad sac  
dots misit quoz iudicio oñderē



mundati. Item lazari prius susci-  
tauit: deinde mandauit discipulis  
suscitatiu solueri Job. xi. Nam qui  
quod apud deum solutus sit: tunc in facie  
eius non alius solutus habetur: nisi per  
iudiciu sacerdotis. de pe. di. a. quan-  
tumlibet. Secundo ligant cum satisfactoriis  
penitentibus imponunt vel solvunt cum  
de ea aliquid dimittunt: vel per eam  
purgatos ab eorum coitionem ad-  
mittunt: de pe. di. a. multiplex. Ter-  
cio per excoicationem vel absolutionem:  
de qua satis dictum est in excoicatione: et  
super absolutione. Sic illa habet se clauis  
1. 1. A. a. ibi de hoc dictum est. B.

**U**t quicumque sacerdos li-  
gat vel soluat: ligatus vel  
soluatur deus. Et secundum ray. illa auto-  
ritas quodcumque ligaueris super terram  
et solueris etc. non simpliciter intelligenda  
est: sed tunc deum cum sacerdos ius-  
te ligat vel soluit. Nam iudiciu tri-  
plex est. Primum est dei: quod si deus mu-  
dat animam in contritione. Secundum est sa-  
cerdotis qui auctoritate clauis ligat vel  
soluit. Tercium est iudiciu curie cele-  
stis. scilicet approbantis. Itaque quodcumque  
ligaueris etc. exponitur sic. Iuste vel  
clauis non errante: erit ligatus et in  
celis. scilicet per approbationem. xi. q. iij.  
tunc vera: a. xxiij. q. i. manet A. 18  
in sum. li. iij. ti. xxiiij. q. d. xxviij. B.  
De hac materia supra prima. a. s.  
confessio. iij.

**Q**ue sunt pertinentia ad offi-  
ciu sacerdotis. Prin-  
cipale eorum officiu est missam cele-  
brare seu eucharistiam consecrare ut s.  
eucharistia. iij. q. iij. Et preter hec et  
am ut ponit ray. pnt baptizare. p-

dicare. pntas dare. pntas dare be-  
nedictionem simplicem. di. xv. ecce. S.  
tunc cum celebrant pnt episcopus debent  
ei inuenire ut benedicat si velit aliter no-  
lit benedicat presbiter. Dico cum bene-  
dico sine alia sollemnitate. a. sic lo-  
quitur dictum e. ecce. Et de hoc supra  
benedico. A. Et ibi de hoc plenius in  
addico. B. Item sacerdos habet offer-  
re infirmis extremam unctionem. xv  
di. sed a. illud. Unde iaco. vi. In-  
firmus quis in nobis etc. Item potest  
in necessitate. scilicet absente episcopo reconcilia-  
re sollemniter penitentem. xxvi. q.  
vi. c. vi. al. s. non. xxvi. q. vi. ca. i.  
A. Licet presbyter et pntineant ad offi-  
ciu sacerdotale: non tamen omnes sacer-  
dotes pnt predicare: sed solus qui  
ad hoc officiu fuerint instituti: ex-  
de here. cum ex inuendo. Item nec sa-  
cramenta ministrare: nisi quibus  
data est cura animarum vel quibus com-  
missum est ab hominibus cura ut in de. re-  
ligiosi de priu. B. Sacerdotis ordo  
liberat a fortuna seruili vel ascripti-  
cia: ut supra ordo. 1. ante pen. Ad  
materiam quod sacerdotis facit super eu-  
charistia. iij. a. supra coicare. a. super  
confessio. iij. Item confessionis celacio  
Itē confessor. a. iij. Itē missa. Itē or-  
do cum omnibus ibi tractatis. Item pe-  
nitentia. iij.

**S**acramentum  
quod est. Et. Quatuor diffini-  
tiones inueniuntur. Una est generalis sen-  
sue. Sacramentum est sacre rei sig-  
num. Altera est augusti. de doctri-  
na christiana. Sacramentum est in-  
uisibilis gratie visibilis forma. Et huius



abbat in gē sūa p sic vt eius sūti  
dinem gerat a cā existat Tercia ē  
eiusdem aug. Sacm est illud in  
quo sub te gumento rez visibiliū  
diuina virtus secretū salutē opa  
tur. Rēta est hug. de scō victore in  
li. de sacris sic. Sacm est materia  
le elementum extrinsecus oculis  
suppositū ex institucōe signans ex  
silitudinē repitans. ex scificacōe  
aliquā inuisibilem gratiā oferēs.  
Et fm th. a. p. m. iij. di. r. In sac  
mentis aliud est sacm tm: vt est  
in baptismo ablutio sub forma v  
luy aliud est sacm a res sacri vt  
in baptismo caracter. terciū qd ē  
res a non sacm: vt grā siue vlti  
mus effcūs sacmēti. A. Idem in  
sum. li. iij. ti. xliij. q. r. Et idē est sac  
mentū a res qd signū a signatum  
cū sacm sit sacre rei signū: vt pre  
tactū est. B. Et quidē de sba cuiusli  
bet sacramenti noue legis nēario  
sunt tria. s. materia vt elementum.  
forma. s. verbi a intentio ministri  
copulans formā materie. Nā fm  
aug. Accedit verbū ad elementum  
a sit sacmētū. q. r. de trax. A. Re  
quirit etiā intentio sacmētū in  
stituentis. s. p. vt supra eucaristi  
a. i. f. vii. in addicōe. B.

**Q**ue sunt sacra nēitatis. R. fm ray Quinqz viz. ba  
ptismus. confirmatio. eucaristiā.  
pma a extrema vndio. Et dicuntē  
esse nēitatis: qz sunt in precepto a  
tenet quilibet ad ea suscipienda  
p loco a tpe. Reliqz duo sacmen  
ta sunt voluntatis. s. ordo a matri  
moniū. Et de his oibus lētur ple

nō in suis ppijs vocabulis. A. Idē  
in sum. eo. ti. q. iij. B.

**Q**uis est effectus sacroꝝ. R. fm ray. Vt talia  
sint cuilibet qlis ipse accedit. q.  
a dñs declarauit. Nam a scā malis  
obesse pnt. de ose. di. ij. a scā a Cho  
rin. xi. Qui manducat a bibit idi  
gne. A. Apertius dic q bonis sunt  
ad salutē: a male accedentibus ad  
p dīcōm vt in sum. eo. ti. q. v. B.

**U**trū sacramenta debeāt cō  
ferri p dōribus. R. n. Non. xcv. di. illud Hoc fm ray. in  
telligendū est de pccis manifestis  
Nam ppter occulta pccā non pnt  
alicui sacramenta negari: nisi p am  
monicōm secretam vel publicā fa  
ctam in gñali. de ose. di. ij. nō phi  
beat. A. Idē in sum. de cā. q. v. B. Exi  
stens autē in pccō mortali siue oc  
culto siue manifesto mōlīter pec  
cat recipiēdo sacramenta: di. xl. ml  
ti. di. xxv. illud. A. Istud c. non vī  
ibi hī: sed hī. xcv. di. B. xi. q. iij.  
audi. A. Con. th. a. p. vt in sum.  
li. iij. ti. xxij. q. ij. ad fi. B. Similiter  
minister sacramenti exñs in pccō  
mōlī tractans sacramenta in suo or  
dīne: mōlīter peccat: vt s. ordina  
tus. i. f. ij. a vide f. f. pen. in fi.

**U**trū sacra pnt iterari. R. n. Triā sacramenta nō pos  
sunt iterari. s. baptism⁹. ordo a con  
firmatio. q. r. q. quidā de ose. di.  
v. dictum a c. de hoie. Nulli em sa  
cro faciēda est iniuriā q dī fieri  
qū non iterandū iterat q si prima  
collatio nō valuerit. q. r. sacra: de  
confe. d. iij. c. oñdicitur. In collacōe



enī cuiuslibet p̄dicatorū trium im  
primis carader aīe q̄ etia; p̄ mor  
tem nō p̄t ab ea separari. Vñ etiā si  
q̄s recusaret non eēt rebaptisā  
dus: a reconfirmand⁹: a reordinā  
dus. sec⁹ in alijs. iij. sacris. xxxij.  
q. viij. licet a. q. q. quidā. A. Idē  
in sū. li. iij. ti. xxiij. q. vi. B. Vnde a  
hug. nōuit q̄ lazarus post suā re  
fuscitacōm non potuisset repetere  
v̄xorē suā: nec illa illi. sed si vellēt  
iungi oporteret q̄ cōhererent de no  
uo a sic iterari p̄t mēmoriū. euca  
ristia. p̄ma a extrema vñdio: vt a  
hic in singulis eorū locis dī. A. Idē  
in sū. eo. ti. q. li. a addit q̄ talis  
cōtrahēs post resurrectionē nō eēt  
bigam⁹: q̄ nō diuideret carnē suā  
p̄pter hoc in duas s̄m eundē hug.  
Cō. pe. vt; ibi. B.

**Q**uid aut dubitat an ali  
q̄s receperit baptis  
mū vel aliud sacm. R. D; iterari  
sub additione: vel p̄ fillem modū q̄  
dictus ē de baptismo s̄ baptis⁹  
iij. p̄. ante. Nā nō intelligit itera  
tum qd̄ nescit esse factū: de ose. di.  
a. solemnitates: a de cōse. di. iij. si  
nulla. ex. de pres. nō bap. veniens  
A. Idē in sū. eo. ti. q. xxxviii. qñ  
dubitat etiā circa aliqd̄ s̄baliū  
sacri: viz de forma vel materia vel  
intencōe ministri s̄m t̄ho. a ray. B.

**A** quib⁹ ministris sacra sint o  
ferenda vel recipienda. Rñ.  
Sacm cōfirmationis a solo ep̄o  
a supra. offerri p̄t de ose. di. v. ma  
nus a c. nouissime a c. vt ieiunū.  
Sile. a sacm ordinis saltem sacri.  
A. Nā non sacros offert qñq; etiā

abbas vt supra abbas m̄ prin. B  
vt supra ordinato: s̄. v. Sile a pe  
nitentia solennis nisi aliud nētas  
inducat. di. l. m̄ capite. xxvi. q. vi.  
c. si. Alia vero sacra a sacerdotib⁹  
offerri p̄nt: a non refert a quo sac  
menta officiant vel offerant. s̄. bono  
vel malo: etiam excoicato vel dēg  
dato vel heretico: dummodo in for  
ma ecclē. A. s̄. quo ad eēntiā sacra  
menti: sed bene refert q̄ ad effectū  
vt in iurib⁹ alleg. a hic seq̄tur. B  
Peccant tñ qui indignē officūt:  
a q̄ recipiūt ab hereticis. de grada  
tis. simoniacis: vel scismaticis. ex  
coicatis seu notorijs fornicatorib⁹  
p̄ reter baptismū in articulo mor  
tis. di. xxxij. s̄. xxv. q. q. sacra a ca.  
ficiut fidi. A. Imo in articulo mor  
tis dū defunt aliq; etia; a notorijs  
fornicatorib⁹ cōio recipi p̄t a p̄ cō  
seq̄ns etiā p̄ma: sed a precis ab  
ecclā solus baptism⁹ xxxij. di. s̄. p̄  
ro. Et de hoc aliqd̄ dā⁹ s̄ clericus  
iij. s̄. i. in addicōe. B.

**Q**uod sacm sit excellenti  
us. R. Baptis⁹ ex  
cedit alia rōe efficacie. de ose. di. ii  
ij. p̄ baptismū. Nam virtute eius  
dimittuntur oīa p̄cā quo ad cul  
pam a quo a d̄ penā: neq; est nēa  
ria alia p̄ma. A. Facit de pe. di. viij.  
nullus. B. Item q̄ etiam est fun  
damentum aliorum sacramento  
rum. ex. de pres. non bap. veniens  
Eucaristia aut excedit racōne dig  
nitatis a sanctitatis. de conse. di. ii  
nihil Confirmatio autem excedit  
ratione conferentis: quia cōfertur  
a solo episcopo: sicut etiam sacm



**S**acrilegiu z qd  
fit. **R.** Sacrilegiu e sacre  
rei violatio vel usurpatio. **Et** dicitur sa  
crilegiu quasi sacrilegium et sacre le  
dens. **A.** Item in sum. li. vi. xii. q.  
i. fin. rap. a tho. **B.** vel sacre leges  
et furans vel diripiens.

non credit: incurrit infidelitatis  
peccatum. Et ex hoc nota qd qui di  
uine legis verba puerit: sacrile  
gium incurrit. **A.** Hoc verum fm  
accepcoem specialem: generaliter  
tn loquendo pot intelligi de omni  
peccato fm vl. a in sum. eo. ti. q. ij  
**B.** Itē qui disputat de iudicio pn  
cipis vel iudicat: a hoc nisi euiden  
ter ostaret illud esse contra deum  
Et ideo disputat reuocando in du  
bium. Secus si ppter maiorem dis  
cussionem. **A.** Et intelligentiam. Et  
hoc fuit didum glo. ray. vt in dca  
q. ij. B. Item qui publica officia  
omittit indeis. De prediis ea sib?  
xxij. q. iij. f. qui aut: a ea nemini  
a c. constituit. Item qui quacunq  
rem ecclesie retinuerit vel accipe  
tra eius voluntate. xxi. q. ij. nulli  
liceat ignorare. **A.** Con. prediis  
tho. vl. in dca q. ij. B.

**S**ecundum quaz speciem sacri  
legium est maius  
petm. & fm tho. ij. ij. q. xci. **T**an  
to sacrilegium est grauius quanto  
res sacra in qua peccatur maiorez  
obtinēt sanctitate **V**nde si sacrile  
gium committatur opra psonam vel  
sacry locum: grauius est opra pso  
nam q̄ opra sacry loci: q̄ sc̄itas  
loci ordinatur ad sanctitate hois.  
**I**tem hec tanto sunt grauiora qm̄  
to psona vel locus sunt sanctiora.  
**S**ivero sacrilegium committat̄ circa  
alias res sacras: tunc diuersos h3  
gradus fm diuersitate sacray re  
rum. inter quas summū graduz  
obtinēt ipsa sacra quibz sc̄ifi  
cat̄. q̄z p̄cipuū ē eucaristie sacm̄



qđ otinet ipsum xpm: a idē o sacri  
legiū qđ oīa hōc sacm cōmittit  
grauissimū est inter oīa. **P**lacra  
autē scđm locū tenent vasa conse  
crata ad sacroꝝ suscepcom: a ipē  
imagines sacre a scōꝝ reliquie: in  
quibz quodammodō ipse psonē scō  
rum venerant vel delōrant deinde  
ea q̄ p̄tinent ad ornamentū ecclē  
vel ministroꝝ. deinde ea q̄ sunt de  
putata ad ministroꝝ sustentacōz  
siue sint mobilia siue immobilia

**Q**ue pena sacrilegi. **R.** Si  
iniuria atrox fiat pso  
ne ecclēstice: s̄m leges est pena de  
capitatio. **C**de epi. a de. si quis in  
hoc. al. vero iudicis arbitrio refer  
uatur p qualitate psonē. rei. tpis  
a loci. ff. ad. l. iul. pecu. l. lege. §. i. a  
l. sacrilegi. **A.** Punitur etiā sacri  
legus vltimo supplicio s̄m leges:  
qn. si facit oīa legē o fugientū ad  
ecclām: vt supra emunitas o fugie  
tū. §. ij. **B.** Scđm canones duplex ē  
pena. Vna est spūalis. s̄ excoicacō  
Nam p sacrilegio in psonam ecclā  
sticā cōmissio est maior excoicatio  
ipso iure. **A.** xvij. q. iij. si quis sua  
dente: a ex. de sen. exco. nō dubiū  
**B.** Pro sacrilegio vero in rebz est  
minor excoicatio. **A.** Facit. xvij. q.  
iij. si quis domū ibi donec in ouē  
tu ammonit? legitime satisfaciāt  
sciat se coione esse priuatu. Si ve  
ro post scđam a terciā ouentionē  
coram epō satisfacere detradauit  
sacrilegi periculo ab oībus obno  
xijs teneat: ita vt s̄m aplm nemi  
nī fidelīū misceatur. **B.** Et in aliqui  
bus casibz etiā maior: vt cū qđ

incendit vel frangit: vt supra ab  
solutio. i. §. ij. v. ij. est de eo a supra  
excoicatio. iij. **Alia** est pena pecu  
niaria. xvij. q. iij. si quis in atrio.  
a c. si quis otumax. a c. qđ quis in  
uent? a c. si qđ demceps. **A.** Idē  
nota in sum. eo. ti. q. iij. s̄m ray. a  
tho. a vl. **B.** In quibz c. diuerse po  
nunt pene pecuniarie: q̄ s̄m quāti  
tate criminis a locoꝝ oīuetudines  
infligēde sunt. **A.** Hoc fuit dictum  
glo. ray. vt in dicta. q. iij. ybi etiā  
dī s̄m vl. qđ hec pena pecuniaria h̄  
est arbitrarīa. **B.**

**S**agittari? vtz  
liceat vti arte sagittarioꝝ  
vel balistariorū. **R.** Pnt xpi am  
hoc officiū exercere oīa paganos  
a fidei psecutores. Contra xpianos  
aut a catholicos non: ex. eo. c. vni  
co. Dicunt tū quidaz qđ in bello iu  
sto possit licite hoc officiū exerceri  
etiā contra xpianos qđ in tali bello  
vt dicit aug. vtz apte quis pug  
net an ex mīdijz mīhī ad iusticiā  
interest. xxij. q. ij. dñs. a q. viij. a  
p̄ide. **A.** Idē in sum. li. ij. ti. iij. q.  
i. s̄m ray. goff. hosti. a ber. qui vi  
dentur hoc tenere qđ in bello iusto  
liceat vti balistis etiā cōtra xpi  
anos. **B.**

**Q**ue est pena excoicatio  
artem ipsā modo phi  
bito. **R.** Pena eoꝝ est qđ sub ana  
themate phibentur: extra eo. c. v  
nico in fi. Et dicunt quidaz qđ vbi  
cunq; exprimitur talis forma ver  
boꝝ. s̄ sub anathemate vel sub p̄a  
excoicatiois est canon late s̄mē



et excoicatus est qui contrafecerit:  
di. lxxij. salommitane. Alii dicunt qd  
hmoi verba non habent vim nisi omni  
nacōis ut Comina cōes ep̄as l. v.  
a lre opinio vrior est unde non fuit  
excoicati sed excoicandi. **A.** De hō  
didū est s. excoicatio. i. p̄. iij. in ad  
dicōe. **B.** De facientibz vendētibz  
balistas vite s. negociatio. p̄. v.

**S**anto ruz cor  
poravide supra reliquie. a  
corpa scōrum.

**S**aracenus Sa  
raceni dicunt qui nec no  
uum nec vetus recipiunt testamen  
tum: q non ab agar a neilla abra  
he de q orti sunt voluerunt se noia  
re sed potius a saravore libera sa  
racenos se appellauerunt. Et inter  
eos sunt quidam samaritanī a sa  
maria ciuitate a puincia q recepe  
runt solum quinqz libros moysi.  
alios respuerunt. **A.** Hoc fuit di  
ctum rap. ut in sum. li. v. ti. iij. q.  
ij. B.

**C**xpiani qui defecerunt sara  
cis fauent oia xpianos excoicati  
sunt: ut hēs sup̄ absolutio. i. p̄. iij.  
circa fin. Et adde q tales xpiani si  
capiant sunt serui capientiu: ex  
de iudeis. ita quorundā: a ca. ad li  
berandā Et nota hic q mco. iij. in  
quadaz extraua. q incipit. Olim  
cām in generali statuit a in noua  
uit q nulli arma. equos ferz. lig  
mina. victualia a alia quecuqz in  
cithonia in alexandriā vel alia lo

ca saraceno sū terre egipti de ferre  
vel mittere seu de suis portibus ut  
eis deferant extrahere vel extrahi  
pmittere: aut eis vel auxiliū vel fa  
uore prestare presumāt: al's sint  
excoicati ipō facto: nec pnt abso  
lū nisi tm de bonis ppijs in terre  
scē subsidū ouertendū exoluerint  
quātum ad ptes predictas detule  
rint vel miserint: aut defertū: vel de  
suis portibz deferendū eis exhi per  
miserint: a nihilomin⁹ si capiunt  
fiāt serui capientiu. Et si le statuit  
de oibus terris soldano subiectis  
Et addit q p̄es penas predictas  
sint p̄etuo infames a instabiles  
ita q nec testari valeāt: nec aliqd  
ex alieno tēstō percipere: nec ex te  
stō vel ab intestato succedere. nec  
admitti ad publica officia a oēs  
ad legitimū sint eis penit⁹ interdi  
cti: a q post q de hoc ostitit dūt  
publice denūciari a oia eoz bona  
ad fiscū deuolui. Nec in p̄edcā de  
cre. Que tū intelligebat reuocata  
p p̄miū sexti: sed tū post factū  
sextū in fra annū p̄ bonifacius in  
nouauit eā in quadā extrauag q  
incipit. Contra illos Post hoc de  
mens quint⁹ etiā in nouauit a pa  
pe absolutōz p̄ter q in mortis ar  
ticulo reseruauit in extraua. q in  
cipit. multa mentis. De treugis  
obseruandis etiā saracenis vide f̄  
treuga.

**Q**uitus gentiliū siue pa  
ganoz sint tolerādis  
Et fm t̄lx. ij. q. x. Licet ecclā ritus  
a festa iudeorum agi toleret: ritus  
tamen gentiliū non toleraret: nisi



forte ppter scandalū vitandum vel  
scisma siue dissidiū vel hmoi ma  
lum sint aliqui ad tps tolerandi ri  
tus paganorū vel etiā hereticorū.  
**A.** q sic aliqui ecclia tolerauit vt in  
sum. eo. ti. q. xv. **B.**

**Utrū** liceat furari xpianos  
qui detinentur a sara  
cenis. vel liceat eis xpianis deten  
tis furari aliqd saracenis hīs sup  
furtum. **p. pen. a. vl.** Quō etiā deant  
ad fidē induci re qre supra iudeus  
ij. **p. i.** Itē de seruis saracenorū dic  
sicut de seruis iudeorū supra iude  
ij. **p. totum.** **A.** q alij infideles a he  
retici phibentur hie seruos xpia  
nos sicut a iudei. **One xpia. manci.**  
**in rubro a m nigro. B.**

**Saraceni** in terris xpia  
norū nō sunt  
pmittendi facere publicā inuoca  
tionē de noie machometi: neq; p  
egritatiōes ad aliquē ipsoz tan  
q ad scūm: vt in de. credit: ext. eo.  
**Vt; aut liceat vti hui infidelū**  
vide supra apostasia. ij. **p. fi.**

**Satisfactio pōt**  
intelligi duplr. Vno mō  
que fit hōi. s. cū satisfit ei de eo qd  
quīs illi tenetur a de hac sufficiāt  
q dicta sunt supra restitutō p totū  
a hic. **p. i.** **Alia est satisfctō q satisf**  
fit deo de peccis a de hac nunc dicē  
dum est.

**Quid** est satisfactio. **Rn.**  
fm aug. Satisfactō  
est cās peccatoz excidere a earum  
sug gestioibz adituz nō indulge  
re. **A. Doc hētur de pe. dist. ij. satisf**

factio. **B.** Scdm vero ansel. lib. iij  
cur deus hō. Satisfacere est deo hō  
noīe debitū reddere. Itas diffiniti  
ones exponens **pe. in. iij. dist. xv.**  
dicit sic. Satisfctō curat pctā prete  
rita recōpensando a preseruāt a fu  
turis cauendo. a ideo p actum pri  
mū diffinit ab anselmo cū dicit.  
deo hō noīem debitū. s. qui p pctm  
ablatus fuerat reddere. Sed per a  
ctum scdm diffinit ab aug. s. cās  
excidere aē. p que fit preseruatio  
a futuris. Et vocat cās. s. mēsecas  
radices ex pctō relictas. Sugge  
stiones vero vocat oportunitatis  
extrinsecas vt tps. locū a hmoi **A.**  
Idem in sum. li. iij. ti. xxxiij. q. ci. **Ri**  
car. vo. xv. di. iij. sen. sic dī. Satis  
factio est p illata iniuriā volunta  
ria recōpensatio fm iusticie equa  
litate cūposito non omittere  
nouā iniuriā. Voluntaria dicit  
qz als non est ex caritate: nec me  
ritoria: de pe. di. vij. nullus. Scdm  
iusticie equalitatem dī qz nisi fiat  
fm debituz iusticie: non est ad vi  
tam valida: de pe. di. v. falsas a c.  
fratres Cumposito aē dicitur. qz  
als non est penitentia sed derisio:  
de pe. di. iij. irrisoi. **B.**

**Utrū** homo possit satisf acc  
re de vno pctō sine ali  
o. **R.** fm thō. m. iij. dist. xv. Non  
nā oportet qz talis sit mod9 satisf  
factionis qui competat ad tollen  
dām offensam. Offense aut abla  
tio est amicie restitutio. Et ideo  
si aliquid sit quod amicie resti  
tutionem impediāt etiā apud  
homines satisfactio esse non pōt.



Cum igitur quodlibet peccatum impediat a  
mercedem caritatis quod est bonis ad deum  
impossibile est quod homo de uno peccato sa-  
tisfaciat alio retento. sic nec homo sa-  
tisfaciet quod per alapa sibi data se ei  
posterneret et aliam sibi daret. **A. Co.**  
**pe. ut in li. eo. ti. q. cii. B.**

**Utrum** satisfactio fieri deat  
per opera penalia. **R.**  
**fm pe. in. iiii. sen. di. xv. Sic:** quod per  
taliam opera fit solutio emende debi-  
te per offensa preterita: et fit preser-  
uatio a futura offensa. Pene enim  
medicines quedam sunt ut dicitur per  
hunc **ethi. cor. Et** quidem quoniam pena satis-  
factoria iudicatur propter emendam  
culpe preterite: sic maiori culpe ma-  
ior debetur pena. Quoniam vero iudicatur  
propter cautelam culpe future: sic ali-  
quando etiam minori culpe maior im-  
ponitur pena: ut puta in iuvene for-  
nicante quam in senex. Quis enim senex  
magis peccet: tamen iuuenis indiget  
fortiori retrahente. **Idem th. ea. di. A.**  
**Idem in sum. eo. ti. q. cii. a se. B.**

**In** quibus operibus consistit satis-  
factio. **R.** **fm ray.** In tri-  
bus. scilicet in oratione ieiunio et elemosina.  
In primo contra superbiam. in secun-  
do contra carnis concupiscentiam. in ter-  
cio contra auariciam. **Vnde th. b. xij.**  
Bona est oratio cum ieiunio et elemo-  
sina. **Et ut ait pe.** ad has reducuntur  
omnes alie satisfactioes. **Navigilie.**  
**peregrinationes.** discipline. abstine-  
tia et omnia opera carnis affligentia.  
reducuntur ad ieiunium. Opera autem  
misericordie corporalis ad elemosi-  
nam. Opera vero misericordie spiritualis  
ad orationem. **A. melius diceret**

opera spiritualia. hec enim reducuntur  
ad orationem **fm pe. et in sum. eo. ti. q.**  
**cv. ubi hec omnia notantur. B.** Et per  
ieiunium ordinatur homo in seipso. per  
elemosinam ad proximum. per orationem ad  
deum. Item fit satisfactio de bonis ex-  
terioribus per elemosinam. de bonis ani-  
me per orationem. **A. Addit ray.** Po-  
test etiam dici quod satisfactio consi-  
stet in duobus. scilicet in largitione ele-  
mosine et carnis maceratione. Et tunc  
**fm glo. eius sub carnis macerati-**  
**one** comprehenditur etiam oratio ut in  
dicta. **q. cv. B.**

**Qualiter** elemosinarum  
largitio fit sa-  
tisfactoria. **R.** **fm th. in. iiii. di. x.**  
**v.** Illarum elemosinarum largitio ad  
quam quis alius tenetur non est per  
satisfactionis: sed preambulum ad  
ipsam. Ille vero elemosine ad quem  
quis alius non tenetur potest esse satis-  
factorie: cum sint opera bona et pena-  
lia quod exigit ad opus satisfactori-  
um. **A. Idem in sum. eo. ti. q. cvi. Bo-**  
**naue. vero super ea. di. xv. dicitur** quod  
hoc est verum de rigore iusticie. quod non  
videtur satisfactorium id ad quod quis  
alius tenetur: sed creditur quod diuine misericordie  
benignitas tanta est quod totum accep-  
tat: et quasi per nihil saluat nos. **B.**

**Utrum** flagella quibus a domino  
in hac vita flagella-  
mur sint satisfactoria. **R.** **fm th.**  
**in. iiii. di. xv. Si** flagella fiant ali-  
quo modo ipsius patientis inquan-  
tum. scilicet ea acceptat ad purgationem  
peccatorum eius utens patienter: sic  
ratione satisfactionis accipit. **Si**  
**bb.**



aut patiens eis p impatentiam  
omnino dissentiat: tunc nō effici  
unt aliquo mō ipfi? a idō nō hnt  
rōm satisfcōis sed vmbicacōis tm̄

**A.** Idē in fū. eo. ti. q. cix. B

**Q**uid sit magis satisfcōri  
am: an elia vel orō.  
vel ieiūniū. **R.** fm̄ thō. vbi supra  
Elia includit in se orōem a ieiūni  
um duplici rōe. Primo qz elemo  
fina eū cui datur cōstituit debitorē  
ad orandū a ieiunandū a ad alia  
bona q̄ p̄t faciendum p eo q̄ dedit  
Secdō qz elia ppter deū data est q̄si  
quedā oblatio deo facta **Vñ p̄b̄s**  
**dicit. iij. et̄b.** qz dona hnt aliqd  
sile deo sacratū. Oblatō aut ipsa  
deo facta vim orōis h̄; Itē inquan  
tum tō exteriora ab corpīs cōserua  
tionē ordinātur subtractio exteri  
orū bonorū p eliam q̄si virtute cōti  
net ieiūniū quo macerat corpus  
Sile etiā orō virtute cōtinet ieiūniū  
qz extensio intellcūs ad deū debi  
litate corpīs parit **Vñde elia com**  
**pletas h̄ vim satisfcōis q̄ orō. a**  
**orō q̄ ieiūniū. Et ideo d̄. i. thimō.**  
**iiij. Corpalis excitatio ad modicū**  
**vālis est. pietas aut ad oīa v̄. a**  
**ppter hoc elina magis indicat vt**  
**v̄lis medicina pcc̄i q̄ alia Lu. ii.**  
**Date elemosinā a oīa munda sūt**  
**vobis dan. iij.** **Pcc̄a tua elis redi**  
**me. Et thōb. iij.** **Elemosina ab oī**  
**pcc̄o liberat. A. Idē in fū. eo. ti. q.**  
**cix. B**

**Q**uid sit ps satisf  
factōis. **R.** fm̄ pe. in  
iiij. di. xv. Aliquid pōt dici ps sa  
tisfcōis duplt **Vno modo oē illud**

qđ ad debitam satisfcōem exigūt  
a sic restitutio est ps satisfcōis.  
**Alio mō illud solū in quo cōsistit**  
**satisfcō: a sic restitutō non est ps**  
**satisfcōis: qz restitutō dicit tm̄ res**  
**sa cōm ab iniuria: sed ē fundamē**  
**tum a q̄si p̄abulū ad satisfcōem**  
**A. Idē in fū. eo. ti. q. cix. B**

**Q**uid sit ps satisf  
facere. **R.** fm̄ pe. vbi  
supra. Duplex ē effcūs satisfcōis.  
**Vnus solutio debiti pcc̄orū p̄ce**  
**dentū. Alter excusio carum pcc̄orū**  
**seq̄ntium. Et quidē quo ad hūc se**  
**cundū effcū cōstat qvñ? p alio**  
**non p̄t satisfacere. Q̄ntum vero ab**  
**primū distinguendū est. qz si q̄s**  
**impotēs est p se satisfacere tūc ali**  
**us q̄ ē in caritate p̄t p eo satis facē**  
**sic ē cōfiteri vt ē cōfessi. iij. vi. Sive**  
**ro ē potēs: tunc oī q̄ p̄met satis**  
**faciat p seipso. Pōt tñ inuari p a**  
**liū. Et addit B thō. qz etiā si sit po**  
**tēs: alius posset p eo satisfacere**  
**sed nō est p̄mittendū: vt aliq̄s p**  
**alio satisfaciat: nisi defectus aliq̄s**  
**appareat in penitente vel corpālis**  
**p quē impotēs sit ad sustinendū**  
**vel spūalis p quē nō sit p̄mptus**  
**ad portandū p̄mā. A. Et hoc ca**  
**fu ei p̄mā nō videtur p̄desse nisi a i**  
**mū patim hūerit ad faciendum**  
**qđ sibi a sacerdote i p̄mā iuste fu**  
**erit iniundū. qz ad hoc obligatur**  
**ex. de pe. a re. oīs. Nā p̄fecta p̄mā**  
**cogit pcc̄orem oīa libenter suffere**  
**re. de pe. di. a p̄fecta. Ideo d̄. i. vi.**  
**detur s̄mā. Pe. q̄ etiā p̄mā sit**  
**cum d̄. thō. in fū. eo. ti. q. cix.**  
**Nāz nē est qz hō recoḡscat p̄mā**



suum saltem p aliquem actū satisf  
factionis exterioris: al' s non videt  
in veritate dolere. Vñ a iohel. ij. di  
cit dñs Constitimini ad me in toto  
corde vñ a ieiū mō a fletu a plāctu  
et. Ad hoc etiā fa cit de pe. di. et nō  
sufficit. Vñ a ricar. sup. iij. se. dis.  
xy. dicit q in lege cōi fm oēs nun  
q dimittit actuale pān mortale  
sine aliq satisf cōe: q sp ad hoc re  
quirit ad pēnitendi: in quo prin  
cipalior ps satisf cōis cōstitit: a q  
de lege cōi pro mōli actuali cū sa  
tisf cōe meriti xpi requiritur ali q sa  
tisf cōe penitentis nō ppter imp fedi  
onē meriti xpi: sed q de vlt a p  
ter sui hōrem a nūm bonum vt pro  
his que voluntate ppria omittim⁹  
vel omittimus voluntate ppria sa  
tisfactionē aliquā faciamus. Itē  
scotus sup. xy. di. iij. sen. idē se  
tē subdens. Si arguis. Contritio  
pōt delere quodcūq pān: igitur  
p nullo cōmēdet alia satisfactio p  
pria. Non sequit: q cōtritio indu  
dit aliquā satisf cōem saltem in vo  
to: a licet qñq sit intēsa ita q suf  
ficiat a satisf aciat p tota pena pre  
ceptum tñ de pena infligēda non  
est irrōnabile: q cōtritio non est  
nisi satisfactio ptiularis. Precep  
tavero generalia dantur ppter re  
media generalia: a fm illas cōdi  
tiones que inveniunt in hōibus:  
vt in plurib⁹

**Q**uē satisfactio possit fieri  
p opa extra caritate;  
facta. Et fm tho. a pe. vbi supra.  
Non. nā satisf cō est amocō offen  
se: a restitutō amicitie. Hoc autē

non pōt fieri sine grā a caritate. Vñ  
a chorin. xij. Si distribuero in ci  
los paup⁹ oēs facultates ac. ca  
ritatē aut non habuero: nihil mi  
hi pdest. Talia em opa non sunt  
accepta deo: a licet hō nō hēat cer  
titudinē q sit in caritate: a p oīs  
certus esse non possit de satisfacti  
one. ppter qd dicitur eccl. v. De p  
piciatu pātorum noli esse sine me  
tū: tñ sufficit certitudo p babilis o  
iecture. A Nā gloria nrā hec est te  
stimoniū osāe nrē ij. cho. 2. Et idē  
qd hic notat in sum. co. ti. q. cxxx  
Et addit pe. q satisf cō etiā nō pōt  
fieri p opa in caritate inchoata: s  
non pfecta. q non pōt esse aliq  
opus meritorū sine intencōne bo  
na. Hic aut bona intencō non oti  
nuatur: nec fm actū nec fm habi  
tum. Item q illud qd sit in pecca  
to opus mortuū est vt in sum. co.  
ti. q. cxxxi. B

**Q**uē satisfactio in iuncta;  
sed in pāo mōli ex  
pletam nō sit iterare. Et fm tho.  
vbi supra. Alique satisf cōes sunt  
ex quib⁹ manet aliq effectus in  
satisfacientibus etiā post qd actus  
satisf cōis transijt: sicut ex ieiūnio  
manet corp⁹ debilitacō a ex elis  
largitis substantie diminuō a sic  
de similibus. Et tales satisfactōes  
in peccis fē nō o; q iterent: q ad  
illud quod de eis manet p pēnitē  
tiam sequentem accepte sunt. Sa  
tisf cōes aut que non relinquunt  
aliquem effectum in satisfaciente  
post qd actus transijt: optet q ite  
rent: sicut de orōe a similib⁹. Ad⁹  
bb. ij.



aūt interior. **A**d dolor de peccatis.  
**B**. qui cōliter transijt nullo mō vī  
uificat: sed oī q̄ iteret. **I**te al. **A**d  
dit aūt vīl. q̄ talis tenet ad susci  
piendam postea p̄mā siue satisf  
factōem: non tū est ei imponenda  
p̄mā tanta q̄nta si nulla fuiss; im  
posita. q̄ presumendū est q̄ ppter  
illa iniuncta q̄ fecit h; extra carita  
tem dñs maiore p̄trictōm ei dederit  
**A**. **I**tem vīl. videt sentie q̄ p̄mā in  
p̄cō mortali facta: sit inbinter ite  
randas: sed q̄ ppter rōem ab eo dī  
ctā possit diminui. **Q**ue etiā videt  
sentire q̄ sile sit iteranda vt in sū.  
eo. ti. q. cxxij. vbi f m eū. dī q̄ sa  
tisfactō in p̄cō mortali facta p se q̄n  
tem p̄mā non incipit valere: q̄  
talīa opa a caritate non sunt elici  
ta nec impata: a ideo ab ea nō vī  
uificant. **I**te ricar. xv. di. iij. sen.  
qui etiā non videt approbare quo  
ad hoc dīam q̄litas re; de quib;  
sit satisfactō dicens q̄ cū de p̄bno; op  
erū nōorum nō egeat: opa hōis  
nō acceptat tanq̄ remuneratōne  
digna vel satisfactōria: nisi acceptet  
opantē. **V**nde a gen. iij. prius dī  
**R**espectit dñs ad abela postea sub  
iungit. a ad munera eius demon  
strando acceptōem mune; ex ac  
ceptōe p̄sone: a reprobacōem ex  
eius reprobacōe: vt etiā dī aug⁹  
in li. de p̄mā a de peni. di. v. Cōfide  
ret ibi. **S**p offerat deo mentē ac.  
**A**d hoc etiā v. clxx. xij. ibi **E**t si dī  
tribuerō in cibos paup̄ omēs  
facultates meas ac. **S**cotus vero  
sup ea. di. dicit q̄ ista sūmā videtur  
mms duā p̄tra p̄cōres a occasio

maioris obstinacōis. Si em̄ iste  
hodie vere penitens a humiliter re  
cipiens satisfactōem: puta ieiūni;  
trium die; eras reciduet in mor  
tale. a de illo non penitens secūdo  
die ieiunat q̄ sibi impositum est.  
si dicat quis q̄ ieiūni; istud secū  
de diei nō est aliqua satisfactio ex  
terior magna occasio est inducen  
di istum iam lapsū vt secūda die  
non ieiunet a p̄ oīs ad nouū pec  
catū mortale. q̄ transgrediendo  
p̄mā illam a sacerdote receptā  
vī peccat mortiter cū sit t̄as gres  
sio p̄cepti ecclē a vicarij dī i isto  
adu. **E**x hoc poss; formari talis rō  
**S**i post lapsū a ante p̄mā nouā  
non exequitur satisfactōem p̄stīmā  
sibi impositam: peccat mortiter no  
uo p̄cō. **I**gitur si exequitur bene  
facit: q̄ facit adū obediētie. **S**ed  
hoc non facit nisi inquantū illud  
est sibi impositum vt p̄s satisfacti  
ōis. **E**rgo. dico igit sine p̄iudici  
cio q̄ qui semel vere penitet a reci  
pit penitentiā vel satisfactōem cōdig  
naz sibi impositam ab ecclesia da  
ue non errante: quantū cū q̄ p̄  
ea reciduet: nunq̄ tenebitur nisi  
ad illam vīcā satisfactiōem im  
plendā. q̄ si eā impleat in caritate  
melius est: q̄ non tū soluit penā  
sed etiā meretur grām. **S**ed si im  
pleat eā voluntarie extra caritatē  
soluit penā: sed non meret grām  
**S**i aūt ipsa ab eo extra caritatem  
exigat: soluit quidē penā: h; ipse  
non soluat: a in p̄mo quidē ē satisf  
factio simplr. q̄ recōciliās a pla  
cans. **I**n scō autē est satisfactō: q̄



voluntaria reditio: sed non simpli-  
citer. quia nec reconciliatio nec placatio  
In tercio autem est satisfactio ultra quam  
non exigit ulterius pena. **Ex** secundo se-  
quitur quod si magnam penam satisfactio  
imposita quod fecit extra caritatem non  
est iterato imponenda penam seu satisfac-  
tione primo peccato de quo penam  
expleuit in peccato mortali: et per iterum  
penitet. quia de peccato satisfecit: licet ex-  
tra caritatem: sed tamen de nouis peccatis  
quod fuerunt causa: quia illa satisfactio fu-  
it mortua. **Et** si arguas. Fuit mor-  
tua: non satisfactio. Non sequitur nisi  
si quod non est reconciliatio et placatio in  
amicicia. **Et** si arguas. Igitur non sa-  
tisfactio: non sequitur. quia sufficit deo quod  
aliquis voluntarie soluat penam debi-  
tam ad punitionem peccati commissi: licet  
non reconcilietur in amicicia. quod potest  
in actibus humanis. **Si** enim alicui  
offense in regem committat precise  
secundum legem abscissio manus si isti etiam  
inuito abscondat manus satis pati-  
tur regi satisfacit sufficienter. quia secundum  
iusticiam non ab eo exigere vult ul-  
terioris penam et tamen non recipit eum  
in gratiam in amicicia. Multo igitur  
magis posset sufficere per puni-  
tione culpe: si aliquis debita sibi  
infligeret penam: licet non ad gratiam  
vel amicicia iudicis offensi. **Ex** ter-  
cio membro posset dici quod talis si  
propter nouum peccatum in quod recidit  
uit damnetur antequam totam penam  
compleuisset punietur in inferno tem-  
poralis pena committente illi que non  
fuit hic soluta et post aliquod tempus  
non punietur aliquam penam per illis pec-  
catis per quibus fuit penam illa im-

posita. sicut et de veniali. quia moriens  
in peccato veniali si cum mortali non  
punietur eternaliter per veniali: ut di-  
citur. **Et** eodem modo in proposito. **Ex**  
quo enim secundum plenam iusticiam puni-  
tione semel est imposita pena tem-  
poralis isti per peccatum de quo vere penituit  
nunquam isti per isto peccatum debet in pena  
temporalis: et illa soluta nulla alia  
**Hec** scotus. **Ad** concordiam omnium potest  
dicti quod aut satisfaciendum est pri-  
mo aut deo: primo casu in quo cum  
quod statu fuerit facta sufficit. Non  
enim interest primi: cuius meriti fu-  
erit satisfaciens. Propterea et bo-  
na fides non patitur ut bis ab eo-  
dem idem debitu exigat. ff. de re. iur.  
bona fides. **Secundo** casu dicendum quod  
satisfactio penalis respectu quantitatis  
posita est in arbitrio sacerdotis: ut  
supra penam. ij. q. i. **Unde** post aliqua  
lem penam: sine qua regulariter  
omino fieri non potest: ut supra. q. ix.  
cum addicione: a voluntate confesso-  
ris dependet utque satisfactio extra  
caritatem facta debeat iterari vel non  
cui de eius voluntate constat: statim  
illi. quod si non constat: recurramus ad  
coniecturas. **Unde** si iniuncta penam  
non relinquit post se aliquem effe-  
ctum. sicut est oratio: non presumitur  
imposita ad satisfactionem pene: sed ad  
impetrandum reconciliationis seu  
grate remissionem quam haberi non potest nisi  
per opera facta in caritate. **Itaque** homo  
penam debet tanquam inualida quo ad  
hoc iterari. **Si** revidetur iteranda  
quoniam penam annullat effectum iniuncte  
penae. sicut et visitare loca indulgentie  
ad que inutiliter accedit qui est  
bb. iij.



extra caritatez. Ideo illuc accedere  
videt taliter iniunctū vt non sit in  
utile: sed ex eo sequitur effectus: nisi  
ostaret sacerdotē illud iniunxisse  
potius ad penā pegrinationis q̄  
indulgentie acq̄sitionem. Si vero in  
iuncta p̄na relinq̄t post se aliquē  
effectum rez seu corpis dimmuti  
uum presumit iniuncta ad satisfā  
ctionē penę que p̄t etiā extra cari  
tatē fieri: vt dicit scotus. Ideo nō  
est nec iterari s̄m eundē a t̄ho. nisi  
p̄na h̄mōbi esset valde pua respe  
ctu p̄ sōe penitētis a p̄dōz ab ea  
cōmissōz. Nam tam parua p̄na  
nō videtur iniuncta ad satisfā  
ctionem penę: sed ad impetracōem  
gratie remissive q̄ extra caritatem  
haberi non pōt. Propterea illam  
nec est iterari s̄m r̄car. Et sic do  
ctores concordant. Et ex hīs pōt col  
ligi q̄ ad vitandū dictas ambigu  
itates debet prudens sacerdos pe  
nitenti aliquā iniungere satisfā  
ctionem quā statim exequat̄ verissimi  
liter in statu gratie: a exinde quo  
ad reliquā satisfāctionem quam  
successive agere debet. a ei declara  
re vt trum debeat illam iterare si ex  
tra caritatem egerit. a licet in ali  
quo casu satisfāctio iterari debeat  
si extra caritatē fiat vt pretāctum  
est: tñ hoc a q̄dūq̄ aliud bonū  
etiā extra caritatē factū v̄z: a vtile  
est ad multa. de pe. di. v. falsas. et  
notat r̄car. iij. sen. di. xv. B. Et no  
ta q̄ non est in p̄dō mortali qui ē  
ōstritus: vt supra ōstritio. Penul.  
Multa que p̄tinent ad satisfāctio  
nem vide supra elemosina. Itm

ieiunium. It̄ oratio. It̄ peniten  
tia. ij.

**S**candalū quid  
sit. s̄m t̄ho. ij. q. xliij.  
Sicut iheronimus dicit sup̄ illud  
math. xv. Scis q̄ pharisei audi  
to verbo hoc scandalisati sunt: q̄  
greci scandalū dicunt nos offensi  
onem vel iniuriā vel impactionem  
pedis possumus dicere. Contingit  
enī q̄q̄ q̄ aliquis oter pōit ali  
cui in via corpali cui impingēs dis  
ponitur ad ruinā: a talis oter dicit  
tur scandalū. Et s̄l̄r in p̄cessu vie  
spūalis otingit aliquē disponi ad  
ruinam spūalem p̄ dictum vel fa  
ctum alterius inq̄ntum. s̄ aliquis  
sua admonitōe vel inductione: a  
exemplo trahit alterū ad peccan  
dum: a hoc p̄prie d̄r scandalū. Ni  
hil aut̄ s̄m p̄p̄iam rōem disponit  
ad spūalem ruinam nisi q̄d h̄z ali  
quem defectum reductū dimis. q̄ id  
q̄d est p̄fecte rectum magis mūt  
hoiem ōtra casum q̄ ad ruināz in  
ducatur. a idō ouement̄ dicitur q̄  
scandalū est didū vel factū minus  
rectū pretens alteri occasiōē rui  
ne. Et hec diffinitio sumitur ex gl.  
math. xvij. A. Eandē diffinitio  
pōit m̄co. de lica super p̄s. xlix. B.  
Scandalum tñ aliqñ sumitur lar  
ge p̄ quolibet impedimēto Math.  
xvi. Scandalo mihi es

**U**t scandalum sit p̄m̄e  
s̄m t̄ho. vbi supra.  
Duplex est scandalū. s̄ passiuum  
in eo qui scandalisatur. a istū sp̄  
est p̄m̄. Non enī scandalisatur:



inquantum aliquo modo ruit spi-  
rituali ruina que est peccatum. Aliud  
est scandalum actuum. scilicet quod est in eo  
qui scandalizatur. et hoc est etiam sepe  
peccatum. quia vel opus quod facit pecca-  
tum est. vel etiam si non est peccatum:  
saltem huius peccati siue mali spiritum.  
ideo dimittendum est propter primi-  
caritatem ex qua unusquisque conatur  
salutem primi pervenire. et sic qui non  
dimittit contra caritatem agit. **A.** Vnde  
et thessal. vlti. dicitur. Ab omni specie  
mali abstinete vos. **Et** facit extra  
de vi. et de. cum ab omni. **B.** Si  
tamen scandalum patientis potest esse si-  
ne peccato agentis: ut puta cum ali-  
quis scandalizatur de his que ali-  
quis bene facit. et que spiritum mali  
non habent. **A.** quia hoc casu non est  
scandalum actuum sed passivum: scilicet  
quia non procedit ex facto agentis: sed  
ex passione et culpa patientis. De  
quo mathei. xv. circa scandaliza-  
tos per phariseos dicitur. Sinite illos  
quia ceci sunt aures. **Et** non solum a pecca-  
to vel a specie peccati abstinendum  
est ad remouendum scandalum:  
sed quicquid etiam a licitis: ut patet  
in sequentibus. **B.** Item scandalum  
agentis potest esse sine peccato patientis  
ut cum quis inducit alium verbo vel  
facto ad peccatum. Iste quidem quan-  
tum est de se scandalizatur: sed si alius  
non consentit immunis est a peccato

**Utrum** scandalum sit specia-  
le peccatum. **R.** secundum thomam.  
ii. ii. q. xlii. Scandalum passivum. scilicet in  
eo qui scandalizatur non potest esse  
speciale peccatum: quia ex dicto vel facto  
alterius aliquando evenire contingit secundum

quodcumque genus peccati: nec ip-  
sa sumptio occasionis dat specia-  
lem rationem peccati. Scandalum vero  
actuum. scilicet in eo qui scandalizat potest  
fieri dupliciter. scilicet per se et per acciden-  
s. **Per** acciden- s quidem quando est preter  
intentionem agentis: ut puta quando ali-  
quis facto suo: vel verbo inordinato  
non intendit alteri dare occasi-  
onem ruine: sed solum satisfacere  
sue voluntati: et sic scandalum non  
est speciale peccatum: quia quod est per  
acciden- s non constituit speciem sed  
est circumstantia aggravans. scilicet quia  
in publico fit. **Per** se vero est scan-  
dalum actuum: quando aliquis  
inordinato suo dicto vel facto inte-  
ndit alium trahere ad peccatum: et sic  
ex intentione specialis finis forti-  
tur rationem specialis peccati. Fi-  
nis enim dat speciem in moralibus.  
**A.** Item in sum. libro. iij. titu. xxx.  
q. iij. **Et** per precedentem habetur eo. ti-  
tu. q. ii. **B.**

**Utrum** scandalum sit peccatum  
mortale. **R.** secundum thomam. v.  
bi supra. Scandalum passivum po-  
test esse veniale quasi habens im-  
pactionem tamen: puta cum aliquis  
ex inordinato dicto vel facto alterius  
commovetur motu peccati venia-  
lis. Quandoque vero est peccatum mor-  
tale quasi habens cum impactione  
ruinam: puta cum aliquis ex  
inordinato dicto vel facto alterius  
procedit ad peccatum mortale. Scan-  
dalum autem actuum si fit per acci-  
dens: potest esse quicquid veniale: pu-  
ta cum aliquis vel actus peccati ve-  
nalis committit vel actum qui non est  
bb. iij.



fm se pām sed h3 aliquā speciem  
mali cū aliq leui indis crecoe. **Q**uq  
vero est pām mortale siue qz com  
mittit adu3 p cā mortalis. siue qz  
otemnit salutē p ximi: vt p ea con  
seruanda nō pretermittat facere  
qđ sibi libuerit. Si vero sit per se:  
puta cū intendit inducere aliū ad  
peccandū. siquidē intendit induce  
re ad peccandū mortaliter est pec  
catum mōile. a filr si intendat in  
ducere ad peccandū veniale p adū  
p cā mōilis. Si vero intendat indu  
cere ad pām veniale per adū p cā  
venialis est peccatum veniale. **A.**  
**I**de in sum. eo. ti. q. ij. B

**Q**uā bona spūalia sint ppe  
scandalū dimittenda  
**R**e fm tlo. vbi supra. Quedā bona  
spūalia sunt de nātate salutis q p  
termitti non pnt sine pāo mōli.  
**M**anifestū est autē q null⁹ b3 pec  
cate mōlitter vt alterius pām im  
pediat. qz qlibet plus tenet sibi q  
alteri a ideo ea q sunt de nātate sa  
lutis pretermitti nō dnt ppter scā  
dalū vitandū. In alijs aut spūali  
b3 bonis q nō sunt de nātate salu  
tis v3 distinguendū. qz scandalū  
qđ ex eis aliqū oritur. qnq ex ma  
licia pcedit cū. s. aliq voluit h mōi  
bona spūalia impedire scandalū o  
citando a hoc ē scandalū pharise  
o3 q de doctrina xpī scādalizabā  
tur qđ esse otēnnendū xpīs docet  
**Mat. xv.** **Q**uā vero scandalū pcedit  
ex infirmitate vel ignorātia a h3  
scandalū est pusilloz ppe qđ spū  
alia opa sunt occultanda: vel mē  
dum etiā differendū vbi periculū

nō imminet quāqz reddita tōe h3  
modi scandalū esset. Si aut post  
reddita tōem daret: iam v3 q qui  
ide scādalū sumit nō ex ignoātia:  
sed poti⁹ ex malicia pcedat a sic p  
ter ipū nō sunt spūalia tō dimitt  
tēda. **A** Co. pe. vt in sū. eo. ti. q. v. B

**Q**uā punitio pāo3 sit p  
ter scandalū dimittē  
**R**e fm tlo. ij. q. xliij. Penaz  
inflicio mōm h3 tōem iusticie: in  
qntum p eas pāa cohibentur. Si  
aut p inflicionem penaz manife  
stū sit plura a maiora pāa se quā:  
tunc penaz inflicio non otinebit  
sub iusticia: a in hoc casu a pāo3  
punitio cessandū est vt dicit **Au**  
**g⁹. A.** Hoc dictū habetur di. i. vt  
ostituere. B

**Q**uā a sacra doctrina ppter  
scandalū cessandū sit  
**R**e fm tlo. vbi supra. Circa doctri  
nā duo cōsideranda sunt. s. veritas  
que docet: a ipse adus docendi. q  
rum primū est de nātate salutis:  
vt. s. otēriū veritati non doceat: s  
veritatem fm cōgruentiā tps a p  
sonaz pponat ille cui maibit docē  
di officiū. Et ideo ppter nullū scan  
dalū qđ sequi videtur debet hō p  
termittā veritate falsitatem dicere  
**A. Facit. xxij. q. ij. ne quis cū duo**  
**bus c. se. a ex. de vltis sup eo. B**  
**S**ed ipse ad⁹ docendi inter elias  
spūales computatur de quibus in  
se. dicitur. **A. s. vtrum ppter scan**  
**dalū sint dimittende. A** doctrina at  
quis etiam si habeat ex officio ex  
cusatur: quando ppter mōdisposico  
nem audientūz mutilis esset. di



em Eccl. xxij. ubi nō est auditus  
nō effundat sermonē. Ad hoc ēē  
vi. q. iij. qn. a notat i dicta. q. v. B

**U**terque impletio osilioz. lar  
gitio elemosinarū: et  
hmoi opa misericordie sint pter  
mittēda ppter scandalū. Rm Tho.  
ubi sup. Qn talia nō sunt de nēta  
te salutis: ppter scandalū nō sint  
simpliciter dimittēda. sunt tñ inter  
duz occultāda a differēda ppter  
scandalū pusilloz quousq; reddi  
ta rōne scandalū cesset. Non tñ  
delet qd facit esse ad credēdū qd  
alijs scandalizent de bono ope. nec  
facile ppter metū scandalī debet a  
bono cessare. cū debeat psumere de  
alijs potius qd sint boni qd mali. Du  
rante tñ osilia qd alijs scandalizent  
ex illo bono: non debet facere tra  
osiam fm glo. ray. a in dicta. q.  
v. B. Qn autē osilioz observatio  
a impletio opm mie sunt de nēta  
te salutis vt pz in hīs qia: noue  
rūt osilia a in hīs qbus ex debito  
iminet de fēdibz alioz subuenire:  
vel in tpalibz. puta pascēdo efuri  
entē vel i spūalibz. puta docēdo ig  
norantē a hoc siue fiat hmoi debi  
ta ppter iniandū officiū. vt pz in  
platis. siue ppter nētatē indigen  
tis. tūc eadem rō est de hmoi sicut  
de alijs q sunt de nētate salutis. S  
qbus sup dictū est. v. A. Idē in  
dicta. q. v. B

**U**terque correctio fratna sit p  
ter scandalū dimittēda  
Rn. fm Tho. ij. ij. q. xliij. Correctio  
fraterna ordinat ad emēdaciōem  
fratris a iō in tantū oputanda est

inter spūalia bona in qtu hēc oseq  
pt. qd non attingit si ex correctōe  
frater scandalizet a iō ppter scā  
dalū correctio dimittat. nō dimitt  
tē spūale bonū. A. De hoc latius su  
pra. correctio. ij. p totū. B

**U**terque pām veniale sit omitt  
tendū ppter vitandū  
scandalū. Rm Tho. ubi supra.  
Pām veniale ppter vitandū scan  
dalū nunq est faciendū. Si enim  
faciendū est iam nō esset pām. Nā  
a attingit aliqd ppter aliquā circū  
stantiā nō esse pām qd illa circū  
stantia sublata eēt pām veniale.  
sicut verbū otiosū est pām venia  
le qn absq; utilitate dicit. Si autē  
ex causa rōnabili pferat. non est  
otiosū. neq; pām simpliciter. Adic  
clari qd nullū pām etiam veniale  
faciendū est ppter vitandū scāda  
lū. S; bñ attingit interdū qd aliqd  
qd esset de se pām si fiat ppter vi  
tandū scandalū nullum est pām  
vt est in exēplo pposito a pz p eū  
de Tho. cū cor. pe. a ray. vt in di  
cta. q. v. B

**U**terque temporalia sint prop  
ter scandalum dimitt  
tenda. Rn. fm Tho. ubi supra.  
Distinguen dū est: quia si tempo  
ralia sint nobis ad conservandū  
cōmissa. sicut bona ecclesie cōmit  
tuntur platis a bona coia reipubli  
ce cōmittuntur rectoribz taliz oser  
uatio sicut a deposito tū imminet  
hīs qbus cōmissa sunt ex necessi  
tate: a ideo nō sunt ppter scandalū  
dimittēda. sicut nec alia q sunt de  
necessitate salutis. Vñ a btis tho.



cantuariensis recepit res eccē cum  
scandalo regis. Si vero temporalia  
sunt talia quorū nos sum⁹ domini  
dimittere ea tribuēdo si penes nos  
habeam⁹: vel non repetēdo si ap⁹  
alios sint ppter scandalū: quādo  
q̄ debem⁹ q̄nq̄ non. Si enī ex hoc  
scandalū oriatur ppter ignorantī  
am vel ppter infirmitatē aliorū. q̄d  
dixim⁹ esse scandalū pusilloz tūc  
vel totaliter dimitteba sunt tēpa  
lia vel aliter scandalū sedandum  
s. p aliquā admonitiōem. **A.** Vñ  
**Aug⁹. li. de sermone dñi in mōte**  
**dicat.** Dandum est q̄d nec tibi nec  
alteri noceat q̄tum ab homīe cre  
di pōt: et cum negaueris q̄d petit  
indica da est ei iusticia: et meli⁹ ei  
aliquid dabis cū iniuste petētem  
correperis vt in sū. eo. ti. q. vi. vbi  
hec omnia notant. **B.** Si vero scāda  
lū oriatur ex malicia q̄d est scan  
dalū phariseorū. tunc ppter eos  
qui sic scandalū cōcitant nō sunt  
temporalia dimitteba: q̄ hoc etiā  
noceret bono cōmuni eo q̄ dare  
malis occasio rapiēdi: et noceret  
ipsis rapiētib⁹: q̄ retinēdo alie  
na in p̄dō remanerent. **A.** Hoc ex  
tū nisi i aliquo casu sp̄ali caritas  
aliud suaderet. s. ppter bonū pacis  
vt p̄t colligi ex dictis sup. tellū. v.  
**J. r.** nisi extrema necessitas imine  
ret Vñ vt a nōt in dicta. q. vi. glo.  
ray. dicat. Si status me⁹ vel fami  
lie mee nō est in tuto si caream re  
mea puta: q̄ paup suz et indigeo  
et ero in piculo incidendi in impa  
cientiā aut murmuraciōnem con  
tra deum. nō teneor rem meā dāe

aut a repetitiōe cessare. cū debeam  
pl⁹ me diligere et meos q̄ extrane  
um. Propt̄ hoc enī excusat qui in  
digēs ab alio accipit ad vīfraz.  
Si autē in tuto sit status me⁹ et fa  
milie mee: credo q̄ debēā dare rem  
petitam ppter hui⁹ scandalū vitā  
dum si credo eū re illa bñvīfraz. al  
nō: q̄ esset dare gladiū in manu  
furio si. **B.**

**Q**uestibus sit dimitte dus  
ppter scandalū. **R.** fm  
**Tho. vbi sup.** Cib⁹ nō est totalit̄  
dimitte dus ppter scandalū: q̄ su  
mere cib⁹ est de necessitate salu  
tis: sed talis cib⁹ bene est prop̄  
scandalū dimitte dus. fm illud  
i. **Corinth. viij.** Non manducabo  
carnem in eternū ne fratrem me  
um scandalizē. **A.** Facit ad predi  
cta q̄d dictū est in **J. p̄cedēti. in ad  
dicte. B.**

**Q**uestibus sit debēam⁹ ppter scandalū  
vitare iudiciū. **R.** fm  
**Tho. ij. ij. q. xliij.** Sicut dicit **Mat.**  
**v.** volenti tui in iudicio contendere  
et tunicā tuā tollere dimitte ei et  
palliū. **Q.** vt dicit **Aug⁹.** intelligē  
dum est fm p̄paraciōnem animi.  
vt scz homo sit paratus p̄ pati  
iniuriā vel fraudem. q̄ iudiciū  
subire si hoc expediat. Quādo q̄ ta  
mē nō expedit. vt in **J. xi. dictū est**  
**Et similiter est intelligēdū illud**  
**apostoli. Corinth. vi.** Jam quidē  
omnino delictum est in vobis q̄  
iudicia habetis inter vos. Quare  
non magis iniuriā accipitis. **Q.**  
Quare non magis fraudem pati  
mini.



**U**nde propter scandalum dimittit  
tenda sunt ista temporalia  
bona quae sunt debita per spiritualia. **R.**  
secundum **Th.** ubi supra. Distinguendum  
est: quod aut tale scandalum procedit ex  
ignorantia siue infirmitate aliorum  
aut ex malicia. **E**tsi quidem ex igno-  
rantia tunc potest non accipi: vel dif-  
ferri ut superius dictum est. quod incipit  
ut temporalia. **U**nde apostolus seminas  
spiritualia. temporalia stipendia non acce-  
pit. ne offendiculum daret euangelio  
christi. ut per 3. **Corin.** ix. **V**itabat  
enim scandalum quod debebat ex ig-  
norantia gentiliu qui hoc non consue-  
uerant. **E**t ideo ad tempus abstinentium  
erat ut prius instruerent hoc esse  
debitum. **E**t ex filii causa ecclesia absti-  
net a decimis exigendis in terris in  
quibus non est consuetudo decimas sol-  
ui. Si vero scandalum procedat ex ma-  
licia agendum est ut in dicto superius  
dicitur.

**P**one quod aliquis habet bonam  
conscientiam apud deum  
multi tamen de eo scandalizant homines  
utrum sufficiat. **R.** secundum ray. Posset  
videri quod sic. **ii.** **Corin.** i. Gloria nostra  
habet testimonium conscientie nostre  
**Item.** xi. q. iij. senti. **D**icas tamen quod quod  
tamen in se est qui debet miti satis  
facere alijs intentionem suam ostenden-  
do causam a specie mali remouen-  
do. **N**obis enim necessaria est vita  
nostra. alijs fama. xi. q. iij. non sunt  
Si autem ipsi nolunt recipere sa-  
tisfactionem parati semper reprehende-  
re et non imitari: dolere debet quod illi  
peccat a sufficiat. xi. q. iij. **I**nter ve-  
ba. **A.** **E**t ibi patet quod pro nobis de

talibus debemus gaudere. **D**icitur enim  
ibi quod si in conscientia nostra non in-  
ueniatur malum quod de nobis homi-  
nes loquuntur in magnam debemus  
leticiam perficere. **E**t idem quod hic  
notatur in sum. eo. titu. q. vii. **B.**  
**E**t hoc idem habes supra. fama. superius  
primo.

**S**cientia est stu-  
dium dericorum. **Q**ueritur  
debet habere scientiam sacre scrip-  
turae et aliarum litterarum et negotiorum  
ut supra. ordinandus superius. **E**t sa-  
crum quidem scripturam debet scire  
derici ad subditorum animas infor-  
mandas. xxxvi. dist. c. ii. superius. **E**cce. et  
ca. si quis vult. **S**eculares vero sci-  
entias debet scire ad eruditionem  
ut possint discernere verum a falso  
et per eas habere aditum ad scien-  
tiam pietatis. non autem ad vo-  
luptatem et delectationem. xxxvii.  
dist. superius. cum ergo. **P**ropter hoc sta-  
tutum est ut in certis ecclesijs habe-  
atur doctor et theologie et artium li-  
beralium. ut supra magister primo  
superius. **E**t intelligas de artibus libe-  
ralibus. scilicet grammatica princi-  
paliter et etiam dialectica et rheto-  
rica: quia ille specialiter erudiunt  
homines ad scientiam pietatis.  
**S**ecus de arismetria. musica. et as-  
tologia: quia ille licet in se conti-  
neant veritatem non tamen ducunt  
ad pietatem. dist. iii. xxxvii. **S**i quis  
**A.** **I**bi nil dicitur de rhetorica. **B.**  
**E**t tamen scientias nunc dictas  
quinetiam poeticas possunt aliqui  
quandoque non solum licite: sed



etiā meritorie studere vt. s. erroēs  
gentiliū; legendo detestetur: a vti  
lia q̄ in eis inueniuntur ad adiuto  
riū sacre erudicōis ouertant. xxvii. di. turbat. a. c. si q̄ dixerit. Naz  
et si quis adūsus mathematicos  
velit scribere impitius matheſeos  
risui patebit. xxxvii. di. qui de mē  
sa. Paul⁹ quoq; apostol⁹ aliqua  
philosophorū a poetarū suis scrip  
tis indidit. vt in dicto. c. turbat.  
Vnde v. Corin. xv. Menābrī phi  
losophi sententiā ponit dicens.  
Corrūpūt bonos mores colloquia  
mala Et ad Tytum a Epimenidis  
poete verſiculū inducit. Cretenses  
semp mendaces. male testie. ven  
tres pigri. Et cōtra atheniēses dis  
putans. Aratri poete testimōio  
vtitur dices de deo. Ipsi enim et  
gen⁹ sumus Actū. xvii. Hieroni  
mus etia; vsus est verſib⁹ Virg i  
lij. de cōsecr. dist. v. nunq̄ a auto  
ritate Galien⁹ a pporatis. de cōse  
ra. dist. v. ne tales. It̄ Augusti.  
verſib⁹ Lucān. xxvi. q. v. nec mi  
tū. circa principū. A. Decvera m  
fi ex studio harū scientiarū pter  
mittatur vtiliora: quia nō medio  
critē errat qui min⁹ bonū preferit  
maiori bono. Et idem qd̄ hic nota  
tur in sū. lib. iij. ti. v. q. v. fm ray. a  
VI. B. debet etiam clericus siue  
prelatus habere scientiam nego  
ciorū temporaliū. vt hic infra. j.  
iij.

**U**t clerici possint audire  
leges aut phisicam.  
Rñ. Possunt. verūtamen non cau  
sa cupiditatis: vel voluptatis. ar.

xxxvii. dist. capi. a capi. legim⁹.  
primor. ij. a capi. idē. nisi sint de  
illis de quib⁹ dictum est supra. ex  
cōmunicatio primo. j. ij. ver. vi. a  
j. ij. ver. xiiij. A. Idem in dicta. q.  
a. B.

**Q**uātam sciētiam debet  
habere perso  
na ecclesiastica. R. Quilibet prela  
tus debet habere scientiā litteratu  
re. asī nō eminentē saltem opeten  
tem. Aliter pōt remoueri. extra de  
eta. a qua. q̄uis. a extra. de renū.  
nisi extra de elec. tū nobis olim.  
Sciētia aut opetens vocat̄ que ne  
cessaria est ad executiōem cuius  
cūq; ordinis sicut sacerdos inq̄tū  
deputat⁹ est ad celebrādum diuī  
num officiū tenetur scire tantū de  
grāmatica q̄ sciat verba ogue p  
ferre a accentuare: a q̄ intelligat  
salte ad ltrām ea q̄ legit. Inq̄tum  
vero est minister sacroꝝ tenet̄ sci  
re q̄ sit debita matia cuiuslib⁹ sa  
crāmīti: a modū rite dispēſandi ea  
Inq̄tūz vero est doctor tenet̄ scire  
salte rudimēta a articulos fidei p  
dilectiōem opantis. A. a fidem a  
opera fidei: q̄ fides si non habeat  
opa mortua est i semetipsa. Iac.  
ij. Et sic tenet̄ scire p̄tinentia ad sa  
lutē. s. que debet agere. a quib⁹ de  
bem⁹ cauere: a quō a peccatis dele  
mus resurgere. B. inq̄tum vero ē  
iudex sciētie tenet̄ scire distigue  
re inter leprā a non leprā p̄cōꝝ.  
Con. Tho. in. iij. di. xiiij. addens  
q̄ ad epōs pertinet scire etiā ea q̄  
difficultatē in lege dei faciūt vel fa  
cere p̄nt. A. Idem notatur in sum.



eo. ii. q. ii. fm VI. ray. pe. al. a tho.  
vbi etiā pōt colligi qd id qd dicitur  
de sacerdote h3 locū etiā in alijs  
dericis vt debeat scire p̄tinentia ad  
officiū suū: a sic saltē scire grāma  
ticā ē. vt dictū est in q̄tuz ad eos  
p̄tinet fm gradus eorū. De sciētia  
aut̄ oessoris dictū est sup. oessor  
ij. iij. in addicōe. S3 a seculāes te  
nent scire ad eorū salutē p̄tinentia  
a habere opetentē noticiā ministe  
riorū salutis a articulorū fidei a sa  
ceramtorū ecclesie. vt sup. fides. a  
eorū q̄ eis amedūtur. s. opm fidei.  
vt dictū est sup. videlicet q̄ agere  
debet. ad q̄ p̄tinet noticiā p̄cepto  
rum cōm. A quib⁹ debent cauere  
ad q̄ p̄tinet noticiā p̄torū saltem  
generalīū. Et quō debeat a p̄dis  
resurgere. ad q̄ p̄tinz noticiā de bi  
te p̄mē a oessionis. Si vero negle  
xerit q̄s h3c scire fm omoditatē a  
oedicōem suam. h3 otra se illud. Corin. xiiij. Si quis ignorat igno  
rabitur. Et ad hoc facit qd notat  
Alex. de hales sup. ij. smay. dist. x.  
xxix. q. xx. que incipit. Octauo que  
ritur. B.

**U**ter p̄latus debeat habere  
sciētiā temporalīū rez  
R. Sic nam debent p̄lati subditis  
non solū spūalia: s3 etiā carnalia  
subsidiā ministrare. exēplo xp̄i q̄  
turbas sequētes non solū verbo  
docbat: s3 etiā virtute sanabat: a  
corp̄alib⁹ alimētis reficiebat: a  
vt h3c plene p̄ficere possint optet  
eos h3re solercia3 seculariū nego  
ciorū. vt eorū cautela a ecclesie ser  
uētur idemines. a cuiq3 necessaria

pro suo mō submiserent. di. xxxix  
p totū. Et nota qd licet q̄s p̄pter ho  
rum simplicitatē repellat ab ob  
tēdo bñficio. non tñ deiciat ab ob  
tento: s3 dat ei coadiutor. vij. q. v.  
q̄ frater. ext. de elec. cum in cūctis  
Secus aut̄ in litteratura. qd si non  
habeat saltem opetentē potest re  
moueri. vt in p̄cedenti. dicat. A.  
Idem in dicta. q. ii. fm VI. hosti. a  
ray. B.

**U**ter magis expedit iuste  
re scire theologie: vel in  
tendere salutē aīay. R. fm Tho. in  
q̄libet. Nec duo adinuicem opari  
p̄nt dupl. s. absolute a in aliq̄ ca  
su Est q̄ o siderādū qd in aliq̄ artifi  
cio melior est q̄ disponit de artifi  
cio et dicit architector q̄ aliquis  
manualis qui ope exequit fm qd  
ei ab illo disponit Vñ in edificijs  
cōstruendis maiori mercede cōdu  
cat q̄ de edificio disponit q̄uis nī  
hil manib⁹ opetur. q̄ manuales  
artifices q̄ dolant ligna a incidūe  
lapides In edificio aut̄ spūali sūt  
q̄si manuales oparij q̄ p̄ticularit̄  
insistūt cure aīay. puta sacramēta  
ministrādo vel aliud h3i p̄ticularit̄  
agēdo: s3 q̄si p̄ncipales artifices  
sunt ep̄i qui imperant a disponūt  
qualiter p̄dicti officiū suū exeq̄  
debeant p̄pter quod ep̄i. id est sup  
intendentes dicuntur. Similiter a  
theologie doctores sunt quasi p̄n  
cipales artifices qui inquirūt et  
docent qualiter alij debeant pro  
curare curam. Simpliciter igitur  
melius est docere sacram scriptu  
ram. et magis meritorū si bona



intencōe agatur. q̄ impendere p̄ti-  
cularem curā salutis hui⁹ a illius.  
**V**nde a apostol⁹ se dicit. **Corin-  
th. iij.** Nō misit me xpc baptisāre  
s̄ euāgelizare. q̄ uis baptisare sit  
opus maxime cōferens salutē am-  
maz. **Et. ij. thimoth. ij.** dicit **hec.**  
**A.** s̄. v̄bavt ibi patet doctrīne apo-  
stolice. **B.** Cōmenda fidelib⁹ qui  
pdonei erūt a alios docere. **I**psa ei  
ratio demonstrat q̄ meli⁹ est eru-  
dire de p̄tinentib⁹ ad salutem eos  
qui in se a in alijs p̄ficere possunt  
q̄ simplices q̄ in se tantū possunt  
proficere. **I**n aliquo tñ casu necessi-  
tate imminēte debent etiā ep̄i a do-  
ctores intermissio p̄prio officio p̄ti-  
culariter intēdere curē am̄mā. **A.**  
**I**dem in **sum. eo. ti. q. iij.** **B.** De ma-  
teria scientie supra. discere. a sup̄.  
magister primo et. ij. a infra. stu-  
dium.

**S**cisma fm ho-  
sti. **Gof. a ray.** est ab vni-  
mitate seu ab vniuersitate fidei illi-  
cit⁹ discessus. **Et** dicitur a scissura  
que per ipm fit. **xxiij. q. i.** scisma.  
**A.** Quo autē ad generalem acce-  
p̄tē. scisma est dissensio corū  
intē quos vnitās esse debet scdm  
eosdem. vt in **sum. cō. lib. i. ti. vi.**  
**q. v. B.**

**Q**ue est differētia inter scis-  
ma a heresim. **R.** fm  
**Ray.** Heresis in p̄ncipio sui h̄z p̄-  
uersū dei dogma: qd nō h̄z scisma  
s̄ in fine cōfingit aliquā heresim vt  
redevideat ab ecclā recessisse. **xxij.**  
**ij. q. iij.** inter heresim. Possit igit

dicti. q̄ talis est differētia q̄lis est  
inter disposiciōez a habitū. **A.** mē  
cām a causatū. dicto. c. mē heresim  
**V**el talis est differētia q̄lis est in-  
ter gen⁹ a specie: q̄ om̄s heretic⁹  
est scismatic⁹: a non ecōuerso. vt  
hic in fine. a in **sum. cō. eo. ti. q. ij.**  
vbi **hec** notant. **B.** Primo em̄ di-  
cit scisma: s̄ auz p̄tinaciter inhe-  
sit sue secte asserens nō esse obediē-  
dū Romane ecclesie. est h̄sis: q̄  
peccat in illo articulo. Scām ecclē-  
siā catholicā. Omnis em̄ heretic⁹  
est scismatic⁹: s̄ non ecōuerso. **I**de-  
gof.

**U**ter scismatic⁹ vel heretic⁹  
habeat aliquā p̄tātē  
spūalem. **R.** fm **Tho. ij. ij. q. xxix.**  
Duplex est p̄tās spūalis. Vna q̄  
dem sacramentalis. Alia iurisdic-  
tionalis. Sacramentalis quidē p̄tās  
est que p̄ aliquā cōsecracōem con-  
fert: a talis fm suā essentiā rema-  
net in hoīe q̄ dū vivit siue in scis-  
ma siue in heresim labat. qd p̄t  
ex hoc. q̄ rediens ad ecclēsiā non  
iterū cōsecratur: s̄ tamē tales vñ  
potestatis amittūt. ita q̄ nō licet  
eis sua potestate vti. Si tamē vñ fu-  
erint. effectū habēt in sacramēta-  
libus: q̄ in h̄is homo non opat̄  
nisi sicut instrumentū dei. **V**nde ef-  
fect⁹ sacramētales non excludūtur  
p̄pter culpam quācuq̄ cōferentis  
sacramētum. Potestas aut iurif-  
dictionalis est q̄ ex simplici mun-  
datōe hoīs cōfertur. a iō non immo-  
biliter adheret: a in scismaticis a  
hereticis nō manet. **V**nde nec pos-  
sunt absolvere. nec p̄nt excoicare



aut indulgentias facere aut aliud  
hmoi. qsi fecerint nihil e adu. vii  
q. nouacian. A. Idem in sum. eo. ti.  
q. iij. B

**Qualiter** scismatici pu  
muntur. Re. fm  
ray. A deo qd leguntur multipl  
pumti. vt Dathan a Abiron. qui  
hiatu tre absorpti sunt Numei. r.  
vi. It. r. tribus qui Iheroboam adhe  
serunt date sunt in dispfione. iij. Re  
gu. xij. a. xij. A. diuidis sequetib.  
B. a alijs multis exēplis Ab hoie  
quoq; siue a indice pumuntur per  
excoicationem: vel de poficōem. xx  
ij. dist. in noie domini. ext. eo. c. ij  
It pumuntur p cumali. ar. xij.  
q. vii. q. autē. Item si necesse est.  
manu etia; militari. siue armata.  
xxij. dist. nec licuit. xi. q. i. petim?  
Et de hīs pēis etia; tangit Tho. ij  
q. xxxix. A. Idem in sum. o. eo. ti. q.  
ij. B

**Quod** sit grauius pec ca  
tū. scisma vel here  
sis. Re. fm Tho. ij. ij. q. xxxix. De  
rehs simpliciter est grauius pec ca  
tum: quia est peccatū cōtra ipfuz  
deuz fm qm in se est prima veritas  
cui fides immitit. Scisma autē est  
cōtra ecclēsticā vnitatem q est  
minus q ipse deus. Ex aliqua ta  
men circūstantia otingere posset  
q aliquis scismaticus grauius pec  
caret qm infidelis aliquis et hoc  
propter maiorem cōtemptum vel  
propter maius periculū quod in  
ducit. vel propter aliquid huius  
modi. A. Idem in sum. eo. titu. q.  
v. B

**Qualiter** redeūtes a scisma  
te sunt recipiēdis.  
Re. Scismaticus volens redire d; ab  
iurare scisma a satisfacere ad mā  
datū ecclē: a d; recipi cu; man? im  
posicōe. A. v. ecclēstica potestate. p  
quā d; a pō scismatis a penīs ex  
eo se qntib; absolui vt pōt colligi  
ex iurib; allegatis. B. vt accipiāt  
spūm sanctū qui extra ecclām non  
est nec dari pōt. xxij. q. v. dicim?  
a. c. pūda. a. c. scisma. Iti q; re  
cōciliat? dicat seau; circa ordines  
dispensatū pbare delect ab eo qui  
potest dispēlare. vt extē eo. c. fi. A  
Idem in sum. eo. titu. q. vi. fm ray. a  
Goff. B

**Quis** pōt dispensare cu; or  
dīnatis ab heretico.  
scismatico vel excoicato. Re. fm ho  
sti. Si sciens a tali ordinē receperit  
tūc sol9 papa dispēlat. Si vero ex  
ignorātia non tū supma. tunc p  
discretū prelatū cum talib; potest  
dispēlare. extra. de or. ab epis. q. re.  
c. a. ij. Sed in epātū solus papa  
dispensat. extra. de elec. q. diligen  
tia. Et de sic ordinatis habes sup.  
ordinatus. i. p. penlt. a. fi. A. Idem  
qd in hoc. f. notatur. in sum. eo. ti.  
q. vii. B. Alienationes facte a scis  
maticis nō valent. vt supra. alie  
natio. f. pe. Et qui immit eis est  
excoicat? vt sup. excoicatio. i. f. ij  
in fine.

**Secreto 2 reue**  
latio. vide sup. reuelatio.  
a infra. iij. f. xi.



## **S**editio. Vtru

fit mortale p<sup>er</sup> d<sup>omi</sup>n<sup>u</sup>m. **R<sup>es</sup>pon**ditur. **S**ed itio p<sup>ro</sup>p<sup>ri</sup>e op<sup>er</sup>is p<sup>ro</sup>mit<sup>it</sup> unitati multitudinis. s. p<sup>ro</sup>p<sup>ri</sup>e ciuitatis vel regni a sic opponitur iusticie a cō bono. **A.** q<sup>u</sup>ia s<sup>ec</sup>undum **Aug.** i li. de ciuitate dei. populi determinant sapiētes nō esse cetū multitudinis: s<sup>ed</sup> cetū iuris cōsensu a utilitate cōis sōciatū. **ut** in sū. li. iij. ti. x. xxiij. q. cxxviii. vbi h<sup>ec</sup> notant. **B.** Et ideo ex suo genere est p<sup>er</sup> d<sup>omi</sup>n<sup>u</sup>m mortale: a tanto graui<sup>us</sup> q<sup>u</sup>anto bonū cōmune q<sup>u</sup>od impugnat<sup>ur</sup> p<sup>er</sup> sedicōem est maius q<sup>u</sup>am bonū priuatū q<sup>u</sup>od impugnat<sup>ur</sup> p<sup>er</sup> iram. **P**at<sup>et</sup> autē seditionis p<sup>ri</sup>mo a p<sup>ri</sup>ncipaliter p<sup>ro</sup>inet ad eos qui sedicōem p<sup>ro</sup>curāt. s<sup>ed</sup> ad autē ad eos qui illos sequūtur p<sup>ro</sup> tuebātes bonū cōmune. **I**lli vero q<sup>u</sup>o qui bonū cōmune defendūt eis resistētes. nō sunt dicēdi seditioni. sicut nec illi qui se defendūt di cū rixosi.

## **S**entētia Quā

doq<sup>ue</sup> dicē se n<sup>on</sup>ētia lata a iure q<sup>u</sup>āq<sup>ue</sup> a iudice. **A.** iure quando est de hoc factū statutū ab eo qui cōdere potest. de quib<sup>us</sup> habes sup<sup>er</sup> lex. **S**entētia vero a iudice est. q<sup>u</sup>ā aliquis iudex iudicat it<sup>er</sup> partes: vel q<sup>u</sup>ā excoicāt: **ut** p<sup>ro</sup>p<sup>ter</sup> cōtumaciā a h<sup>er</sup>mōi. **S**imiliter etiā dicitur a iudice fieri. q<sup>u</sup>ā non p<sup>ro</sup> modū constitucōis: s<sup>ed</sup> in odiū alicuius mali iam cōmissi ferē excoicatio. siue generalis siue sp<sup>eci</sup>alis. Et similit<sup>er</sup> dico etiā si fiat in odiū cōmit

tentū in futuro. dū tū nō intēdat facere p<sup>ro</sup>petuā cōstitutōem. **A.** vel p<sup>ro</sup>particularem. **N**ā si intēdat facere sentētiā respectu p<sup>ro</sup>particulariū personarū. aut etiā generalē: s<sup>ed</sup> nō p<sup>ro</sup>petuā dicē esse iudicis s<sup>ec</sup>undum glo. ray. a in sū. li. iij. ti. xxiij. q. lxxvi. vbi h<sup>ec</sup> notant. **E**t p<sup>ro</sup>dictis con. **Albri.** **S**ed vidē q<sup>u</sup> sentētia tūc dicat iudicis q<sup>u</sup>ā seruāt p<sup>ro</sup>cessus a o. dō iudiciari<sup>us</sup> a nō aliter. al<sup>iter</sup> sentētia est iusta a iudex p<sup>ro</sup>uincibus. ext. de s<sup>an</sup>c. ex<sup>ec</sup>. sacro. a eo. ti. ci medicinalis li. vi. **B.**

**Q**uestio. **R<sup>es</sup>pon**ditur. **S**ed itio. **E**t illa que nō sup<sup>er</sup> p<sup>ri</sup>ncipali: s<sup>ed</sup> sup<sup>er</sup> alijs quēstionib<sup>us</sup> p<sup>ro</sup>fertur. s<sup>ed</sup> inter p<sup>ri</sup>ncipiū cause a finē: a est de aliq<sup>u</sup>o teste repelliēdo vel recipiēdo. de dilatioe dādā vel nō. **V**el p<sup>ro</sup>pt<sup>er</sup> d<sup>omi</sup>n<sup>u</sup>m locutoria: q<sup>u</sup>ā inter p<sup>ro</sup>tes loq<sup>u</sup>ndo p<sup>ro</sup>fer<sup>re</sup> sine scripture solennitate. ar. ext<sup>ra</sup>. eo. q<sup>u</sup>ā. **E**t si. li. vi. **B**ū tū debet redigi in scriptis: s<sup>ed</sup> nō est p<sup>ro</sup>p<sup>ter</sup> hoc ne cesse q<sup>u</sup>od descriptio recitē. **A.** in sc<sup>ri</sup>ptis p<sup>ro</sup>ferat. **ut** in sū. eo. ti. q. xxvij. vbi h<sup>ec</sup> notant. s<sup>ec</sup>undum ray. a glo. **B.** ext<sup>ra</sup>. eo. q<sup>u</sup>ā. **A.** hoc. c. h<sup>ab</sup>etur in ti. de p<sup>ro</sup>b<sup>is</sup>. **B.**

**Q**uestio. **R<sup>es</sup>pon**ditur. **S**ed itio. **D**iffinitiva sentētia est. quādo p<sup>ri</sup>ncipalis quēstio diffinit<sup>ur</sup>. ff. de re. iudi. l. i. **E**t debet p<sup>ro</sup>ferri ab ipso iudice: et nō ab alio. aliter nō valet: nisi iudex sit episcopus qui potest p<sup>ro</sup> alijs recitāe iustarū illustriū. **E**t de sen. ex<sup>ec</sup>. p<sup>ro</sup>ci. reci. l. ij. a in **Autē**. **ut** ab illustri: et qui sup<sup>er</sup> eam d<sup>omi</sup>gni sunt.



sanctim<sup>9</sup> igitur. coll. v. ext<sup>9</sup> eo. Et  
fi. lib. vi. A. Stud. c. Et si bñ facit.  
alia vero iura allegata sup. paruz  
faciūt. B

**U**ter sententia diffinitiva si  
ne scripto valeat i ali  
quo casu. ff. de iur. iud. c. Sūt casus in qb<sup>9</sup> va  
let fm Jo. an. videlicet qñ breues  
sunt cause a maxime viliū psona  
tū: a pōt dici breuis duorū aureo  
ruz. ff. de dolo. l. adest. q. l. p. ce. in fi  
ne. ff. de leges nō videtur ibi ha  
beri. Et de istis causis breuib<sup>9</sup> a vi  
liū psonarū dicitur in Auten. m.  
fi de qua. j. Et fm ray. a in sum. eo.  
t. q. xxviii. Cause modice siue bre  
ues dicuntur trecentorū aureorū vel  
quingentorū solidorū. Sed melius  
videtur qd sequit<sup>r</sup>. ff. ut attēdatur  
cōsuetudo. que si nō apparet relin  
quatur iudicis arbitrio. p iura i  
fra allegata. B. Inspiciat autē q  
litas psonarū a relinqtur arbi  
trio iudicis. ff. de iure deli. l. i. ext<sup>9</sup>  
de of. dele. de causis. vel inspiciat  
cōsuetudo loci vel fori. di. xi. c. suetu  
dis. ff. valet cū ep̄s in causa cui  
li inter deicos iudicat. xi. q. i. si q̄s  
cum deico. a. Cde sen. ex peri. reci.  
in Auten. m. fi. Item cum p̄ses depo  
sito officio cōueniūt: vt reddat ad  
ministracōez. in Auten. vt iudices  
sine quoq̄ suffra. j. necessitate. col  
l. ii. A. Ibi nō videtur hoc dare di  
ci. tñ idē ponit Albri. B. Itē cum  
papa p se pñciat. valet enim. li  
cet nō tulerit eam in scriptis. Ip̄e  
enim solut<sup>9</sup> est legibus. Cde legi.  
signavox. Item fm quosdā valz  
si lata sit in causa m̄imomiali. ex

tra de testi. Albri. 9. A. Et ibi bene  
videtur hoc pbari. Et idem est in  
omnib<sup>9</sup> causis in quib<sup>9</sup> pceditur  
de plano sine strepitu a figura iu  
dicii. vt in de. sepe. de verborū sig  
nifi. B

**S**ententia debet ferri se  
dendo. ff. de iur. iud. c. Itē in  
loco p̄blico a honesto. in. q. in. j.  
spaciū. m. fi. ff. de arbi. si cū dies. j.  
si arbit<sup>r</sup>. Itē debet ferri de die a nō  
in tenebris. vt sup. iurisdicatio. in  
fi. Itē nec dieb<sup>9</sup> feriatis. maxime  
solenmb<sup>9</sup> a festiuis. vt sup. ferie  
j. ii. Itē non debet ferri p̄nalita  
te. in. q. vi. j. diffinitiva. Nec a mē  
ta alia requiritur in sententia quo  
ruz si aliqd omissum fuerit nō va  
lebit. A. Et de hīs multa ponuntur  
in p̄dicto ca. diffinitiva. cūz sequē  
ti. B

**U**ter sententia a nō suo iudi  
ce lata teneat. Rñ. Et  
nulla. extra de iudi. at si clerici. m.  
fi in causa recōuencōis. in. q. viii.  
cui<sup>9</sup> in agendo. ext<sup>9</sup>. de mutu. peti.  
c. a. ii. Itē tenet sententia cum q̄s  
laycus ex certa scientia cōsentit in  
iudicez non suū. ff. de iuris. om. iu  
di. l. si p̄ errore. A. cōiuncta. l. est  
receptū. eo. ti. B. extra de foro. p̄.  
significasti. S. hoc nō habet locū  
in clericis qui non possunt in aliū  
iudicem cōsentire nisi sit psona ec  
clesiastica: a q̄ iurisdicōem ordi  
nariā habeat a devolūtate sui ep̄i  
vt in dicto ca. significasti. De hac  
materia habes sup. iudex. i. j. et  
j. p̄lt. vel etiam m̄i in causa recō  
uencōis. Nā si clericus cōueiat



laycū coram iudice layco a ille la  
ycus recouemat clericū ciuilitatē.  
si feratur sententia contra clericū. be  
ne tenet: qz sup̄ iudex est p reconuen  
tionē. ext. de mutu. peti. c. i. q. ii. et  
iii. q. viii. f. cuius in agēdo. C. de se.  
a inter. om. iudi. cū papimianus  
a in Auten. a psequēter. Crimina  
liter vero laycus clericū couenire  
non posset corā iudice seculari. xi.  
q. i. c. i. q. ii. nec recouenire potest:  
qz in crimine nō admittitur recon  
uentio. iii. q. xi. negāda: a nō rela  
tione criminū: sed innocentia re  
purgatur. ff. de pub. iudi. l. is q.  
A. Quasi item notatur in sū. libro  
in titulo. xxxiiij. quest. xxviii. ad fi  
nem. B

**Q**uid si sūt duo iudices a  
pferūt diuersas se  
ntentias. R. Si pcesserūt ex iurisdī  
ctōe ordinaria. tenet p reo: a nō p  
actore. nisi in causa fauorabili. pu  
ta mīnomo. dote vel libertate. si  
ue testamēto. si p hīs fuerit lata.  
Si vero pcesserūt ex potestate dele  
gata. pēdet ex arbitrio delegātis.  
Qsi ex cōpromisso neutra d; ha  
bere vigore. ext. de sen. a re iudi.  
dnob;

**Q**uis effectus est sentētie. R.  
fm ray. Effectus eius  
est multiplex. Primus est q p veri  
tate accipitur q̄ tum ad illos int  
quos lata est. Et intellige post q̄  
trāsiuit in rem indicatam. s. qz ab  
ea appellari non possit. qd est p  
decem dies. ff. de re. iur. res indica  
ta. Item effectus sentētie est. q in  
actionib; psonalib; mandatur ex

ecutiō in infra quātuor menses. extra  
de of. dele. querenti. a extra co. qd  
ad cōsultacōem. tñ temp; ipm pt  
artari a progari causa cognita vt  
in p allegato. c. qd ad cōsultacōez  
a. ff. de re iud. l. i. l. ii. In adiombus  
vero realib; cum res certa petita ē  
puta liber. equus. ager. domus. debet  
mādari executiōm statim p de cez  
dies. qui cōcessi sunt. ad appellan  
dum: a hoc si res sit in p̄sentia. in  
In si. de of. iudi. in p̄ncipio. Et idē  
debet fieri in actōe criminali. Nec  
enī in talib; est executio differen  
da. ii. q. i. c. si aut. Fallit tamē in qua  
tuor casib;. Primus. cum p̄ncip  
ex vindicta seueri; fert sentētiā  
qz tūc differtur executio ad min  
p. xxx. dies. vt locus possit esse mi  
sericordie: vel si res exigit etia; pe  
nitētie. xi. q. iii. cū apud. in fine. C.  
de p̄m. si vindicari. Item cū sentē  
tia lata est in muliere pregnantē  
Nam differtur vsq; ad temp; ptus  
ff. de re. iur. l. p̄gnatis. A. Nec lex  
non est ibi: s. ff. de pe. B. Itē si ca  
pitalis sententia lata est in seruū  
differtur executio quousq; reddide  
rit racōcinia ad ministracōis quā  
gessit. C. de bo. p̄scrip. l. i. Itē cum  
quis est cōfessus de crimine. C. de  
custo. reo. l. ii. vbi dicit. q reus cō  
fessus de crimine in iure. reuēda  
tur in carcerem a postmodū redu  
ctus apud acta audiatur. vt. s. cō  
fessioem iteret. Sūt a ali; plures  
effectus sentētie q̄s non psequor  
quia poti; ad forum cōtētiōsum  
pertinet. A. Item in sūm. eo. ti. q.  
xxx. B



**U**t sententia lata inter alios  
quos p̄iudicet alijs. **R**egulariter nec sententia nec res inter  
alios acta vel iudicata p̄iudicat  
alijs. ext. de fi. instru. inter dilectos  
a ext. co. c. q̄uis. Ctes inter alios  
acta. p. totū. fallit enī in multis ca  
sib⁹. si cum cause sūt onere. lxxxi.  
di. tantis. in. q. vi. hoc q̄ppe. extra  
de accu. ad peticoem. extra de pur  
ga. cano. c. p̄lt. A. Exēplum p̄t po  
nīm casu de q̄ in fine. dicit. Aliter  
autē licet sententia sup̄ vna causa lata  
puta sup̄ amocōne alicui⁹ a bñfi  
cio faciat p̄sumpcoem in alia viz  
sup̄ collacōe dicti bñficii alteri fa  
cta. non tñ p̄iudicat alteri. si ille  
cui facta est collacō vel filis nesci  
uerit cām agitari. cū regula sit in  
otrarū. vt p̄ in p̄ncipio. nec rō  
aliud suadeat. nec in iurib⁹ allega  
tis ottrarū videtur p̄bari. **B.** Itē  
in causa libertatis. ff. de sta. homi.  
l. ingenuū. Itē in causa filiacōnis  
ff. de libe. agno. l. in fi. q. i. in. q. in  
in p̄ncipio. Itē fallit si actio vel de  
fensio p̄mo loco p̄tineat ad aliquē  
a ipse sciēter paciatur sequētem  
experiri de re ista: q̄ intelligit iuri  
suo renūciare vt si debitor passus  
sit experiri creditorez de p̄prietate  
pigneris. q̄ succubuit. si debitor  
postea vellet agere. obstat ei res  
iudicata vel eē eōuerso. creditoz  
passus sit debitorz agere. ff. de re  
iudi. sepe. extra. eo. ca. penlt. vbi  
hec om̄ia notantur. **A.** scilicet in  
Glosa. in quibus etiam locis no  
tatur a id quod in sequēti. h̄ habe  
tur. **B.**

**U**t sententia lata inter alios al  
teri p̄sit. **R**egulariter  
nec sententia nec alia res inter a os li  
acta alteri p̄dest. **S.** fallit: q̄ p̄dest  
in certis casib⁹. primo q̄dē in q̄re  
la inofficiosi testamti. ff. de inoffi.  
testa. l. p̄ ap̄iman⁹. q̄ memisse. **A.**  
Ibi sententia lata ōtra agentē de inof  
ficioso testamto p̄dest fisco cui ac  
q̄ritur q̄d dicto agentē relictu fue  
rat ex eodē testamto. **B.** Itē in re  
idiusibili. ff. si ser. vbi. l. loci. q̄ si  
fund⁹. **A.** Ibi dē q̄ sententia lata p̄ vno  
dñoz alicui⁹ fundi sup̄ fuitute fili  
do debita p̄dest etiā alijs. **B.** Itē in  
re cōi cūz pupillo. ff. quēad. serui.  
amit. l. si cōez. **A.** Ibi dē q̄ hñti cū  
pupillo cōem fundū cui debet ser  
uic⁹ vie nō otest p̄scriptio: q̄ nō  
vñ fuerit pupill⁹ a ipse: a hoc p̄p̄  
p̄uilegiū pupilli. **B.** in. q. vi. q̄ dif  
finitua. v. q̄n q̄ p̄les. **A.** Poti⁹ in  
cipit q̄n vñ. **B.** eē de appel. c. p̄lt  
**A.** Ibi dicit vna sententia plurib⁹ ōde  
natis. si vñ solus ad appellacōis  
beneficiū uolauit. illi⁹ victoria  
iure cōi ceteris suffragat si cōi iue  
tuētur Itē negociū a eadē causa  
defensionis existit. **B.** Item p̄dest  
vbi res est cōis cūz fisco. Ext. cōi.  
re. alie. l. in. A. Ibi de hoc p̄ay dicit  
si posset dici p̄ argumētum idē q̄d  
de pupillo habet in dicta. l. si cōez  
si ibi non dicit de sententia: si de p̄  
scriptōe vt patuit. **B.** Notant hec  
extra eo. c. p̄lt. **A.** in glo. a debet  
intelligi cum p̄dictis modificacō  
nibus. **B.**

**Q**uib⁹ auxilijs subleuat  
sententia. **R.** Quatuor  
cc. ij.



Subleuat enim quidam per appella-  
tionem que debet fieri infra decem di-  
es a tempore late sententie. ii. q. vi. c.  
q. a. c. anteriorum. Secundo per supplicati-  
onem. ut cum lata est a principe. vel  
ab alio a quo non licet appellare. xx.  
q. ix. v. tina. a. c. sententiam. Ter-  
cio per querelam falsi. ut si dicatur lata  
per falsos testes vel alias falsas per-  
baciones. extra de testi. sicut nobis  
ext. de pcur. in nostra. a. de pba. l.  
de fal. l. qrela. A. vbi dicit. Que-  
rela falsi tpe libet per scriptum non  
excludat nisi. xx. annorum exceptio  
sicut cetera que ferre crimina. S. ut per  
in su. eo. ti. q. xxi. glo. rap. dicit. qd  
in hoc fm quosdam tria exiguntur  
scilicet corruptio in testibus. falsitas in  
attestationibus. a. qd iudex secutus fu-  
erit in sententia falsitate attestaco-  
num. Io. tamen notauit extra. de p-  
ba. licet cam. qd sicut sufficit pba-  
re instrumentum esse falsum. ut. Ch. ex  
sal. instru. l. pe. in fi. ita a testes. cu-  
par sit fides testium a instrumento et  
hec ibi. Verum videtur qd sufficiunt  
duo. videlicet falsitas testium. a. qd  
ex falsis eorum testimoniis iudex fu-  
erit motus ad sententiandum. dicta  
l. pl. t. Ch. ex sal. instrum. vbi dicitur.  
Falsam quidem testacoez qua  
diuersa per in iudicio aduersus te  
usa est. ut pponis. solito more ar-  
guere non philexis. si causa iudi-  
cati in irritum non reuocatur. nisi pro  
bare poteris eum qui iudicauerat se  
cutum eius instrumenti fidem. qd fal-  
sum esse constiterit. abusus te pnu-  
ciasse. Et idem etiam est de instrum-  
tis. ut patet ex eadem lege. a. eo. ti.

l. fi. vbi dicitur. Iudicati executio  
solet suspendi: a soluti dari repeti-  
tio. si falsis instrumentis ciuiuen-  
tam esse religionem iudicantis cri-  
mine postea falsi illato manifestis  
probationibus fuerit consensum. B. It-  
quarto per in integre restitutionem. ext. de  
in integ. resti. p. totum. A. Item qd  
in hoc. notat in dicta. q. xxi. fm  
rap. B.

**S**epultura pri-  
mo communis. Sepultura  
fm Gof. quicquid accipit per ipso offi-  
cio qd impeditur corporibus sepeli-  
endis. Et de hac intelligit quod vendi  
non potest. extra de symo. non satis. xi.  
ii. q. ii. precipiendum qd dictum. ii.  
Quandoque sepultura dicitur ipsa  
terra que si est de cimiterio: vel si sit  
ibi aliquis sepultus. iterum vendi  
non potest. ff. de rei vendi. que reli-  
giosis. tercio quandoque dicitur ipsa  
tumba. A. archa marmorea vel  
lapidea. ut in su. li. v. ti. xvi. q. i. B.  
nulla vendi potest. si nullus in ea se-  
pultus sit. Alioquin locus factus  
est religiosus. a. vendi non potest. ff. de  
reli. a. sup. su. l. ii. xii. q. ii. quenda.  
a. c. post qd Quarto dicitur quando-  
que terra pura que deputata est ad  
usum sepulture alicui vendi potest  
xii. q. ii. aurum. A. Con. Immo. a. do-  
sti. Et addit Immo. qd si vas aliquod  
lapideum vel ligneum pro aliquo  
sepeliendo est factum potest vendi.  
nisi sit factum sacrum per pontificem  
vel ab hoc specialiter deputatum. ex-  
tra de reli. domi. ad hoc. Licet enim  
in aliquo loco sit sepultus aliquis



fine pōtificis autoritate. nō credi-  
mus locū sacry fm canones licz se-  
cus sit fm leges. ff. de reli. l. ij. Si  
autē loca pōdicta sint sacra vel ad  
hoc deputata p epm. vendere non  
licet. ext. eo. abolēde. a nota in di-  
cta. q. r. B.

**Q**uid est ius sepulchrū. R.  
fm Ray. Ius sepul-  
ture est qd opetit ecclesie ad sepeli-  
endū aliquos in cimiterio suo: a  
prouenit ex pōtificis assignacōe  
ar. xij. q. v. eccā. Cōpetit autē ge-  
neraliter ecclesijs prochiālibz et  
etiā illis qbus a iure vel pūlegio  
ocessum est. nō autē alijs. A. Cō.  
Inno. q. etiā dicit q non oīs eccā  
h3 cimiteriū: s3 ille tm que hnt po-  
puliū vel que hnt ex pūlegio vt i  
lū. eo. ti. q. ij. B.

**U**t alibi q apud eccā  
possit esse sepultura. R.  
fm Inno. Cimiteriū vel qcumq3  
sepulture dnt esse circa eccā. xvij.  
q. iij. si aut. S3 tñ bene pōt cimiteri-  
um aliqntulū esse remotū ab eccā  
non tñ credim3 q aliqui loco etiā  
religioso. hospitali vel hūmōi. pos-  
sit accedere sepultura. nisi habeat  
eccā. Itē in vno cimiterio multe  
ecclesie pnt habere ius sepeliēdi  
prochianos suos. A. Idē in dicta  
q. ij. B.

**U**t pactū pīndicet sepul-  
ture. R. Pactū qd fit  
cum rectore prochiālis eccē de nō  
recipiēdo aliquos vel certos pro-  
chianos ei3 ad sepultura. serua-  
ti debet etiā ab hijs quib3 a sede  
apostolica sepultura lūtera est cō-

cessata: et licet illi apud eos ele-  
rint sepeliri. extra de pac. padū. li.  
bro. vi.

**U**bi debet sepeliri q dēcedit  
in nulla sepultura e lēa. c.  
Rfm Jo. an. sup. c. aiaz de sepul-  
li. vi. Sepeliri debet in sepulchro  
pntū exemplo patriarchay. xij.  
q. ij. Ebron. ext. eo. nos instituta  
c. fraternitatē: vel in prochiāli ec-  
clesia si cōsuetudo sit. A. Immo de  
iure cōmuni q3 debet regulariter  
sepeliri i ecclesia prochiāli. nisi cō-  
suetudo repugnet que seruāda fō-  
ret. fm ray. a Inno. a in fū. eo. ti.  
q. x. vel nisi sepultura maiorū suo-  
rum sit alibi. ext. eo. si quis. li. vi.  
B. Q3 si talis sit alienigena vel vi-  
ator: debet sepeliri apud ecclesiā  
in cuius prochia mortu3 est. xij.  
q. v. ecclesiā vel in eccā cathedra-  
li si sit cōsuetudo. xvi. q. v. c. A. In-  
no. autē dicit simpliciter. q talis  
viator debet sepeliri in ecclesia ca-  
thedrali. Hosti. vero ait. q si de fa-  
cili a sine fetore portari posset. cu3  
suis parentib3 esset tumulandus  
ar. eo. ca. i. c. c. fraternitatē. nisi cō-  
traria cōsuetudo appareat. Sed vt  
dicit Inno. extē eo. c. v. hec omnia  
discreto iudici cōmittātur. B. Cle-  
rici quoq3 si non eligant sepul-  
turam sepeliri debent in ecclesia vbi  
sunt clerici. A. Idē in dicta. q. x.  
fm Inno. Religiosi vero debēt sepe-  
liri apud locū sue religionis vbi  
moriūtur. xvi. q. v. c. B. Itē qui  
h3 domiciliū in citate vel castro: s3  
quādoq3 ad villam ruralem se trās-  
fert causa recreacōis: vel vt rura-  
cc. iij.



lia exēcraa nō electa sepultura  
decedit. nō d; sepeliri in ecclā dicte  
ville: s; in sua prochia: vel poti⁹  
in ea in qua maiorū suorū antiq;⁹  
ab antiquo existit sepultura. dū  
mō absq; piculo ad ipsam valeat  
deportari. **M**ulier que p̄les viros  
habuit si sepulturā nō eligat est  
cū viro vltimo cui⁹ domiciliū a ho  
norē retinet tūmulāda. ext. eo. is  
qui. **A.** Al̄ incipit si q̄s. **B.** lib. vi.

**Q**uid de hijs qui recipiunt  
alienū ad sepulturā  
in casu non cessat. **R.** Tenetur ad  
restituēdē corpis. si petat. Item  
tenetur restituere q̄quid occasio  
ne illi⁹ p̄ceperūt vel que p̄cipi po  
tuerūt. **A.** s. de iure a hoc rōe male  
fidei fm glo. in c. cū libe. ext. eo.  
a notat in sū. eo. t. q. xij. **B.** ext. eo.  
frater mitat. in fi. a. c. ex pte. a. c.  
cū libe. a. c. in p̄ntia. a. ext. eo. c.  
ai. x. li. vi.

**Q**uis tenetur facere expēsas  
sepulture. **R.** Heres  
tenetur: a ab ipso peti possunt: q̄ vi  
detur q̄si contractū cum defuncto  
**A.** Hoc hētur. ff. de reli. l. i. **B.** Et de  
hac materia vidē sup. restituēdō. ij.  
q. v. circa finē. Itē si mulier hēat  
dotē: de ipsa dote debet fieri expēse  
funeris. si nō habeat. tūc ad ip̄m  
maritū p̄tinent. ff. de reli. a sup. fu  
ne. l. i. a. l. si quis. **A.** Meli⁹ in. l. q.  
si nulla. eo. ti. vbi patet q̄ ad hoc  
primo tenetur heres vxoris emanci  
pate si habeat p̄em. q̄si non ha  
beat heredes. tenetur pater. q̄ si p̄  
didi non sup̄ sint: vel nō sint potē  
tes. tenetur marit⁹ inq̄tuz facere

potest tenetur etiā principaliter  
maritus ad hoc vsq; ad q̄tatem  
lucratē dotis. ita tamē q̄ si mulier  
habeat alia bona i hereditate. pu  
ta ducentū. maritus tenetur tū pro  
rata dotis p̄emētis ad eum. que  
forte fuit i centū: a sic p̄ tertia par  
te sumptū. a heres p̄ duab⁹ par  
tibus. ff. eo. l. **R.** erat⁹. a; multis  
sequentibus. Et idē qd in hoc q̄  
notatur in sum. eo. t. q. xxx. fm bo  
sti. **B.**

**Q**uid de hijs qui morien  
tem molestāt sepul  
turam impediūt. aut funeri iniuri  
antur. **R.** Qui ad domū moribun  
di accedit: a ipsuz vel alios mole  
stat: vel reb⁹ eius signa ponit ca  
dit ab actōne a in tantūde; cōdem  
natur heredib⁹ defuncti a publica  
tur tertia ps bonorū eius: a est in  
famis. Et idē in eo qui circa fun⁹  
peccat. **C.** de sepul. viola. in **A.** **Autē.**  
Item qui domū. **A.** Ibi dicit⁹ Item  
qui domū moribūdi accesserit. ip  
suz alios v; q̄ eiusdē familie sunt  
molestās aut reb⁹ eius nō serua  
to legali officio signa imponit.  
ab actōe post mortē illi⁹ cedat: et  
alterū tantūdem exigitur ab here  
dib⁹ iniuriati. publicanda tertia  
pte bonorū. ip̄o quoq; in famia no  
tato. Et eisdē penis subiaceat qui  
eo moriēte circa fun⁹ peccat: a ex  
quias phitet. **B.** Nec debet impe  
diri sepultura p̄textu debiti vel ci  
iuscūq; obligacōis. **C.** de sepul. vio.  
l. cum sit. **A.** Et ibi patet q̄ quicū  
q; p̄missio siue obligatio fuit ex  
torta p̄ tale i p̄dimentū nulla est



nec facta offessio: a data pignora  
sunt reddi a impediens punit pena  
quingenta librarum auri. qui si non  
potest solvere punitur in corpore. **B.** Nec  
habetur molestia infra novem dies  
ab obitu. aliter tunc est inutile. ut  
ibi in **Auten.** si nec an. **A.** Ibi dicitur  
si nec ante novem dies ab obitu nu-  
merandos vlla per se fiat molestia  
adversus quolibet ex personis de-  
functi. Si quod est cautio si quod simile  
fiat. inutile erit. Et idem quod in hoc  
notatur in sum. eo. ti. q. xxx. fm **Azo**  
a **Hosli.** **B.** Bene tamen impediret se-  
pultura in multis casibus anime. 8  
quibus habes si sepultura. iij. **Ut**  
liceat spoliare mortuos super. mor-  
tuos. ij.

## **S**epultura. ij.

**S.** quod tum ad electionem. **P.**re-  
cipiuntur universis clericis secularibus  
et religiosis. **A.** Cuiuscunque status  
vel conditionis existat. ut in. c. aiarum  
de quo. **B.** sub interminatione ma-  
ledictionis eterne. ne inducat aliquis  
ad volendum iurandum fide interpo-  
sita. seu aliter promittendum. ut apud eos  
ecclesie eligant sepulturam: vel iam ele-  
ctam ulterius non immutent. Aliter ta-  
lis electio irrita est et quod sic elegerit  
nec potest sepeliri apud ecclesiam sic ele-  
ctam. nec eligere alibi: si omnino fuerit  
sepeliendi apud ecclesiam apud quas  
fuerint sepeliendi. si non elegerint  
sepulturam. ex de sepul. aiaz. li. vi.  
Cuius institutioni super addit. quod qui con-  
trarium fecerit sit excommunicatus et non  
possit absolui. nisi a papa vel in  
mortis articulo. ut super. absolutio

ij. iij. v. iij. **A.** Melius de hoc dicitur  
in de. cupientes. ad fi. de pe. **B.** Ite  
religiosi vel clerici qui predictos in  
suis ecclesiis vel cimiteriis presum-  
serint sepelire. tenentur ad restituti-  
onem corporum si petant et etiam omni-  
que occasione sepulture illorum pue-  
nerint quolibet ad eosdem facien-  
dam integraliter infra decem dies. quam  
nisi fecerint. ecclesie ipse apud quas  
sepulti fuerint et cimiteria earumdem  
extunc sint et tandem maneat inter-  
dicte donec facta fuerit restitutio  
predictorum ut in dicto. c. animarum. **S.**e-  
cus autem videtur dicendum quod quis  
proprio motu voueret vel iuraret in  
tali loco eligere sepulturam: quod fm  
host. tunc tenetur servare nisi ex causa  
nova portaret quod factum est episcopus vel  
religiosus vel locus ille quasi dissipatus  
est. ar. ext. de reli. do. inter qui  
or. **A.** Co. ray. ut in su. li. ii. q. xvi. q.  
xxiij. **B.**

**E**ligere quis potest sepulturam  
dimissa antiqua etiam  
in loco minus religioso. ext. eo. cum  
quis. li. vi.

**U**t religiosi possint elige-  
re sepulturam. **R.** Non  
sed sunt apud sua monasteria tu-  
mulandi. Possunt tamen eligere  
si quando moriuntur essent adeo re-  
moti quod commode portari non possent  
ad illa. extra eodem religiosi. libro  
vi.

**U**t patres possint filiis  
eligere sepulturam. **R.**  
Possunt eos sepelire ubi voluerit  
si sint infra annos pubertatis. l. xii  
ij. completos: et consuetudo terre id  
ex. iij.



habeat. **A**l non. **A** si sunt cum suis maioribus vel in prochiali ecclesia tumulandi. ut in c. licet de quo. **B** Ipsi tamen filii eligere non possunt nisi per dictum tempus. Tunc enim possunt etiam absque patris assensu. ita tamen quod si sunt filii famuli. non possunt sine eius assensu relinquere aliquid per aia sua. nisi habeant peculiū castre vel. q. i. ext. eo. l. i. vi.

**Q**uid si prius sacerdos corpus eius qui alibi elegerat sepeliri violent rapuit. **R.** fm Hosti. Amittit ius quod in eius mortuario habet: et ossa restituet ext. eo. c. cum liber. Idem si aliquis puentis totus vel maior pars eius hoc fecerit. Secus credere si minor pars vel solus planus hoc fecisset. **A** Idem in sum. eo. ti. q. xiiij. **B**

**U**trum possit fieri pactio peculiaris super electione sepulture. **R.** fm Hosti. Quicquid temporale promittitur vel datur talis electio fiat. oio reprobatur: quia symoniacum esset. q. ii. q. pio. extra. de pac. c. fi. A. Idem in sum. eo. ti. q. xiiij. ad finem. **B**

**Q**uid si aliquis mandat corpus suum non sepeliri. **R.** Non est adimplendum. ff. de co. di. insti. l. qda. q. notat. xi. di. nunc aut. A. in glo. Et idem notat in sum. eo. ti. q. fi. **B**

**S**epultura tercio. s. quo ad canonicam portionem. Quando quis eligit alibi sepulturam. de omnibus que illi loco dimittit debet sua prochialis eccle-

sia habere canonicam portionem. quod varia est secundum consuetudines. Aliubi enim est medietas. alicubi tertia. alicubi quarta: et ideo consuetudini est standum. extra eo. c. tunc eari. **A** ubi dicitur attendendum laudabilem consuetudinem regionis in soluendo: vel medietate: vel tertiā vel quartā. **B.** Et si consuetudo ibi non appareat dicit Hosti. spectanda esse consuetudinem metropolitane ecclesie. Et si nec illa appareat spectanda est consuetudo vicinā. Et si varia sit. tunc fm Gof. quarta debetur. In hac enim magis iura concordare videtur. ext. eo. in nostra. **A.** Idem notat in sum. lib. ii. ti. xvi. q. xvi. a se. **B.** Si autem esset consuetudo quod nihil datur. habes infra. fm Tamen de hiis qui eligunt sepulturam apud fratres predicatorum vel minores determinatum est quod tenentur ecclesie prochiali dare quartam non solum de omnibus funeribus: sed etiam de quibuscunque et quomocunque relictis et ad quoscunque certos usus et de quibus quarta dari non consueverit vel aliter de iure non debetur. Idem de omnibus datus. **A** Scilicet etiam sine testamento. ut patet in de. dudum. de qua infra. id est de qualitercumque donatis hoc casu. **B.** in morte vel mortis articulo in infirmitate datus de quo decesserit fratribus ipsis vel alijs per ipsos. ext. eo. dudum. in de.

**Q**uando aliquis cuius maiores solent ab antiquo in aliqua ecclesia sepeliri. ea dimissa eligit alibi sepulturam ut



canonica portio debeat ecclesie di-  
misse. **R.** Nō: si potius illi ecclesie  
in qua cōsuevit audire diuina et re-  
cipe sacramēta. extra eo. cum quis.  
li. vi.

**Q**uid si in una solet audire  
diuina: et in alia reci-  
pere sacramēta. **R.** Videtur qd por-  
tio canonica debeat ei ubi consue-  
uit recipere sacramēta. ext. eo. c. v.  
**A.** Hoc verū videtur. ar. cum quis.  
ext. eo. li. vi. et de. dudū. de sept.  
ubi dicitur istam portionem dan-  
dam pro chialibus ecclesijs et nō  
alijs licet de hoc varie opinionēs  
olim fuerint q̄ recitant in fi. eo. t.  
q. xviii. B.

**Q**uid si cōsuetudo est qd nī-  
hil datur p̄ canonica  
portionē. **R.** In ray. Credo qd non  
valet: qd est cōtra ratiōem et natu-  
ralem equitatē. extra eo. nos insti-  
tuta. et c. relatu. et c. certificari. Tū  
in Dost. licet cōsuetudo bene possit  
p̄scribi si tūc p̄baretur. **A.** Iste  
titulus pōt esse facta remissio ob  
beneficiū ecclesie imp̄sum: vel ali-  
am rōnabilem cām dum tūc ecclia  
ex alijs bonis possit sustentari. **A.**  
cōsuetudo nō esset rōnabilis. ar.  
c. statut. q. religiosos. d. xci. li. vi.  
Et hoc casu obtinet dictū ray. cui  
etiā cōcordat gof. vt in fi. eo. ti. q.  
xvii. B.

**Q**uibus rebus debz dari ca-  
nonica portio. **R.** In ray.  
Non tūc de oblationibus cereis et  
alijs h̄mōi. que ecclesia in q̄ quis  
sepelitur recipit in die funeīs: sed  
etiā de alijs que defunctus pro aia

sua illi ecclesie relinquit. ext. eo.  
in nostra. Cōcor. Dostie. et addit  
hoc intelligendū de h̄is que relin-  
quuntur occasione ecclesie. siue lo-  
ci. **S.** c. si intuitu persone q̄uis ec-  
clesiastice. dūmodo nō in fraudem  
fiat. **A.** Et p̄sumit fieri intuitu per-  
sone si relinquit siue datur app̄m  
quis. **S.** c. si ab extraneis. extra  
de testa. equisisti. B. Itē dicit intel-  
ligendū esse t̄q̄ de mobilibz q̄ de  
immobilibz. Excipiuntur ornāmē-  
ta ecclesie et pecunia p̄ eis data vel  
pro fabrica. amuersario. septimo  
trigesimo: et alia ad p̄petuū cultū  
diuinū legata. de quibz canonica  
portio deduci nō debet. nisi factum  
fuerit in fraude. vt ep̄s si est cōsue-  
tudo. seu pro chial' ecclia defrauda-  
re ē. ex. de testa. c. fi. A. Itē in fi. eo.  
ti. q. xix. fm ray. et glo. et Dost. B.  
Insup de h̄is q̄ testator siue mori-  
ens relinquit quibuscūqz alijs ec-  
clesijs vel p̄sonis in cōi. vt paupi-  
bus nullā portionem habebit pro-  
chialis ecclesia. vt Inno. dicit. ex  
tra eo. relatu: qd canonica portio  
non est p̄standa. nisi ab ecclesijs  
in quibz sepelitur vel ad quaz trā-  
sit se cōuertendo: vel alio modo.  
Concor. wil. et Dostien. A. Cōcor.  
etia: ray. licet Alan⁹ videatur sen-  
fisse qd de oibz relictis quibuscūqz  
ecclesijs alijs debeat dari canonica  
portio: si nō de relictis paupibus  
vel cōsanguineis vel amicis etiā  
p̄ salute aie sue. vt in fi. eo. ti.  
q. xv. Et de isto trāitu dicit infra  
fix. B. Et nota. qd vt dicit Inno.  
qd ab ista canonica portione p̄da



prochialib⁹ nō sūt de iure exēpta  
monasteia vel alia loca q̄ al sunt  
exēpta. ext. eo. i. nostra. a. de testa.  
requisiti. a. c. officij Itē nota q̄ fm  
hosti. h. peticio canonice porcionis  
opetatur sacerdoti prochiali. tam si  
ipse est negligēs in petēdo ep̄s po  
terit petere p̄ illo. ext. de success. ab  
inte. c. si. A. Hoc vltimū dictū fuit  
potius Inno. vt patet p̄ eū. extra  
eo. relatū. vbi etiam dicit gñaliē  
q̄ ep̄s p̄ ecclesijs sibi subiectis p̄t  
agere vt habeat in sum. eo. ti. q. xv  
vbi hec notant. Et addit fm eū.  
Inno. q̄ eccā vbi quis habuit ec  
clesiasticā a paternā sepulturam  
nō debet habere aliquā porcionem  
immo ip̄a debet prochialib⁹ eccle  
sijs. ext. eo. c. v. Itē Inno. in dicto. c.  
relatū dicit. Nota q̄ sicut canoni  
cam porcionem p̄cipit ecclesia pro  
chialis de relictis p̄ sepultura. ita  
credimus qd recipiat a d̄ oblatis  
pro alijs sacramētis. sicut p̄ tene  
dictōmibus nulentū: a p̄ penitē  
cijs a p̄ extrema vñctōne: a alijs  
h̄mōi. cui sit eadem ratio. s. qd dig  
nus est operari⁹ mercede sua. ext.  
eo. c. a. Sed certe nō videtur eadem  
ratio: q̄ hec portio datur p̄ admi  
nistracōne sacramento. vt in di  
cto. ca. v. a ideo ipsis administrati  
bus debetur: a non ab ipsis de ip  
sa administracōne. Et propterea  
dictum Inno. non approbat con  
suetudo que est optima legum in  
terpres. ff. de legi. l. si d̄ interpreta  
tione. B.

**Q**uid si moriet⁹ rex: vel dux  
vel alia p̄sona q̄ per

āni circuli in diuersis ecclesijs au  
diebat diuina: a p̄cipiebat sacra  
q̄si h̄ns duo vel plura domicilia i  
quib⁹ se p̄ter collocabat a elegit  
sepulturā in alio loco. cui ecclesie  
dabit canonica portio. ff. ecclesie  
domiciliorū diuidēt eam inter se.  
ar. ext. de decimis. quoniā. a exp̄s  
se habeat. extra eo. cui quis. li. vi.  
A. Ibi p̄ q̄ hoc vñctū est: q̄ n̄ stat  
q̄ equaliter habeat domiciliū in  
plurib⁹ locis In dubio autē dum  
apparet q̄ alijs taliū multū fue  
rit vagat⁹. vt patet in dicta. q. xv  
Inno. dicit q̄ ep̄s data p̄ sepultu  
ra sua debet accipere: a suam p̄tem  
dare eccle vbi sepeliē a de residuo  
d̄ p̄tes facere inter eccās vbi per  
circulū anni p̄cipiebat eccāstica  
sacramēta: q̄ tales magnates nō  
morātur in vno loco. ar. ext. de de  
ci. qm̄. B

**Q**uid de quibusdā regiōi  
bus vbi de omnibus  
mobilib⁹ que defunct⁹ potest in te  
stamēto relinquere siue legare ec  
clesia exigit tertiā partem a mori  
enti inuigil sacdos q̄ reuelat om  
nia mobilia sua sicut fici dicit in  
britania minor. ff. m. vi. l. Nō cre  
do q̄ hec consuetudo p̄iudicare dele  
at iure cōmuni. nisi legitime fuerit  
prescripta: a contraditorio iudicio  
obtēta. A. vt in sū. eo. ti. q. xx. vbi  
hec notant. B. vel etiā autoritate  
sedis aplice cōfirmata. Nec archi  
ep̄oꝝ vel ep̄oꝝ illi⁹ loci cōstitutōes  
ad hoc sufficere: nisi assit volūtas  
vel consensus subditorum quos  
tangit. Et idem credo de predicto



precepto. scilicet non tenentur morietes  
in hoc casu eis obedire. nisi in dictis  
casibus.

**P**one quod defunctus ecclesie sue  
reliquit decem a altari  
ecclesie in qua elegit sepulturam re  
liquit mille vel castrum. nunquid  
prima ecclesia debet esse contenta illis  
decem. Re. fm ray. Si defunctus lega  
uit hoc modo quod illis esset contenta  
a sacerdos sciuit conditionem a non  
recepit legatum. videtur renunciasse  
iuri suo a iam non poterit ulterius  
petere aliquam portionem. Si vero de  
functus absolute reliquit a ipse ab  
soluite accepit. poterit nihilominus  
de ceteris portionem vindicare. exte.  
de testa. officij. vel saltem aget ad  
supplementum deputatis illis decem.  
Ad. qm expressit testator quod ecclesia il  
lis contenta a fecit in fraudem. mo  
dicam quantitatem legando. Al. qm est  
abiecta talis conditio. recipiendo si  
bi placuerit. Rn vero legatum ab  
soluite factum est. petitur a integrum  
legatum a canonica portio. nisi de  
morte testatoris aliud appareat ut  
satis colligitur in dicto. c. officij. a  
etiam ex dictis hosti. ut in sum. eo.  
ti. q. rxi. vbi hec notatur. B. sicut  
filius instituitur in parte minori quam legi  
tima potest agere tamen ad supplemen  
tum. de inoffi. testa. Si qm. filius  
a. l. omnino. a ext. de emp. a ven. cu;  
dilecti.

**Q**uid si quis elegit sepul  
turam in propria eccle  
sia: a ei nihil legauit a alijs eccle  
sijs multa legauerit. nunquid pote  
rit hec ecclesia petere aliquam portio

nem. Re. fm ray. Si est consuetudo quod  
eligentes sepulturam in propria ecclesia  
semper aliquid relinquunt. potest ecclesia  
illud petere ab heredibus. non in re  
actionis. nec differendo propter hoc  
sepulturam: sed implorando superioris  
officium. extra de symo. ad aposto  
licam. Si vero non est consuetudo ni  
hil potest petere: sed solum funerali  
bus debet esse contenta. Nam tene  
tur ex officio ipsum sepelire. exte. de  
symo. non satis: a. c. cum in ecclesia.  
Posset quoque in hoc casu implorari  
officium iudicis aduersus heredes  
si deprehendatur dolus testatoris vel  
heredu. Similiter aduersus recto  
res aliarum ecclesiarum: si a illorum do  
lus deprehendatur. A. Na a circa ta  
lia dolus est presumendus. extra de te  
sta. officij. a ext. eo. in nostra. fm  
eu. ray. Et fm glo. ei9 videtur quod pri  
ma facie dolus sit presumendus. cum ali  
is ecclesijs multa legauit a nihil  
proprie prochie reliquit ut in su. eo.  
ti. q. rxi. B.

**P**one quod aliquis elegit se  
pulturam apud ali  
quam religionem. postea intrat in ip  
sam a decedit. nunquid locus religi  
onis tenebitur ecclesie illius ad ca  
nonicam portionem. Re. fm ray. Di  
co quod si transiit in infirmitate de qua  
moritur: tenebitur. extra eo. de hys.  
Secus si transiit in sanitate. aut etiam  
in infirmitate de qua non moritur.  
Con. hosti. A. Idem in sum. eo. ti. q.  
xxv. B.

**Q**uid de leprosis institutis  
domos leprosorum.  
nunquid sacerdos prochialis potest de eis



moriētib⁹ petere canonicā porciōem  
**R**efm wil. Credo qd nō: qd par iudi-  
ciū est ac si trāsierint sam ad reli-  
gionē nisi forte ex ipsa lepra mori-  
ant. **A.** Multi enī moriuntur cū le-  
pra: s; non ex lepra fm eū. wil. qd i  
fū. eo. ti. q. xxvi. vbi hec nōnt. **B.**  
In hac tñ pte tenenda est osuetu-  
do regionis.

**Q**uid si aliq; recipiatur i  
ofratrem aliqui? lo-  
ci religiosi. nō tñ oblati suis bo-  
nis: s; sibi retentis. **A.** quo ad ius  
pprietatis secus si oblata pprieta-  
te retinet sibi vñ fructū in vita: qd  
tūc bene gaudet pūlegio religio-  
nis. vt in ca. vt pūlegio de quo qd  
**B.** Et ibi eligat sepulturā. **R.** fm  
gof. Nō libera a canonicā portio-  
ne. sicut nec eximī ab epali iurif-  
dictōe etiā si ipsi religiosi sint exem-  
pti. ext. de priuile. cum a plantare.  
Ite de cōfratrib⁹. q. c. vt priuilegia  
Ite Hosti. **A.** Item in fū. eo. ti. q. x  
xxv. **B.**

**Q**uid si quis ingressus re-  
ligionem debeat in  
tpe nouiciatus. **R.** fm Gof. Pu-  
to canonicā porciōem ecclesie pri-  
ori nō deberi. Quāuis enī exire po-  
tuerit nō tamē exiuit: s; in religio-  
ne decessit a hoc sufficit quo ad qd  
te refertōem. extra eo. de hīs. **A.**  
**Con.** Hostien. vt in fū. eo. ti. q. xx  
viii. **B.**

**Q**uid si infirm⁹ muna pro-  
chia faciat se deferri  
ad aliā: a ibi moriat. **R.** fm ray.  
Prima eccā non ppter hoc priuat  
canonicā porciōem. ar. ext. de hīs.

**A.** Item in fū. eo. ti. q. xxix. **B.**

**S**epultura qd  
to. s. quādo phiteat. Pro-  
hibent in cimiterio sepeliri omēs  
heretici. ext. de heret. sicut. Et de hō  
sup. heretic⁹. ij. s; etiā si post mor-  
tem appareat de heret. xxiii. q. ij.  
sane pferet. Similiter etiā phiben-  
tur pagani a iudei. de cōse. dist. a  
eccām. q. c. se. **A.** Et ibi patz qd idē  
est de omnib⁹ infidelib⁹. **B.** Ite ge-  
neraliter omēs excoicati. xxiii. q. ij.  
sane qd sup. extra de priuile. epō  
rū. lib. vi. Et excoicatus minor  
ar. in dicto. c. sane. Et intelligend⁹  
fm wil. de excoicatis minori si no-  
torie sic excoicati sunt. Ite item d  
excoicato etiā iniuste. vt notat.  
extra de resti. spol. Iras in glo. cir-  
ca finē Ite phibetur qui in to meā  
mētis moriuntur. Et exponit Host.  
etiā si ibi letale vuln⁹ accepit.  
licet postea supuixerit. qui qd uis  
pmitteat a ei curia nō neget.  
carebit tñ ecclesiastica sepultura  
extra de to meā. c. v. Hoc tñ intelli-  
ge de illo qd venit causa excoicandi  
se in to meā mētis: nō de alijs. exte  
de to meā. c. ij. **R.** a fm wil. intelli-  
git taz de militib⁹. qd de armigēis  
eo qd qui ibidē in armis se exercēt.  
Sec⁹ de illis qd illuc vadunt causa  
curiositatis vt ad videndū vel qd cum  
q; alia cā Ite phibent illi qd se occi-  
dūt. xii. q. ij. qd b⁹. xxiii. q. v. placu-  
it. Et hoc intelligendū fm wil. si pe-  
merit se ex desperatōe vel iracūdia  
Secus si ex furore: vel a casu Vnde  
sicut dicit Ber. extra eo. ex pte. si



quis ppter fugam se precipitaret in  
aquā: qz sic credat se euadē posse.  
nō imputat ei si otrariū eueniat a  
hoc aut p bono a licito hoc faciat  
ar. xij. dist. nerui. xxiij. q. v. de occi  
dendis. Co. host. Itē qnqz interdi  
ctū sepultura generaliter vt oibz  
de tali loco. s. tpe interdicti. vt sup  
interdictū. iij. q. iij. Itē manifesti  
vnicarij ext. de fur. q. a. eo. ti. q. q.  
li. vi. Itē quicūqz p sbitēz tutorez  
in testamto reliquerit. xxi. q. iij. ci  
prian. a. lxxviii. di. neqz apud  
S. vt dicit ibi glo. istud hodie nō  
habet locū Itē blasphem. dei. ext.  
de male. c. fi. A. Et ibi ptz q hoc ve  
rū est qn maledicijs recusat agere  
statutū ibi pñaz: a non al. B. Itē  
mōachus pñū hñs. ext. de sta.  
mo. sup quodā. Et gñaliter nullū  
notorū de mortali p dō sepeliēdū  
est. xij. q. iij. quibus. a. c. nō existi  
mem. a. c. otreūtibz. Et hēc locū  
hñt si tales nō sunt ecclē recōcilia  
ti. Nam si recōciliati eēnt vel certa  
pñe signa apparerent sepeliēdi  
sūt: s. heredes tenentē satisfacere p  
eis. ext. eo. pro chiano: nisi fuit  
raptor. de quo sup. raptor. i. q. i. A.  
a ibi latū in addicōne. B. vel occi  
sus in torneamento. vt dictū est.  
A. vel etiā excomunicatū qz in ex  
comunicatione mortuū non debet  
ecclēstica sepultūā sepeliri anteq̃  
fuerit absolutū. licet signa penitē  
tie in eo apparuerint. ext. de sen.  
exto. a nobis. ij. B. Item nō est se  
peliēdū qui saltem semel in āno  
non cōfiteatur. ext. de pe. omnis Et  
hoc intellige. nisi in articulo mor

is existēs signa cōtritiōis oñde  
rit Ad qd probādum fm omīs in  
hoc casu sufficit vnū testis. xxi. q.  
vi. qui credūt. a. c. se. A. Et ibi hō  
notat glo. qz ex eo nulli pñdiciū  
generatur p. c. placuit. a. c. cū ita  
qz. de cōsec. dist. iij. Nam iura hic  
allegata nō faciūt. Predicta etiā  
notātur in sum. li. vti. xvi. quest.  
iij. B.

**Q**uid si tales qui dicti sūt  
sepulti fuerūt. Rñ.  
Si corpa eoz discerni pñt. exhu  
mandi sunt: aliter non. ext. eo. sa  
cris: a ecclā siue cimiteriū est recō  
ciliandū. extra de cōse. ecclē. vel al  
taris. cōsulūsti. A. Et ibi p3 q hoc  
fieri debet aspersione aque solēnter  
bñdide. sicut in dedicacōe ecclēsie  
fieri cōsueuit. Et benedictio aque  
a recōciliatio debet fieri per ep̃m.  
eo. ti. c. aqua. Et si fuit infidelis se  
pultus dñt etiā tigna a pietes ra  
di. de ose. di. v. ecclām. B. Occulti tñ  
pñdiores sepeliēdi sunt nisi forte es  
set aliqz excoīcatus vel hereticus  
qz cui nō cōicamus vñu: nec mor  
tuo coīcāe debem⁹ vt sup. excoīca  
tio. vi. q. i. A. Item qd in hoc no  
tat in dicta. q. iij. fm host. ray. a  
gof. B.

**Q**uid fiet si dubiet de ca  
sauere vtrū fuerit  
xpian⁹: vel pagan⁹: vel excomuni  
cat⁹. Rñ. Videtur in meliorē parte  
interp̃tandū: nisi aliqua pbabili  
tas esset de opposito: vt ext. eo. sa  
cris. xij. q. iij. nō extimem⁹. de con.  
dist. v. ecclēsiā. A. Item in sū. eo. ti.  
q. iij. B.



**U**t suspensio huiusmodi  
fint sepeliendi. *Re. Se*  
peliendi sunt dum tamen penituerint  
*riij. q. ij. c. fi. verumtamen* ad deponē  
dum eos de patibulis requirit licē  
tia iudicis secularis. ne iusticia cō  
temnū videat. *ff. de cadaue. pumto*  
*l. a. ij.* Si a ipsam licētia in iudex  
denegare nō debet in hoc casu. *A.*  
*Hoc probatur. ff. de cadaue. pumto*  
*l. fi. vbi dicit q. corpora talium dan*  
*da sunt cuiuslibet pecti ad sepultu*  
*ram. Possunt tñ quādoq. ex cau*  
*sa denegari. vt ob magnū aliq. d*  
*delictū. puta lese maiestatis. ff.*  
*eo. l. v. B. Nam a corp. xpi talibus*  
*datur. vt supra. cōmunicare. ff. fi.*  
*De raptorib. quibus etiam peni*  
*tentibus quādoq. negatur ecclesi*  
*astica sepultura. habes supra. ra*  
*p. tor. ij. fi. A. a ibi latius in additi*  
*one. B.*

**U**t mulier pregnas defū  
cta debeat sepeliri. *Re.*  
*fm hosti.* Si est certū q. p. tus mo  
tuis sit. tūc mulier cū partu sepe  
lietur. Si vero certū est q. viuit vel  
dubitatur de hoc tūc mulier debet  
prius scindi: q. partus viuus sit d. z  
baptisari. si mortuus extra cimente  
riū sepeliri. *A. Idem in sum. eo. ti.*  
*q. vij. B.*

**S**eruus primo  
omuniter Multis modis  
efficiuntur serui. Nam quidā statim  
cum nascuntur serui sunt. vt qui de  
matre ancilla nascuntur. hoc tamē  
vide plenius infra. *ff. iij.* Quidaz ve  
ro fiūt iure gentium: vt qui in bel

lo iusto capiuntur. Quidam fiūt iu  
re ciuili: vt q. maior. *xx. amīs pas*  
*fus est se venūdari ad p. ciuz p. ci*  
*pandū. Et de hoc habetur infra. ff.*  
*ij. De hīs trib. modis habetur*  
*Insti. de iure p. so. ff. serui autē. Itē*  
*sunt aliq. serui q. ius ciuile eos in*  
*penaz subijcit seruituti vt libertus*  
*pp. ter ingratitudinē. vt sup. liber*  
*tus. ff. ij. Itē iure canonico raptoz*  
*mulieris efficiūt serui rapte. vt sup.*  
*raptor. ij. ff. ij. Item deferentes au*  
*xiliū saracenis efficiuntur serui ca*  
*pientū eos. vt dictū est sup. sara*  
*cen. ff. ij.*

**S**unt alij serui magis lar  
go modo dicti. vt a  
scriptiōi siue origiarij q. d. idē est  
scilicet. quidaz hoīes qui ita ascri  
pti sunt terris colendis q. nō p. ſit  
a cultura recedere sine dñoz volū  
tate. nec possunt vendi sine gleba  
nec gleba sine ill. Et dicitur ascri  
ptiōi: q. ascripti siue deputati sūt  
ad culturam: a origiarij quia a  
sua origie tales sunt. Vñ etiā ser  
uū quādoq. coloni dicuntur. Isti ta  
les nō sunt p. prii serui. *A. Idem in*  
*sum. lib. 4. ti. viij. q. lxiij. fm glo.*  
*ray. B. nec repellī debēt a legitimis*  
*adib. nisi q. ad ordines nō debēt*  
*admitti. vt notat extē. de iude. ml*  
*torū. A. in glo. B. Et di. liij. quis*  
*autem leges. A. Ibi hoc habet in*  
*ter. a glo. Et hñ origiarij bene pos*  
*sunt ordinari de volūtate dñoz vt*  
*notat glo. in dicto. c. multoz. per*  
*c. fi. quis obligatus. liij. di. Item*  
*quq. etiam contravolūtatē. s. in*  
*ip. is possessiōib. ea. di. fi. fu. ij.*



vbi dicit. **A**scriptio vero in ipis  
possessionibus dericis a pter volu  
tate dñorū hiel pmtim? ita tñ vñ  
deici faci imposita sibi agricultu  
ra adimpleat. **B.**

**C**uius pntis obicem fili? de  
beat seq. **R.** fm **Th.** i  
iii. di. xxvi. Scdm leges ciuiles  
pntis sequit vñtrē a hoc rōnabili  
ter: q ples h? a patre oplementū  
formale: h? a matre sūam corpis.  
Seruitus autē est obicō corpālis.  
cū seru? sit qñ in stumtum dñi in  
opando: a iō ples i libertate a ser  
uitute seqtur matre: h? in alijs q  
ptinet ad dignitatē que ē forma  
rei sequit ptem. sicut in honorib?  
munerib? municipijs a nobilita  
te: a alijs hmoi. Et huic cōcor. ca  
nonēs. a lex **Moy.** si. vt p. **Exo.** xxi.  
In qbusdaz tñ tertis q iure ciuili  
nō regūt pntis sequit deterioez  
obicō: vt si p? sit seru? qñis vxor  
sit libera erūt filij serui. nō tñ si p?  
p adū mīmomiū p? se in seruū de  
dit nolentē vxorē: a filij si fiat ecō  
uerso. Si autē vterq? sit seruilis o  
bicōis a ptineat ad diūsos dños  
tūc diuidūt filios si ples sūt vel si  
vn? tm. vn? alci rēcōpensabit de  
picio a accipiet natū i sui seruitiū  
Tñ non est credibile q talis osue  
tudo possit eē ita rōnabilis sicut  
illud qd multoz sapientū diūtur  
no studio determinatū est. **A Cō.**  
**pe.** vt in sū. lib. iij. ti. xvij. q. viij. **B.**  
Et nō q fm leges siue maf fuerit  
libera solū qñ ocepit: vel soluz qñ  
reperit vel etiā medio tpe. sufficit  
ad libertatē plis vt. ff. de sta. lx. l.

a seruorū. **B.**

**Qualiter** <sup>liber</sup> hō qui pati  
tur seruen dari  
fit seruus. **R.** **Ser** requiritur. Pri  
mū q sit maior. xx. ānis. **De libe.**  
cau. si ministeriū. Secūdū q intē  
dit p cūm picipae. **De libe. cau.**  
non ideo. Terciū q in veritate pti  
cipet. ff. qui. ad liber. pda. non l?  
l. **Quartū** q emptor credat ipm  
seruū esse. ff. de libe. cau. l. liberis.  
**¶** si qñ scies. **Quintū** vt ille q vendi  
tur sciat obicōez suā. ff. quib? ad  
liber. pda. non l. l. qui se. **A.** **Dec**  
lex nō videt ibi hēri. **B.** Sextū q vñ  
ditor sciat ipm esse libez. ff. qbus  
ad liber. proda. non l. l. iij. **A.** **In**  
hac. l. pax videt hoc pbari **Predi**  
cta tñ sex reqsita notant etiam in  
fūm. li. iij. ti. iij. q. xvi. fm **Dosti.**  
**got.** a azo. **B.** Si aliq? istoz defi  
ciat inē coi in ingenuitatē reuoca  
tur. **Q?** si nihil deficiat: qñ postea  
manumittat nō fit ingenu? h? li  
bert? ff. de sta. lx. hō liber. nisi red  
dat dñō p cū. ff. si ingenu. manu.  
l. ij. rñso primo. **Qd** tñ p cūm do  
min? mutus nō cogit recipere fm  
quosdā. **A.** a in dicta. l. ij. videtur  
hoc tenere glo. **B.**

**Qualiter** <sup>serui efficiat</sup>  
liberis. **Rñ.** fm  
**Dosti.** **Multis modis** Vno modo  
p manumissioem. **Vide sup.** ma  
numissio. **¶** si. **Ite** sit aliquis liber  
si eum languidū domin? exposuit  
vel ei alimēta negauit. vt supra.  
expositus **Ite** quādo aliquis ven  
dit ancillā ne pstituat: a emptor  
facit cōtra. fit libera. **Ite** si seruus



pileat<sup>r</sup> mēdit an cadaver dñi dñi  
 deferatur ad sepulturā. Itē si post  
 q̄ lata est sentētia oīra illum qui  
 dicebat seru<sup>9</sup> domi<sup>9</sup> postea p ipso  
 p̄cium recipiat. Itē si domi<sup>9</sup> ancil  
 lam in mīnomo collocavit feri  
 lens p ea dotem. Itē si seruū appel  
 lauit filiū actis interuenientibus q̄  
 si in figura iudiciū. Itē si debet ser  
 uo instrumentū per qd eius serui  
 tus pbatur: a alijs casib<sup>9</sup> qui ha  
 bētur. Cex qui. cau. ser. p. pre. lib.  
acti. p. totū. A. Ibi de p̄dictis cau  
 sis parū videtur dici: s̄ ponuntur  
 alie cause ex quib<sup>9</sup> serui pueniūt  
 ad libertatē: a alie etiā ponūtur  
 ff. qui sine ma. ad liber. pue. p. to  
 tum. Sed hec parū faciūt ad forū  
 pemitiale. B. Itē si iudeus xp̄ia  
 nū mancipiū emerit. vt sup. iude  
us. ij. §. i. a extra. de iude. c. fi. De ser  
uis iudeorū a saracenorū. vide sup.  
iude. ij. §. i. A. oīdis addicōib<sup>9</sup>  
 B. Et q̄ seru<sup>9</sup> manumissus dicē li  
 bertus. facit ad hoc sup. libert. p.  
totū.

**S**eruus secūdo  
 q̄tum ad ordinatōz. Nul  
 lus seru<sup>9</sup> siue priuati siue ecclie or  
 dinari d̄z. nisi pri<sup>9</sup> manumittat.  
di. liij. c. ij. §. i. a. iij. Et ratio est fūi  
 lis vilitas. atq̄ clerical<sup>r</sup> dignitas  
di. liij. admittuntur ext. de ser. nō  
ordi. de seruorū. A. Alia rō est q̄  
 debet eē immunis ab alijs qui di  
 uine militie est aggregādus. vt  
 a caltris domicis nulla necessita  
 te abstrahat. liij. dist. ca. v. B. Et  
 hoc intellige vtrū in omni genere

seruorū. de quib<sup>9</sup> etiam habes su  
 pra. seru. ij. §. ij. A. a ibi de hoc di  
 ctū est. B.

**V**trū seru<sup>9</sup> ecclie libeātus  
 possit ordinari retēto  
 iure p̄onatus. R. fm ray. Sic di  
 co retēto iure quo ad hoc q̄ nō in  
 iuriē ecclie. nec accuset illaz. nec te  
 stificet oīra eaz. di. liij. q̄ ex famu  
lis. A. Hoc. c. parū facit quo ad  
 hoc: s̄ bñ faciūt iura infra. allega  
 ta. B. Immo etiā si simpliciē fūele  
 manumissus tenet ad p̄dicta. ali  
 ter reuocat in seruūtē. xij. q. ij. di  
acom. a. c. ep̄s qui mancipiū. a. c.  
liberti. a. c. octaua. ext. eo. ti. de fa  
mulis. Dicit etiā q̄dam q̄tene  
 tur q̄ ad alias honestas opas lz  
 nō sint noīatim ipositi. vt in dicto  
c. dyacom. a. similib<sup>9</sup>. A. Nec iura  
 satis videtur ad hoc facere. B. nō  
 tñ tenet seruire ecclie ppetuo in of  
 ficio clericali. nisi exp̄sse dictū sit  
 in ipsa manumissioe a ordinacōe  
ext. eo. eo. libetius. Et posito q̄ fue  
 rit exp̄ssus. nō tñ reuocabit in ser  
 uūtē si nō vult in illa ecclia ser  
 uire in diuinis officijs. nisi admo  
 nitus p̄duraret in cōtumaciā. ex  
tra eo. nullus clericius. A. Item in  
 sum. li. iij. ti. xvij. q. v. De tomis au  
tē libertoz ecclie. vide sup. libe  
tus. §. fi. B.

**V**trū seru<sup>9</sup> priuati libeāt<sup>9</sup>  
 possit ordinari retēto  
 iure p̄onatus. R. fm ray. Nō d̄z or  
 dinari. nisi pri<sup>9</sup> oīsecut<sup>9</sup> fuerit a dño  
 plenā libertatē: ita q̄ nō teneat p̄  
 stare p̄ono opas. nec fabriles q̄  
 cōsistūt in faciēdo. nec obseq̄ales



que consistunt in non faciendo. dis. liij. c. et. ij. q. c. quicumque. et. c. ult. A.  
Con. VI. ut in dicta. q. B. S. vtz  
dñs possit in tali libto retinere ope-  
ras spales. Dicendū fm Hosti. ut  
vitet omne contrariū. qd hoc onus  
erit imponendū in ipa manumissi-  
one an ordinatione. et sic in ipa or-  
dinatione poterit onus iam impo-  
situm declarari. extra. de elec. signi-  
ficasti. ad fi. et extra. de pben. signi-  
ficasti. Et si taliter ordinatus si le-  
uierit poterit degradari. liij. dis. fre-  
quens. et. c. quicumque. extra. eo. nul-  
lus. Si tamē factus fuerit sacerdos  
nō fiet seruus domini olim fuit. Idē  
Goff. et Inno. A. Si vero non sit fa-  
ctus sacerdos videt qd possit in sui-  
tutem etiam priuati reuocari si nō  
seruierit in diuinis prout tenetur.  
ar. hic a contratio sensu. facit in ar.  
etiam dictum. c. frequens. adhibi-  
ta tamen moderatione d qua m. p.  
se. Et idem etiam quod hic notatur  
in sum. eo. ti. q. ij. B.

**Q**uid si seruus fuerit ordi-  
natus non accepta li-  
bertate. Ro. fm Ray. Si fuit ordi-  
natus dño sciente et non contradi-  
cent eo ipso ingenuus fit. dis. liij. si ser-  
uus sciente. Et hoc ex est ad quos  
aiqz ordines fuerit ordinatus. Idē  
Goff. et Inno. Si vero dño ignorate  
vel sciente et contradi-cente. A. Dicit  
patet in sum. eo. ti. q. ij. dist.ingue  
dum est. qd aut ordinatore vel pñ  
tatore sciente conditionem ordinandi  
ordinatus est. aut nesciente. In pri-  
mo casu ordinatus remanebit in or-  
dine. si ordinatore vel pñtatore delect

condemnari dño in dupli. dis. liij.  
si seruus absente dño. qd hoc si alter  
tm sciuit. Si vero ambo sciuerunt. da-  
bit vnū pñtator. qd alium ordina-  
tor. S. si neuter habet unde soluat  
poterit dñs sibi postulare illi resti-  
tui. ar. dis. liij. ex antiqz. In scdo ca-  
su cū ordinatus est ordinatore vel pñ-  
tatore ignorate conditione eius. fit  
qd sequitur. B. tūc si ordinatus ē in  
sacerdotē remanebit in eodez ordi-  
ne. peculio si qd habet dño restitui-  
to. Q. si nō habz peculiu nec est qd  
redimat ipz. dñs suo dño reddi ad f-  
uendū ei in seruitijs q ordinē suū  
deceant ut horis canonicis missa q  
hmoi. liij. dis. frequens. Q. si cōtu-  
mar hoc reuocat. de pñ. debz. extra  
eo. nullus. in fi. Si vero ordinatus  
est in dyacono. dabit p se vicari-  
um. et ipē remanebit in ordine. Al-  
reuo cabit in seruilitatem nisi aliqz  
vellet euz redimere. et idē intellige  
de subdyacono. exte eo. miramur.  
In alijs ordinibz absolute in seru-  
tutem reuocabitur. liij. dist. nul-  
li. q. c. ex antiqz. Satis cor. Goff.  
et Inno. A. Concor. etiam De. ut  
in dicta. q. in. B.

**I**ntra quod tempus possit  
dominus seruum or-  
dinatum reuocare. Ro. fm Ray. Re-  
uocare poterit infra annū a tempo-  
re scientie domini. ar. xvij. q. ij. si qd  
incognitus. A. Coniuncto. c. si ser-  
uus sciente. liij. dis. B. Idē Goff.  
Hostien. et De. A. Hug. autem di-  
xit qd computatur a tempore ordina-  
tionis in fauorez ordinis. ut in su.  
eo. ti. q. vi. Sed prius dictū reuocare  
dd. b



videtur. at. dicti. c. si quis in cogni-  
tus. B. Et ratio quare clericus non potest  
repeti ultra annum. cum secus in gres-  
sus religionem possit repeti infra tri-  
ennium est ista. quia clericus con-  
ter publice manet. monachus ve-  
ro secrete. A. Nec ideo fuit Inno. ut  
patet in dicta. q. vi. B. Et predictum  
pudat de religionem habes supra.  
religio in. l. iij. et. v.

**P**one quod servus qui ordinatus fuit restitutus est domino suo. nunquam licebit domino manus imicere in eum. Re. fm Inno. Non. al.  
incideret in canonem. xviij. q. iij. si  
quis suadente. S. nec tali servo li-  
cebit contrahere matrimonium propter  
votum quod intelligit se esse in suscep-  
tione ordinis sacri. extra. de ouer.  
con. quid. l. lxxiij. dis. cum in prete-  
rito. et prohibendus erit per episcopum. ar.  
xvi. dis. si impator. Alijs autem pri-  
legijs clericalibus non gaudet.  
extra. de de. iunga. Johannes. et.  
ca. se. Idem in omni genere servorum.  
liij. dis. frequens. A. Inno. datus  
loquitur sic. Idem dicimus in origina-  
rijs. et ascriptiis et in omnibus qui  
conditione servili vel rocinio vel cy-  
rocinio sunt obligati. liij. dis. fre-  
quens. Idem etiam in libertis si aliquod  
obsequium patroni sibi retinuit.  
liij. di. quicquid. Idem etiam in obligatis  
functionibus et publicis officiis. li.  
dis. preterea. et in dicta. q. vi. B.

**S**ed qualiter servus ordinatus si  
sue consecratus reddat domino.  
cum alia res consecrata non reddat. ut  
xiiij. q. ult. opim. Reo. Duplex est  
ratio. Una quod in rebus alijs et maxi-

me maiatis quam sole consecratur nullus est  
dolus si in hoc sic. Alia quod in rebus  
maiatis consecratio est in superficie et  
ideo non debet a manu profana tra-  
dari. in hoc vero est anima quam tangi non  
potest. xxxij. q. viij. licet. Co. Goff.  
et Hosti. A. q. VI. a. Pe. Et fuit pri-  
ncipale dictum Ray. ut in sum. eo.  
ti. q. viij. B.

**S**ervus tertio.  
quo ad matrimonium. Verum  
servus sine consensu domini possit matri-  
monium contrahere. Re. fm Tho. i. iij.  
dis. xvi. Sicut servus non subdit domino  
quin libere comedere et dormire pos-  
sit. et alia homini facere quam ad necessitatem  
corporis pertinent secundum naturam. ita etiam  
am non subdit ei quantum ad hoc quod non  
possit libere matrimonium contrahere  
etiam eo nesciente aut contradicente.  
Unde et si dominus oppositum pre-  
ciperet non teneretur ei obedire nec  
de contrahendo. nec etiam de continen-  
do. quia in utroque sui iuris est. et te-  
net matrimonium. Debent tamen  
nihilominus debita servitia domi-  
nis exhiberi. extra. de iunga. ser. c.  
et A. Con. Pe. et Al. a Ray. et glo.  
ut in su. li. iij. ti. iij. q. viij. a. se. B.

**P**one quod dominus aliquis  
precipit servo contra-  
gato. et eo dem tempore vel petat  
debitum vel econverso. Reo. secundum  
Ra. Credo quod si contraxerit servus  
domino sciens debet reddere debitum.  
quoniam cum dominus concessit.  
principale scilicet matrimonium  
intelligitur concessisse accessoria.  
extra. de offi. dele. preterea. i. si. Sivo



contraxit ignorante vel otradicante domino dñi mandatu debet imple re. nisi p habilitate timeat piculū ab ulterij ex dilatoe. vel nisi magnū fiat pñdiciū vxori. Cō. Tho. Pe. Inno. a Hostiē. Addit q̄ Tho. q̄ oportet diuersas circūstātiās at tendere. vt ex his cōsidereē cui ma gis vel potius in tali vltali casu sit obediendum Idey Hosti. Et vide in fra. vlt. A. Idē in sū. eo. ti. q. x. B.

**Q**uid si coniuges scz serui habēt diūsos dños diuersarū regionum. ita q̄ nō pñt cōuenire ad officiū coniugales. Ro. fm Goff. Vt euītēt fornicationis materia cogetur p ecclesiam alter dñorum viderē alteri volenti emere. vel si neuter vult emere cogant vendere cui libet extraneo in puñtia cōserui. vel venalem exponere. et si nullus appareat emptor emat ecclesia. ar. liij. di. fraternitātē. A. Idē in sū. eo. ti. q. xij. B.

**Q**uid si dominus seruū cō iugatū vult vendere in remotā regionē. Ro. fm Wil. Prohibenda est talis venditio. sed cogi debet dominus aliq̄ vendere eū bonas obditiones afferenti. Interest em̄ reipublice ne quis re sua male vtať. in Iusti. 8 his qui sui vltalie iuris sunt. penlt. Con. Tho. Pe. et Inno. A. licet Ala. aliis dixerit. vt in sū. eo. ti. q. xi. vbi etiam patet q̄ predictis con. etiam Hosti. dicens q̄ predicta obtinēt qñ am bo sunt serui. Et id qd sequit nō fu it Hosti. sed Pe. vt ibi. B. Sed et Hosti. addit. q̄ si matrimoniu fuit

rit factum sine licentia dñi. et non habz in alio loco iustū emptorē. posset eum vendere in remotis. aliis non debet hoc facere.

**V**trum seruit⁹ possit venire p⁹ matrimoniu. Ro. fm Tho. et Pe. sic. Vir em̄ licet sit in ptate vxoris in his que pñnēt ad redditionē debiti. in alijs omnibz est sui iuris. Vnde in redditione debiti p hoc nō debet pñdiciū vxori fieri. si forte dominus precipereť aliquid eadez hora. q̄ magis esset obediēdum vxori q̄ dñio. Vxor tñ sine cōsensu viri se in ancillam ven dere nō posset q̄ vir caput est mu lieris. Con. Al. A. Idē in sū. eo. ti. q. xij. B. Et vide sup. ij. Vtrum seru⁹ q̄ fuerat ordinatus. a nūc est restitutus possit cōtrahere mrimo mium. vide sup. seru⁹ ij. §. i. Quō cō ditio seruū tutis impediāt mrimo mium habes sup. impedimētū. iij.

**S**imonía pmo cōmuniē Simonia est stu dio sa volūtas emendi vel vendendi aliquid spirituale. vlt spirituali an nexū. Sic diffinitur a Tho. in iij. se. dis. xxv. qm secūda sede. q. c. Si militer a ab alijs. A. scilicet theolo gis et iuristis cōiter. vt in sū. li. v. ti. q. v. Et facit. v. q. v. qui studet. B. Et quod dicitur spūale intellige vel ordines et alia sacramenta. Quod autem dicitur spirituali annexum. intellige vt quedam que non sunt ita pprie spiritalia. sed sunt spiri tualibz adiūcta et quasi alligata. vt ē ius pñonati. a hmoi. Q. si nō dd. ij.



addas. spūali annexū. sufficit fm  
**Ray. A.** Ray. a annexa spūalibus  
largo modo dicuntur spūalia. vt in  
dicta. q. v. a hic sequit. **B.** quia om  
nia talia pnt intelligi p id qd dici  
tur. aliquid spirituale. Et nota q  
noie emptioms vel venditionis in  
telligitur omnis tractus nō gra  
tuitus. preter pmutationē. **A.** Itē  
in dicta. q. v. Et facit q. v. sunt non  
nulli. **B.** de qua sup. pmutatio. **A.**  
Ibi patet qm in talibz possit fieri p  
mutatio a. qualiter. **B.** Vñ et trā  
sactio potest fieri sup spūalibz ex.  
de transac. sup eo. De transactōne  
vide infra. transactio. **f. ij. A.** Et ibi  
patz qualiter possit fieri in spūali  
bus. Et addē fm **Tho.** scda scde. q.  
c. arti. v. q. voluntas dicit. q. iusticia  
et omis ptes eius et p cōsequens  
omnia opposita sunt in voluntate si  
cut in subiecto. a ideo cōuenienter  
symonia p voluntatem diffinit. Fa  
cit. ff. 8 iusti. a iur. l. iusticia. Vtz  
aut p solam voluntate cōmittat sy  
monia tangetur in fra. **f. iij.** Itē di  
citur studiosa fm **Tho.** in dicto.  
arti. v. ad designādū electionē que  
principaliter ptinet ad virtutē et  
vitium. et talis electio sufficit etiā  
si sit ex voluntate nō libente vel etiā  
coacta. ex eo. **Mathe. 9.** a ibi glo. m  
si forte sit coactio pēsa. extra. q. 8  
me. cau. c. sacris. Et subdit **Tho.**  
ibidem. Nō aut omis q peccat ele  
ctione peccat in spūali dñi. s. solūq  
p dñi eligat p cōtemptū eoz p que  
hoies solent trahi a peccado. Dici  
tur g studiosa qm ex ipa voluntatis  
electōne pgrebit ad exteriore adū.

vt in sum. eo. ti. q. v. **Post.** aut da  
rius diffinit sic. Symonia est spū  
tualiū vel ānerozum spūalibz pce  
dēte pacto pmissionis. obditionis.  
mōi. fuitij pāi. vl cūcūis tpalis  
receptio vl dōtio. vt i hū. e. ti. q. v. **B.**  
**Utz** symonia sit heresis e  
xo. scdm **Tho.** m. iij.  
dis. xxv. Symoniaci nō sunt pprie  
et p se loquendo heretici. cū nō ha  
beant aliquā falsam opmionem.  
sed dicuntur heretici. ppter similitu  
dinem actus. q. ita opant ac si ex  
timarent donuz spūssandū pecunia  
possideri. que extimatio esset hereti  
ca. **A.** et quia etiā in primo aucto  
re Symone ex mala radice infideli  
tatis pullulauit. cui dictum est. Ex  
timasti donum dei pecunia posside  
ri. **Ad. viij. fm Vl. a m hū. eo. ti. q.**  
**ij. B.** Vñ **Greg.** in registro dic. Cū  
omnis auaricia sit p doloꝝ seruitus  
quisquis hāc i ecclesiasticis digni  
tatibz dādis nō pcauet infidelitatis  
pditioni subicit. etiā si fidē quā ne  
gligit. tenē videat. q. v. **Cū** ois. te  
iterū dicit. q. ipia heresis macedo  
nij tolerabilior ē q symonia. q. v.  
eos. **A.** Et ibi patet q hoc nō fuit di  
cū **Grego.** **f. Tharasy** ostantino  
politani epi. **B.** Et cetera crim ia in  
cōpatione symoniace heresis qñ  
p nihilo eputant. q. vl. c. fi. Pnt  
quoq pprie a p aliummodū qui  
dā symoniaci dici heretici scz tene  
tes quēdā erroꝝ eius dē Symois  
q dixit q mūdus iste nō eāt creat⁹ a  
dō. s. a qdā supna v tute. vt dic pñ  
dorus. ix. ethymologiarum. **A.**  
Idem in dicta. quest. ij. **B.**



**Quare** symoniaci potius di-  
cuntur a Simone  
qui voluit emere donū dei q̄ giezi  
a Giezi qui vendidit donū dei. Reo.  
quia magis cōpleta fuit ratio hū  
ius peccati in Symone q̄ in Giezi.  
Nam Giezi solum vendidit donū  
dei. at Symon et emere voluit et  
dere intendit. q̄ saluator. Con.  
Tho. scda scde. q. c. Con. etiā. Pe.  
et VI. vt in sum. eo. ti. q. iij.

**Utrum** sola voluntas faciat ho-  
minem symoniacum. Reo. fm Ray. a alios tam iuristas  
q̄ theologos. Quedam sunt phibi-  
ta q̄ symoniacā. vt emere vel ven-  
dere sacramēta et hmoi. et in istis  
sufficit sola voluntas. Et itellige fm  
Pe. quo ad forum diuinū. h. quo  
ad forum humanū si in nullū actū  
exiit neq̄ facienti neq̄ paciscēdi.  
non dicere symoniacus. a sufficit  
q̄ peniteat. Quedam sunt symoni-  
aca quia phibita scilicet p consti-  
tutionem ecclesie. vt cū quis renū-  
ciat ecclesie vt de al. puta nepo-  
ti suo. Similiter fm Goff. vendēdo  
vicariam. castaldionatū. aduoca-  
tiam. ponomatū. et hmoi. extra  
eo. ad nostram. q. v. si quis epus  
h. q. iij. saluator. a in his non suffi-  
cit sola voluntas siue appetitus q̄-  
dam. nisi procedant in actum. ex.  
de offi. dele. ex pte primo. A. Idem  
in hū. eo. ti. q. v. B. Sed et hoc intel-  
lige. q̄ si voluntas deliberata hic fū-  
it. ita q̄ p eum non stetit. itez est  
simonia in foro diuinū. h. nō in hu-  
mano. et sic tale pctm p penitētiā  
abolebit. extra eo. mandato. A. In

hoc etiā videt con. glo. Ray. vt in  
dicta. q. v. Et hoc videt. q̄ etiā  
circa talia puta erga beneficia so-  
la intētio constituit culpabile. apd  
deū. licet nō q̄ ad iudiciale puni-  
tionē ecclesie. ex eo. tua Symonia  
tū mentalis tm. sola pnia abolet.  
nec obligat ad restitutionē accep-  
torū dicto. c. mādato. Sec⁹ in vfu-  
ris in quibz etiā sola intētio vfura-  
ria obligat ad restitutionē in foro  
pniali. vt et notat glo. i dicto. ca.  
mandato. et facit extra. de vfur. cō-  
fuit. Ratio aut pōt esse. q̄ in vfu-  
ra ledit de⁹ a hō. dō satisfiat p pniaz  
hōmīo p restitutionē. In symonia  
vō simplicis intētionis nō leditur  
ps q̄ sponte a sine coadōne pstat  
immo pot⁹ ipa ledit deum turpiē  
agendo nec ledit ecclesia imilitas  
que tm iudicat d manifestis. dicto.  
c. tua. h. solus de⁹ cui p solam satis-  
fit pniā. extra. eo. c. fi. B.

**Utrum** ad hoc q̄ cōmittatur  
symonia requiratur q̄  
sit expressum pactum. Re. Nō. naz  
et Giezi symoniacus fuit. licet pa-  
ctum aliquod non fecerit. nota. ex-  
tra eo. super specula. A. Hoc. c. ha-  
betur in ti. de mgtis. Et dic hoc ex  
quo ad forū diuinū. Secus quo  
ad iudiciale. extra eo. c. fi. et patet  
ex dictis in p. pcedenti. nisi interue-  
niat exactō. extra eo. sicut pro cer-  
to. B. Sed de symonia mentali vide  
supra. renunciatio. h. i.

**Quot** modis cōmittitur sy-  
monia. Reo. secūduz  
Ray. Vna diuīsiō est p munera q̄  
dant. Rā aut dat mun⁹ a manū. a  
dō. iij.



ab obsequio aut a lingua. de q<sup>b</sup>9  
habet sup. mun<sup>9</sup>. *fi.* Alia diuisio  
ex pte committentiu sic Symoniaca  
ordinatio vel alia hmoi spirituali  
um datio. aut est ex pte conferentis  
tm. vt qn<sup>9</sup> conferens mhi aliqd spū  
le recipit tpale me ignorante. Aut  
ex pte recipientis tm. vt si ego reci  
piam sacm nō quide dādo aliqd  
conferenti s<sup>i</sup> alicui suo osiliatio. Aut  
ex pte vtriusq. s. qn<sup>9</sup> ordinābus dat  
aliqd ordinanti. Aliqn ex pte neu  
trius. vt si amicus me<sup>9</sup> me ignorā  
te det aliquis amico siue osiliario  
epi. vt me ordinet. epō etiā ignorā  
te. q. r. statum<sup>9</sup>. q. c. si quis a sy  
moniatis. *A. Id m hū eo. ti. q. vii. B.*  
**¶** *Utr* sit symonia si aliquis  
gratis det p spūalib.  
vel recipiat. *R.* Si penitus sponte  
offerat. nō est symonia. q. r. quic  
quid iniuicibilis. Vbi nota fm wil.  
q. si hec ppositio p. notaret appre  
ciationē seu omuatōnē sic nunq  
tpale est dandū p spūali. nec eō  
trario. Si aut notet causā finale.  
vt sit sensus. *Iste debet denariū p*  
*sacm. v. ppter reuerentia sacrame*  
*ti. licite pōt fieri. Et eodem q. modo*  
*si notet cām efficientē. vt sit sēsus*  
*debet p sacmēto. v. p deuotione*  
*quaz habuit ad sacramētū. fieri*  
*potest. A. Cō VI. vt m sum. eo. ti.*  
*q. r. B.* Si aut dubitet vtrū gratis  
vel corrupta intētiōe datum fie  
rit. sūt precipue attendēda scilicet  
dantis a recipientis qualitas. vide  
licet an a paupē diuiti. vl eōuer  
so. Item muneris quantitas. vt si  
res magni vel modici sit pēij. Itz

donationis tps. an scilicet instāte  
necessitate vel al<sup>9</sup> offerat. Et secūdu  
hec hūda est psumptō p. vl tra.  
extra eo. et si qōnes. S; hec intelli  
genda sunt in foro cārum. In foro  
aut osce intentio attendit. nō pre  
sumptio. *A. Item m dicta. q. r. fm*  
*Ray. VI. et Hostiē. B.*

**¶** *Utr* liceat aliquis recipere  
pro opibus spūalib.  
*R. fm Ray.* Pro illis opibus ad  
que quis nō tenet ex officio recipe  
re licet. vtputa sacerdos pōt loca  
re opas suas q al non habet unde  
sibi pūdeat. arg. xij. q. ii. caritate.  
*Item Hosti. A. Certe. c. caritatez.*  
*non facit. q. a loquit tm quo ad p*  
*curationem recipiendā a visitanti*  
*bus nō ex locatione vel alia ouen*  
*tione. sed ex mera iuris dispōne. Et*  
*ideo m spūalib. m qbus debz cessa*  
*re omnis pactio et conuentio. ex*  
*tra. de pac. c. si. nō habet locum lo*  
*catio vel obductō. Vñ m ti. de symo*  
*ni. Itē nūqd. sup. v. locatē. glo. Ray.*  
*ait. Quidā dicūt q. si sacerdos mte*  
*dat locare vel videri laborem suūz*  
*non ipm officiū vel sacramētū. li*  
*citū est al nō. Ego credo mqt q. nō*  
*hēt locū m talib. locatō vl obductō*  
*cū lex secularis nō dixerit esse loca*  
*tionē vl obductionē qn mēfor agro*  
*rum aliqd recipit a dñis eorum p*  
*eis mensurandis. sed quod datur*  
*appellauit honorarium. ff. si men*  
*sal. mo. di. l. ij. fi. vbi dicitur. Non*  
*credi derunt veteres intē tales perso*  
*nas locationem a conductionem*  
*esse. s. potius opēa beneficij loco p*  
*beri. Et id qd dat ei ad emuerādū*



dati. et inde honorarium appellari  
dic g q sacerdos siue ibigeat siue  
no. pt ei dari pecunia in sumptus ip  
sius sacerdotis no in munera sacer  
dotij. officij sacerdotalis qd impe  
dit sicut dicit Jerod. qd. x. panes.  
crustula et vas mellis si data fuerit  
pphet. magis i sumptus q in mune  
ra pphetie reputanda sunt. q. q. iudi  
ces. Cum ergo dicit. sacerdos reci  
pit p officio ecclesia ad tps. ly  
p. denotat cam ad mimulatiuaz  
no appreciatia sacramenti vel offi  
cij qd impedit. vl laboris q laboat  
in ipso officio. qd nec redi debet nec  
locari sicut nec ipm officiu. qz quis  
quis horz aliez vendit sine quo ne  
qz aliez prouenit neutz inueditu  
derelinqt. q. q. si quis obiecerit. De  
hoc etia dicit isra. x. vtz sacerdos. B.

**U**tz cum eps consecrat vl  
visitat possit recipere  
puratione. Re. fm Ray. Potest.  
extra eo. cu sit. x. q. iij. relatu extra.  
de pscript. cum ex officij. non dico  
ppter laborem. sed vt Ber. dicit. qz  
tal pcurato a iure pmissa est. im  
mo etiam si ecclesia ppter paup  
tem procurare no posset epm. ip  
suis sumptibus oscecrabit ecclesia.  
x. q. iij. cauendu. Re. Ber. a Hosti.  
Circavistatione. vide infra visita  
tio. x. q. iij. A. Hoc quod ibi dicit  
notat glo. in dicto. c. cu sit. Nota  
etiam in sum. eo. ti. q. x. B.

**U**tz temporalia possint da  
ri p vita eterna vel p  
remissione peccator. Re. Possunt  
per moduz elemosine Daniel. iij.  
Peccata tua elemosinis redime. Et

intellige fm Tho. a. Pe. m. iij. dis.  
xxv. q. cum dicitur vita eterna vel  
remissio peccatoru emi. est locutio  
methaphorica. qz ipm meritum ac  
cipitur p emptione. Deo em ex p  
cio nostro nihil potest accrescere.  
A. Item in dicta. q. x. B.

**U**tz temporalia possint da  
ri pro redimenda vera  
tione in spualib. Re. Sic. extra eo.  
dilecti filii. a. q. iij. quesitu extra  
de magistris. prohibitas. Sed hoc  
sup iure spuali tunc solu habebit  
locum cum p certo constat redime  
ti de iure suo. al non. Re. Tho. scda  
scda. q. c. pelt. a. vlt. A. et etia glo  
Ray. vt dicta. qst. c. B. Vnde et si  
pretenda mea. me p iniuria remo  
to alij data sit. et ego recupo aliq  
dato. non puto esse symoniam.

**U**tz encemia inducat symo  
niam. Re. Si non exte  
dantur ad quantitatem muneru.  
et fiant sine pacto. et sine aliqua  
corrupta intentione non inducunt  
symoniam. alias etiam in modico  
comittit. q. q. duces. A. Al incipit  
iudices. Et hoc fuit dictum Hosti.  
vt in sum. eo. ti. q. xi. B.

**U**tz munus ab obsequio  
inducat symoniam. Re.  
fm VI. Si obsequium de se sit illi  
cium. nullo modo licet absq vitio  
symonie. Similiter si obsequium  
sit licitum non licet ipsum impen  
dere pro aliquo spiritali. si illud  
pro. dicat causa principaliter mo  
uentem. Sed si non dicat causam  
principaliter mouentem. sed secun  
dariam. puta excitatiuam affectu  
dd. iij.



eius qui dare habet aliq̃d spiritua  
le. et postea cōfert illud respiciens  
principaliter ad deum. et ad meri  
ta p̃sone. que per talia obsequia  
et p̃ alia bona concurrunt. hoc mo  
do potest dari spūale. puta alicui q̃  
in seruitiū ecclesie vel prelati iuit  
Romā vel h̃mōi. Porro. si obsequi  
um esset pure spirituale quod eēt  
impositum beneficio. A. s. per cōsti  
tutionem ante ipsius beneficii col  
lationem. non aut per pactū s̃m  
eundem. Vl. et in sum. eo. ti. q. xij.  
vbi etiam patet q̃ predictis con.  
Goff. et Ray. et glo. B. tunc indubi  
tante et ex pacto potest offerri b̃n  
ficiū. ita q̃ ille p̃mittat tale ob  
sequiū. vt puta d̃ celebrādo talem  
et talem missam. et similia extra.  
de prebend. significatū. A. Tho. et  
am et Pe. dicunt q̃ in h̃mōi obse  
quiis honestis seruitiis ad dig  
nitatem p̃sone respectus debet ha  
beri. Nam ex ipsa deuotione obse  
quiū dign⁹ reddit ecclesiastico b̃n  
ficio. Et addit Tho. Si autem inho  
nestum sit seruitiū vel ad carna  
lia ordinatū. puta seruitiū prelati  
ad vtilitatem consanguineorū su  
orum. vel patrimonij sui. vel aliq̃d  
huiusmodi. esset mūnus ab obse  
quio. et symoniacum. vt in dicta.  
q. xij. ad fi. B.

**Q**uid si vnus sacerdos dī  
cat alteri. tu celebra  
bis hodie p̃ me. et ego cras p̃ te.  
Reo. s̃m Wil. Non est simonia. s̃ li  
citur est maxime ex cā. q̃n nullū  
preciū siue tp̃alis merces interue  
nit. A. Idem in sum. eo. ti. q. xij. B.

**Q**uid sit mūn⁹ a lingua i  
quo cōmittit̃ symo  
nia. Re. s̃m Tho. scda sede. q. c. et in  
iii. dis. xxy. Mūnus a lingua dicit̃  
vel ip̃a laus p̃tinēs ad fauorē hu  
manū qui scz sub p̃cio cadit. vl et  
am p̃ces ex q̃bus acq̃rit̃ fauor hu  
man⁹. aut otrariū euitat. vt q̃n p̃  
ces armate sunt. S̃ de precib⁹ ha  
bes statim in se. A. Idem in sum.  
eo. ti. q. xij. B.

**U**t p̃ces inducāt symoni  
am. Re. s̃m Tho. scda  
da sede. q. c. Si aliq̃s p̃ncipalit̃ ad  
p̃ces intēdat. symoniā cōmittit.  
Et videt̃ p̃ncipalit̃ ad hoc intēdere  
qui p̃ces p̃ indigno exaudit. Vñ  
ip̃m factū est symoniacū. vt et q̃  
de ordinationib⁹. et c. sunt nonnulli  
Si vō porrigant̃ p̃ces p̃ digno fa  
cū nō est symoniacū. s̃ symonia p̃t  
esse in intēctione scz q̃n habet̃ respe  
ctus nō ad dignitatē p̃sone s̃ ad  
fauorē hūanū. ex. de eta. et q̃li. tua  
et q. latorez. Vñ debet petere de in  
tentione corrupta. vt in. c. sūt non  
nulli. et ex. de eta. et q̃li. tua. et ex. co.  
mādato. A. Cō. Vl. vt i. d. q. xij. B.

**U**t aliquis porrigēdo pre  
ces p̃ se ip̃o cōmittat  
symoniā. Re. s̃m Ray. Non p̃t pe  
tere ecclesiā vel dignitatē vel aliud  
beneficiū habens curam aiarū  
quātūcūq̃ sit dign⁹ et q̃ ordina  
tiones. viij. q. v. in scriptis. extra. de  
iure patro. p̃ nostras. Beneficiū  
vero simplex si indiget et sentit se  
dignū p̃t petē absq̃ metu simonie  
ex. eo. tua nos. et ar. ex. de rescrip  
ad aures. ex. de p̃ben. cū s̃m. Con.



Tho. scda scde. q. c. et etiam in iij.  
dis. xv. Similiter et Hostia Goff  
Quidam tamē dicunt q. licet roga  
re etiam si beneficium habeat curā  
animarū. A. hoc fuit dictum glo.  
Rap. dicētis q. potest aliquis p se  
petere beneficium etiam habēs cu  
ram animarū si dignus sit. exem  
plo ysaię qui dixit. ca. vi. Ecce ego  
mitte me. Co. cū hoc VI. vt i fū. eo  
ti. q. xliij. Sed certe tutius videtur  
primum dictum p iura allegata.  
Nam ppheta non petijt aliqua; ai  
rā aiay vel dignitate; . s. rēqst? a  
dño exhibuit se officio pēdicandi vt  
p i dco. c. vi. B. Si indig; at si n m  
dig; etiā si petat simplex bñficiū:  
peccāt fm Ra. a tho. vt i pēdā decre  
ad anēs. i. q. ij de iur. xij. q. i. illi au  
tē. A. Vt p i dca. q. xliij. gl. Ra. m  
hoc iterum contradicit. Vnde ait.  
Hoc iterū duz est. a credo q. ex q  
aliq; p motus est ad sacros ordi  
nes. cum hmoi ordinatio titulum  
ecclesiasticum requirat pōt petere  
bñficiū ecclesiasticū. licz abundet  
in temporalib; Et iura q mge ad  
ducit ad pbābū cōtrariū loquun  
tur fm statū pmitiue ecclesie quā  
exiles erāt reddidit. et distribue  
bat de facultatibus eccē put cuiq;  
opus erat. Et cō. cum eo VI. quia  
nemo cogitur suis stipendijs mili  
tare. Si tñ dignitatem vel curā ani  
marū p se petat tanta presumpcio  
ne que eum tali beneficiō reddat in  
dignum symonia est quia preces  
sunt pro indigno. hec ibi Verius  
videtur dictum Rap. a Tho. Nam  
Iero? qui loquitur in allegato. c.

dericos. q. ij. nō fuit i primitiua  
ecclesia et multo minus. Prosper.  
qui idem dicit ea. q. c. pastor. Et si  
pendium celestis milicie non debet  
esse temporale nisi inquantum racō  
dictet necessitate sustentatiōis. Cle  
ricis enim cōuenit dicere. ps mea  
domin? extra. de preben. cum secu  
duz. quasi dicatur. premium labo  
ris mei nō sit terrenū. s. celeste. B.

**Que** simonia sit grauior. sc.  
secundum wil. Quis  
in munere a manu. et a lingua. et  
ab obsequio cōmittatur simonia  
tñ quia mun? a manu magis pro  
prie est precii q. a lingua. vel ab  
obsequio. ideo illa symonia ē ma  
ius pēni. A. Idē i fū. eo. ti. q. xv. B.

**Utr** liceat vendere vasa sa  
cra. aut vestes. aquaz  
benedictam. et huiusmodi. sc. fm  
VI. Omnia sacramentalia ad ali  
quem effectum spirituale ordina  
tendi nō possunt. vt aqua bene  
dicta. a huiusmodi. p quaz vena  
lia dimittuntur. sicut etiam nec ra  
cōe materie potest vendi sacramē  
tu; . q. i. placuit. ii. q. iij. Sed et illa  
que picipatiue sūt spūalia. vt ca  
lix a hmoi. ante cōsecraciōem sim  
pliciter vendi pnt. post cōsecraciōem  
vero hmoi vasa vendi pnt alteri  
eccē in eadē forma. A. dūmodo in  
tentio solum refert ad tpale et n  
spūale. al' esset simonia fm eundē  
VI. vt in sum. eo. ti. q. xvi. vbi hec  
notat. B. s. layco calix vendi nō pt.  
nō flat? p. q. ij. s. h'ius. q. sacra nō  
debet tractari mambolajcoz. De ci  
miterio vō vide s. septuā. i. i. B.



**¶** **Q**uestio spiritualia possint re-  
dimi. **R.** **f. m. Ra.** Sicut  
nō debent vendi vel emi. ita nō debēt  
redimi. **ext. de symo. q. relam.** nec a  
liquo dato vel pmissio vel retento pos-  
sident. **Intellige f. m. Wil.** q. nō pos-  
sūt redimi aliquo dato vel pmissio  
ei qui iuste possidet. **extra eo. q. relā**  
**N**am aliquo dato ei qui iuste pos-  
sident ab eo cui debentur redimi pos-  
sunt. sicut a redimuntur decime de  
manu militū iniuste eas detinentū  
vide supra. **decime v. p. l. t.** Ceterū  
vtrūq. sup. spūalibz possit transigi.  
vide infra **transactio. p. i. Et vtrum**  
**p. mutari. supra. p. mutacō. p. i. a. ij.**  
**A.** **P**redcā etiam notantur in sum.  
**eo. ti. q. xvij. B.**

**¶** **Q**uid de sacerdote qui non  
vult dare licentiam  
alteri sacerdoti ut benedicat nupti-  
as nisi p. pecunia. **R.** **f. m. Wil.** Si nō  
intendit vendere licentia; bñdcois  
s. puidere sibi de portōe oblatōnū  
eum ottingente. non est simonia.  
Si tamen ex certa scia maiorē exiga-  
t sumaz q. presumatur debere valere  
portō ipsum ottingens merito pre-  
sumi pōt q. ipsaz licentiam vendere  
voluit. **A.** hoc etiam psumit q. ver-  
ba istud sonāt puta si dicat se vel-  
le tantū p. licentia benedicendi. a  
hmoi. q. in dubio non recedim⁹ a  
significacōe verborum. **ff. de lega.**  
**ij. l. nō aliter** Si vult ergo hoc emi-  
tare dare exprimat de vendicōe seu  
locacōe puent⁹ tantū. **B.** Et nota  
h. q. p. ipsa bñdcoē nihil ab aliq.  
erigi pōt. **extra e. cum in ecclesia.**  
**De sacerdote qui nō vult dare lice-**

tiā ostēdi alteri nisi p. pecunia. sup.  
p. fessio. v. p. f. **A.** Et ibi p. t. q. simo-  
niā cōmittit qd a nota simul cum  
sup. d. c. i. in sum. **eo. titu. q. xxxvi. B.**

**¶** **Q**uestio pro absolucōe ab ex-  
cōmunicacōe possit exigi  
pecunia. **R.** **f. m. Tho. scda scde. q.**  
**c. in absolucōe tali non debet exi-**  
**gi pecunia tanq. precū absolucō-**  
**nis. q. hoc esset simoniaci. s. q. si pe-**  
**na culpe precedētis pro qua fuit ex-**  
**cōmunicatus. Itē. De. a. Host. A.**  
**D**icit enim **Hosti.** extra eo. ad au-  
res. q. in **Francia** a in quibusdā  
aliis regionibz consuetudo ē v. l. statu-  
tū q. excommunicat⁹ qui monit⁹  
parere noluit sed excommunicari ex-  
pectavit. ppter hanc cōtumaciā an-  
teq. absoluat⁹ p. quolibet mense  
pro quo excommunicat⁹ extiterit cer-  
tam debeat dare pecunie quantitatē  
**Et hāc cōsuetudinē dicit rōnabile**  
**a seruandā. v. l. in sum. eo. ti. q. xx**  
**xvij. Quod intelligēdū videtur qū**  
**talis exactō non venit ad manus**  
**seu vtilitatem exigētis al. haberet**  
**speciez mali a iō ab ea abstinebū.**  
**extra de vi. a. l. x. der. cū ab omni.**  
**Et ppter ea hoc casu absolucio dele-**  
**ret precedere exactōem. Vnde a iō**  
**Hosti. in sua summa dicit q. exco-**  
**municat⁹ debet absolui libere a eo**  
**absoluto pōt cogi ad satisfaciē-**  
**dū de pena. sed ante non pōt exigi**  
**cū nec p. illo fuit excoicatus Et sic i-**  
**tellige inq. t. ex. s. simo. ad apostoli-**  
**cā. a. c. ad aures. v. l. i. d. c. q. xxxvij.**  
**Et videtur casus formalis in d. c. e.**  
**ad aures. Et sic pōt cōcordari opio-**  
**nes q. sup. h. ibi de referēt. B. Et iō**



intelligendum de suspensione a inter  
dico. Nam si daretur aliqd p p̄cio  
absolucōis siue restitucōis. simonia  
esset ex p̄te vtriusq. ar. i. q. i. null⁹  
ex. eo. nemo. Qz si hmoi sine fue  
rāt iniuste prolate. a detur pecunia  
p absolucōe siue relaxacōe. nota  
uit Dug. xvi. q. vii. decimas. q. nō  
est simonia ex p̄te dantis eo q̄ dās  
nullum ius acquirit sed dat vt ac  
q̄stū sine v̄racōe t̄neat. ar. i. q. i.  
questū. Satis con. Hostien. A. Idē  
in sum. eo. ti. q. xlii. vbi et addit  
fm glo. Ray. q̄ si ecclesia mea vel  
p̄tēda me remoto. alii fuerit assig  
nata. si pro p̄cio eā recipi vel re  
dimō simonia est siue iuste siue in  
iuste amotus fuerim a alius insti  
tutus quod intelligendum est q̄n  
amotio facta est seuerato iuris or  
dine h̄ iniuste p̄ sētentiā q̄ transi  
uit in rem iudicatā. al̄ bene licet re  
dimē v̄racōem. extra eo. dilectus  
filii. R. a patet sup. x. B. Vtrum  
autē pro baptismo liceat aliquid  
dare. vide supra. baptism⁹ in. xii.

**N**ullus cleric⁹ debet p̄ce  
re celare ep̄o peccatū publicū pro  
chiā sui vel etiā min⁹ digne peni  
tentē rēciliare. a ei de hoc testiom  
um ferre vel digne penitētē repelle  
re aliter simoniam committit. extra.  
eo. nemo. A. Scdm Inno. a m. h̄.  
eo. ti. q. xxxviii. non p̄rie sed simi  
litudinarie dicitur simoniā q̄ celat  
propter gratiam crimen alterius  
puniendus est enī vt simoniācus  
Quod intelligi pōt nisi ipsa celatio  
esset annexa spiritali officio. for

te quod q̄s hab; ab episcopo ad  
denūciandū delicta vel simile. quia  
tūc cēseretur vendere ipsum officiū  
a osequēter esset vera simonia. q.  
iii. si quis obiecerit. B. Et genera  
lit̄ fm Tho. scd a scde. q. c. illa spiri  
tualia ad que quis tenet ex officio  
n̄ potest vendere. Vnde nec pro dis  
pensacōe nec pro correctōe subdi  
torū vel q̄ quis desistat a corrigē  
do pōt aliquid recipi. A. Con. Pe.  
vt in dicta. q. xxxviii. B.

**Q**uid si datur aliqd sup̄io  
ri vt seruet iusticiā  
in spūalib⁹. R. fm Ray. Simonia  
est. Et addit wil. Idē credo si agat  
sup talib⁹ ex q̄ psona ē ecclesiasti  
cā. que rōe ecclesiastice iuris dōis  
tenetur ad tale ius reddendū. Sed  
si sit iudex layc⁹ a super re tēpoali  
non erit simonia. licz al̄ grauiter  
peccet sup̄ ra. iudex. x. vii. A. Con  
VI. vt in dicta. q. xxxviii. B.

**V**trum sacdos possit celebraē  
vel exequias vel alia  
officia facere p pecunia. R. fm Rai  
Si tenetur ad hoc tunc exigere ali  
quid simoniācū est. a q. v. v̄dētis  
Si nō tenetur deficit ei sumptus  
potest accipere. a q. v. duces. Nam a  
opas suas locare pōt siue ad diē  
siue ad annū. extra. ne prel. vi. su  
c. vlt. A. ibi hoc nō probatur. Naz  
ibi dicitur de locacōe redditū. et  
non operatū spūaliū vt ibi notat  
glo. a addit q̄ nullū spirituale lo  
catur. Et de hoc lat⁹ supra. x. vii. m  
addicōe. B. Qz si h̄ptus h̄z a ad  
hoc n̄ tenetur a debet facere gratis  
a cessare. al̄ vidēt facere ex auaricia



Et licet forte quoniam non tenetur ad illa  
non esset simonia. eo quod non debet  
suis stipendijs militare. xij. q. ij. ca  
ritate. extra eo. cum sit. tunc turpe est  
hunc quoniam fit ex avaricia vel si super  
tus recipit etiam si dices sit a non  
fit ex avaricia saltem habet specie  
mali. Et in quolibet predictorum intelli  
gas quod ipse gratis debet curare vel  
officiare. licet aliquid recipiat pro  
sumptibus sicut dicit Aug. quod apostoli  
gratuitum panem accipiebant ab illis  
quibus gratuitam predicacionem  
impendebant. Satis. con. Tho. secunda  
secunde. q. c. A. Predicare melius possunt  
intelligi per ea que notat glo. Ray.  
in ti. de simonia. querit super ver  
bo. statutum. ubi sic dicit. Licet ne da  
re pecuniam vel recipe per hominem ob  
sequijs aut pro interessendo extre  
me vnditioni. Item quod de illis qui dant  
rebus vel recipiunt propter facien  
da annuaria. Item quod de illis  
qui dant sacerdotibus divitiis vel  
pauperibus pro faciendo annuaria vel  
tricenario vel annuaria vel cele  
brando missam de spiritu sancto.  
vel aliam vel qui dat denarios deieci  
pro diebus psalterijs in exequijs  
mortuorum. vel alii vel qui dant elemo  
sinas pauperibus ut orent pro eis. cum  
talis oratio sit spiritualis. et huius mo  
di elemosina sit corporalis. Et in om  
nibus talibus casibus dare vel acci  
pere temporale pro spirituali symonia est si  
ue detur pro sacro siue pro officio si  
ue pro labore hominis officii vel ora  
tionis scilicet quod hoc prepositio pro denotat  
appreciationem. Sed si denotaret causam mo  
tionem per maiorem vel principalem si innotat

et ordinalem. licitum est dare et accipe  
temporale pro spirituali. Unde si quis dat pecuni  
am collegio alicui pro gratanda devo  
cione et dilectione in ipso collegio ut ex  
illa devocione exaudiat in petitione quam  
petit quod fratres inter sint exequijs mor  
tui vel extreme vnditioni morientis  
et illi hoc faciunt ex dilectione et devo  
cione in eis taliter generata. aut pro  
devocione ipsius dantis. sic licet da  
re et accipe temporale pro spirituali quod ly  
pro denotat causam motionem remotam  
et non propinquam. Propter quod causa est  
dilectionis vel devocione generata ex da  
to alii forsitan non generanda. Nec  
est sile quod non possum dare pecuniam  
episcopo ut me diligat et ex dilectione  
me habundet vel ordinet. Et hoc ideo  
quod dilectionis qua episcopus aliquem diligit  
habet spiritualis non est causa propter  
quam debeant talia conferri. si po  
tius debet attendi meritum et digni  
tas persone. Sed bene est causa suffi  
ciens homini dilectionis qua etiam dili  
gitur peccator spiritualiter. ut debe  
at orari pro eo. cum etiam hoc con  
cedat dominus ubi dicit. Facite vo  
bis amicos de mammona iniqui  
tatis ut recipiant vos a cetera. Luc  
xvi. et ut orent pro vobis recipien  
dis ex quo patet quod licet dare pecu  
niam pro acquirenda devocione  
hominum spiritualium et pauperum  
ut per hoc moveantur et teneantur  
orare. Pecunia tamen data pro hu  
iusmodi amicitia acquirenda que  
spiritualis est non est pensanda a  
dante vel accipiente. ut dictum est  
ut datum. sed ut fructus. secundum quod  
hic apostolus ad Phil. iiii. Non quod



datum sed fructū quia non atten-  
do principaliter pecuniam datam. sed  
caritatem a deuotionē vel pietate;  
ex qua datur. propter quam sola ele-  
mosina est fructuosa. Et ideo Rūfio  
est ad omnes qōnes supra pōitas  
de illis q̄ officiāt pro denarijs a ce-  
teris. q̄ si ly pro denotat apprecia-  
tōem vel eā p̄mā motiuā vel fi-  
nalem. illicitū est. Si autē eā ad  
miniculantem. licitū est vt talia  
recipiant in sūptis officiantium  
nō i officiorū precio. h. c. ibi. Et cō-  
predicis Tho. pe. a. VI. a. alij theo-  
logi. vt in sum. eo. ti. q. xliij. Et ex p-  
dictis pōt colligi q̄ non est tutū  
cui incumbit facere officiari altare  
vel capellaz cōducere ad hoc cleri-  
cos pacis a ouenōmibz. sed cōsti-  
tuere aliquē redditū qui detur offi-  
ciantibus. vt in. c. significatum. a  
ibi. glo. extra. de preben.

**¶** Vt mittat simoniam qui  
debito suo dat aliq̄d  
spūale vt recuperet q̄d suū est. Re. se-  
cūm Tho. in. iij. dis. rrv. Absq̄  
dubio simoniam committit. Idem  
VI. A. Idem in sum. eo. ti. q. lxx. B

**¶** Vt aliqui p̄tendentes re-  
ligionē siue sc̄itatē pe-  
tūt a sacerdotibz q̄ p̄tulerint eis pe-  
cuniā in prochia sua ita q̄ sacerdos  
habeat inde certaz p̄tez sit simonia  
Re. fm Tho. in q̄libz. Cū p̄uasio sa-  
cerdotis sit res spūalis. a credatur  
ei q̄ sacerdos est ideo si in tali casu  
pactū inueniat. simonia ē respectu  
sacerdotis a sacrilegiū respectu ta-  
liuz religiosoz q̄ est de fraudatio  
elemosinarū respectu illorū q̄ dant

Vnde a si est vnū peccatū q̄ tū ad  
actū. est tū multiplex q̄ tū ad rea-  
tū. a tam etiā ip̄e sacerdos q̄ ip̄i  
recipiētes sc̄z qui sacerdotibus tri-  
buūt vel relapāt tenentur de simo-  
nia. A. Et etiam ad restitutōez. vt  
p̄ fm eū. Tho. a. in sum. eo. ti. q.  
lxvi. Et cui deat fieri restitutō isto  
cāupt patet ex dōis s. restitutō. i. p̄  
xliij. i. addicōe. v. itē fm Inno. B.

**¶** Vt laycus qui recipit pe-  
cuniā vt ecclesie resti-  
tuat decimā quam tenebat cōmit-  
tat symoniam. Re. fm Hostien.  
Si laycus non vult decimā dīmi-  
tere nisi pro pecunia simoniam cō-  
mittit ex pte sui. sed ecclesia bñ po-  
test redimere vt supra. decime. v.  
p̄. v. A. Idem in sum. eo. ti. q. lxxviii. Sed  
i dicto p̄. v. contrarium dicit wil. sed  
solucio ibi patet in addicōe. B.

**¶** Mediatores simonie  
si sunt v. q̄ si quis ep̄s. A. Ibi di-  
citur. Si quis mediator tam turpi-  
bus a nephandis datis vel accep-  
tis extiterit. si quidem clericus fuit  
a p̄prio gradu cadat. si vō laycus  
anathematizetur. B.

**¶** Vt papa possit mittē si-  
moniam Re. fm Tho.  
sc̄da sc̄de. q. c. Papa p̄t sic aq̄libz  
aliis a tanto grauius. q̄to in altiori  
gradu consistit. Res enī eccl̄ie non  
sunt eius vt domini. sed vt dispen-  
satoris Vñ si p̄ aliq̄ re spūali reci-  
pet pecuniā aliquā de redditibus  
alicuius eccl̄ie: simonia ē esset. Simi-  
lie si p̄ re spūali recipet pecuniā ab  
aliq̄ laico n̄ ē sc̄b̄ eccē Cō. VI. vt i



sum. eo. ti. q. lxxvii. Quod intelligē  
duz videtur quo ad illa circa que  
comittitur symonia lege diuina.  
Secus si lege tñi ecclesiastica cui pa  
pa non subicit. nisi de equo. C. de  
legi. l. digna. w. B.

**P**lat⁹ q̄ omittit vices su  
as pro pecunia: symoni  
acus est vide infra vicarius. §. in

**Symonia. secundo**

scz spālī quo ad ordines  
Symonia qñq̄ comittitur  
ex pte ordinatoris. Aliqñ ex pte or  
dinati. vt supra. symonia. v. §.

**U**t si aliq̄s p mea ordina  
ciōe vel p mōciōe pecu  
niam offēat: nūquid ego dicar sy  
moniacus. R. Si a principio con  
tradixi. non obest mibi. extra. eo.  
sicut tuis. §. p. l. t. a. extra. de homie.  
Petrus. A. hoc veruz fm Innoc.  
vt in sum. lib. v. ti. q. viij. si pecu  
nia data est post electionē p cōfir  
māciōe. de quo loquitur. c. sic tuis  
Secus si daretur p electōe etia p  
bitente me. nisi fieret ab inimico.  
Con. Vm. Host. a gl. Ray. vt ibi  
Rethi quis recepisset ordinem p  
symoniā cōmissam cū ipso ordina  
to. tūc em sic ordinat⁹ licet igno  
rāt vel etiam cū otradōe non reci  
peret executionē. qz hoc idem con  
figeret etia si in ei⁹ ordinaciōe nul  
la cōmissa fuisset symonia. duz al  
eius ordinator fuisset symoniac⁹  
in collaciōe ordinū. Na qui semel  
symoniace cōtulit ordinē. de cetero  
executiōez dare nō poterit q̄tūcūqz  
ocultum sit. a q̄tūcūqz recipiens

ignoret. q̄ si quis a symoniaciis  
fm Hostien. in deā. q. viij. Nodie  
etiam videtur idem de collaciōe be  
neficij. cū symoniace cōferens etia  
bñficiū vel officiū ecclesiasticū ip  
so fco ex cōmunicatiōe incurrat  
a qd agitur nulluz sit. vt in extra  
ua. Martini qñti. q. incipit. Multe.  
a in alia Eugeni quart. q. incipit  
Cam detestabile. Itaqz distinctio  
nes que in hoc §. sūt. nō habēt lo  
cū nisi qñ symonia fuisset omitta  
cū alio q̄ cū collatore ordinis seu  
bñficij. B. Secus si sciū a consensi  
quia tūc q̄tumcūqz occultum  
sit renūciare teneor. Si vero hoc sit  
me penitus ignorante. puta quia  
amicus meus pecuniam debet. tūc  
licet ego non sim symoniacus. te  
neor tamen renūciare. extra. eo.  
symoniace. a. ca. de regularibus.  
a. c. nobis. Qz si inimicus meus de  
bit pecuniam volens qz ex hoc pro  
mocio mea iudicaretur. symonia  
ea a sic impediretur. nō omittitur  
symonia quo ad me. nec mibi nō  
ret. ne ille ex dolo suo reportet qd i  
trudit. vt in. c. sicut tuis et in. c. no  
bis primo responso. A tamē a hoc  
casu quando inimicus aliquid da  
ret in p̄iudicium meum. a hoc  
scirem anteq̄ episcop⁹ vocaret me  
a constaret mibi qz nō me vocaret  
nisi ppter munus illud. recipere nō  
deberem. fm glo. Ray a in deā. q.  
viij. Et ad hoc etia facit qd notat  
in sum. eo. ti. q. lxxvii. vbi fm Ray  
dē a gl. qz si aliq̄s scit vel credit sibi  
collatū ordinē vel bñficiū pncipa  
lē p̄p̄ obsequia seu p̄ces car niles a



se vel ab alio impositas. si al' e'at dig  
n' resignare nō tenetur. s' debet pe  
nitere de intentione corrupta. extra  
eo. mandato. Si vero erat indignus  
resignare tenetur q' tūc h'mōi pre  
ces seu obsequia succedunt loco p  
c'ij. i. q. i. sunt nō nulli. Et concor.  
vi. ut ibi. B

**Q**uid si q's e'c sū pecunia ob  
tēturus erat ordinez  
vel beneficiuz a tamen pecunia da  
ta fuit. R. fm. Juno. Si ali' debet  
pecunia. dum tū non ordinatori. n  
est symonia. ar. i. q. vi. s' ult. Si au  
tē ipse ordinatus debet: symoniae  
est. A. etia' si sine pecunia habitu  
tus erat ordinem vel beneficiū. fm  
eup. Juno. a in sum. eo. ti. q. viii.  
Quod intellige nisi gratis aliquid  
daretur. ut supra. symonia. i. f. vi  
B. ar. i. q. ii. q' pio. a q. iij. si q's ob  
iceret. a ca. ult. a. q. vi. c. a.

**Q**uid si pecuniam p me nel  
ciēte pmissā postea  
soluis. R. Sicut symoniacus de le  
iudicari. quia i maleficiis ratiha  
bitio retrahit amādato cōpa  
tur sicut notat. extra. eo. sicut tuus  
A. in glo. B. in hac tamē symonia  
fm. Tancre. a wil. eps potest dis  
pensare. A. Idem in sum. eo. ti. q. ix.  
tū hodie si aliquid datū fuisset col  
latori nullus posset dispensare nisi  
papa. vel si esset datū etiam alteri  
quando sine illa daco'e non fuisset  
al' habiturus ordinem vel benefici  
um. ut patet ex preallegat. extra  
uagantibus.

**Q**uid de hīs qui p p'p'ri  
sim dū pretererē

speciem sādītatis p'moti sunt ad  
ordines a beneficia nulla imposita  
cōdicōe vel pacto. R. fm Ray. Nō  
tenentur resignare. s' solū ad agē  
dū penitentiā. extra eo. mandato.  
A. hoc verū. nisi al' non sit p'done?  
tūc em' renūciare tenetur. i. q. i. si  
quis neq. B. Tho. scd a sede. q. e.  
dicit p'p'riam nō esse symoniacuz  
A. Hoc verū q' ad ecclēsiā. Secus  
quo ad deū cū p'p'riā ex spiritu  
alib' querat huānū fauorē et sic  
symoniā mentalem cōmittat i. q. i.  
sunt non nulli. Et idem qd hic nota  
tur in sum. eo. ti. q. lxi. B.

**U**trū ab ordinando vel eli  
gendo aliqua cautio  
vel pmissio peti possit. R. fm Ray  
Ante ordinacōez seu etiā electōem  
ab eo qui eligend' ē nulla cautio  
vel pmissio peti pōt. a si prestat  
symonia est. quia videt' facere ad  
hoc ut eligat. viii. q. iij. talia. Sed  
post electōem bene pōt. quia tunc  
nihil sperat ab eis. dū tū non fiat  
ex p'cedenti pactōe. viii. q. iij. Actal  
bus. A. Idem in sum. eo. ti. q. viii.  
fm Ray. a glo. a Hosti. Sed ut ibi  
patet aliq' dixerūt q' supior p't ex  
igere cautionē. etiā aī electōnem  
q' auctoritas supioris tollit vitium.  
Sed p'mū dictū verū videtur quia  
per hanc cautionē videtur cō  
sēire electōm de se faciente a ideo  
talis electio tanq' ambiciōsa esset  
irritanda. extra de electi. cum post  
petitam B.

**Q**uid si aliquis nō habēs  
titulū rogat aliquē  
p'p'riū ut pntes eum ad titulū



ecclesie sue. et p'mittit ei q' nūq' sit  
ipsa ecclesia p'tet aliquid. a sic or  
dinatus. *R. fm Ray.* Simonia; cō  
mittit. a nisi cu; eo fuerit dispensa  
tum. nec ad superiores ordines debz  
ascēdere nec in suscepto fm rigore;  
canonū ministrare. extra. d. simo.  
p. tuas. iij. Nec excusat p' ignoran  
tiam iuris. vt ibidem colligitur. Et  
solus papa dispensabit cu; eo. qz  
symoniacus est in ordine. tamē in  
ordinibus an rite susceptis poterit  
fm *Wil.* p' ep'm dispensari. *A. Idē*  
in sum. eo. ti. q. lxx. *B.* Ceteru; ordi  
nator p'dicto mō ē suspēsus a colla  
tione ordinum. filr et p'ntator ab  
executione. extra eo. si quis ordina  
uerit. *A.* Ibi dicit. Si quis ordina  
uerit seu ad ordinem p'ntauerit ali  
quem. p'missionē vel iuramētū ab  
illo recipies q' sup' p'missione sua  
non inq'et eundē. ordinator a col  
latione p'ntator vō ab executione  
ordinū p' triennū a ordinatus ab  
ordine sic suscepto. donec dispensa  
tionem sup' hoc p' sedem ap'licam  
obtinē meruerint: noue rint se sus  
pēsos. *B.* Quid de illo qui scit ep'm  
suū symoniacū qui tñ p'cipit ei q'  
recipiat ordines ab eo. vide supra.  
ordinator p'p'nt.

**S**ymonia textō  
quantum ad beneficia seu  
etiam dignitates. de quo plura po  
tes colligere in p'cedenti. c.

**N**ūc queritur. Quid si quis  
habens litteras sup' p  
misionē alicuius beneficii recipiat  
aliquaz pensionem vel aliquod be

neficiū vel renunciet litteris. *R. eo.*  
fm *Hosti.* Si ex pactione p'tiuz p'  
aliquo tpali fiat h'mōi renūciatō  
symoniacū est. Si vō ex officio iu  
dicis vel bonis viris mediātibz pu  
te renūciat. a ex altera pte aliquid  
temporale det ei: nō est symoniacū.  
vt colligit extra. de renū. sane a. c.  
remiens. et extra. de pac. cū p'dem.  
*A. Idē Hosti.* addit. Vbi vō assig  
natur b'nificiū spūale. ita q' etiā ex  
pacto renūciat dictis litteris nō ē  
symoniacū. extra. de rescrip. ad au  
dientiaz ij. qz ad hoc tenetur. et ta  
cite inest. *Con. Inno.* vt in sum. li.  
v. ti. q. xx. *B.*

**U**t resignare aliqd spūa  
le p' pecuniā vel ex pa  
cto sit symoniacū. *R. eo.* fm *Goff.*  
Sic. extra eo. q' relaz. et extra. de te  
sti. remēs. Dare enī intelligit qui  
qd sibi opetit remittit. viij. q. iij. ta  
lia. *Idē Hosti.* Et facit ad hoc sup.  
symonia. i. q. iij. *A. Idē* in sum. eo. ti.  
q. xix. Et hoc intellige fm dicta m.  
p' p'cedenti cum additione. *B.*

**U**t qn recipit monachū  
vel canonicū vel ose  
rat ep's a h'mōi. possint exigi qdā  
ex consuetudine. *R. fm Vl.* Si obti  
net aliqd tale p' exactōz iudiciū vel  
p' violētā vel pactū siue an siue po  
stea symonia ē. nulla consuetudie ob  
stātē. extra eo. c. v. et. c. sic p' cō. Si vō  
spōte offerat rōne consuetudis vel ca  
ritatis etiā si fuerit excitati p' spūale  
b'nificiū nō ē symonia. v. q. ij. q' pio a.  
ij. *Cor. ix.* Nō ex cōstitia a ex nūitate  
Et licet illi q' solēt hoc recipere si pos  
sint hoc exigē ex consuetudine. tñ pnt



monē illos ut bonas consuetudines  
seruent: non autē debent eos artare  
per subtractionē sacrorum a homi-  
nibus tunc per superiorem cogendi sunt  
ex eo ad aplicam. Satis cō. tho.  
ij. ij. q. c. pe. hosti. a inno. Et simile  
questionē determinans idem tho.  
in quolibet dicit sic. Cum in dispe-  
satione sacramentorum seu aliorum spi-  
ritualium aliqua recipiuntur ut simo-  
nia euitentur tria sunt necessaria. Pri-  
mum ut hoc fiat concessione iuris diui-  
ni vel humani aut saltem pie consue-  
tudinis. Secundum ut sit pia intentio et  
non corrupta. Tercium ut sit forma  
honestas. ut non requirantur an-  
te per officij exhibitionem ne pa-  
dum interuenire videatur: sed ex  
pleto officio poterunt exigi. Si ex-  
go ista tria conueniant: secure reci-  
piat archidiaconus parafernorum  
per installationem abbatibus a hominibus  
a sicut si gratis offerat. A. Item in  
sum. eo. ti. q. xxxi. B

**U**t possint recipi nummi  
crismales. A. q. p. cris-  
mate dant. B. R. Non excusant a  
crimine simonie illi qui rei nomine  
et temporis solutionis mutantes nummos  
quos primo crismales eo quod per cris-  
ma te siue crismacoe darentur: sed post pas-  
chales. A. idē sunt quod crismales.  
sic dicti quia consueuerunt recipi in  
pascha tunc per crismacoe: ut in cā. f.  
allega. B. et tercio consuetudine me-  
die quadragesime nuntiabant. A. q.  
hoc tunc per quadragesime hos dena-  
rios exigebat ante crismacoe tem-  
pus ad palliandum simoniam: ut in  
c. qd sequit. B. ex. eo. intm

**Q**uid si aliquis dignus per  
moueri dat aliquid  
iam tunc ut eum permittat intrare ad  
episcopum ad petendum confirmationem electionis  
vel aliquid hominibus. R. fm wil. nō  
est simonia si nō det corrupta inten-  
tione: ut. s. p. intercessionē illorum;  
quibus dat obsequitur quod intendit. Et  
idem credo si det aliquid familie episcopi  
ne videatur auarus: aut facilius hē-  
at accessum aut etiam de largitate  
laudet: licet talia possint fieri cum  
pactis: ut si fiant eā iactantie vel in  
amīs glorie. A. Item in sum. eo. ti.  
q. xxxv. B

**Q**uid si aliquis det alicui la-  
psum aliquid ut nō mo-  
lestet vel impediat electionem. R.  
fm rap. Si nondū erat ei ius que-  
situm: quod si nō erat electus credo simo-  
niā commissam. Secus si postquam electus  
fuiisset: ex. eo. dila. R. tho. ij. ij.  
q. c. Et videtur simonia. i. xi. q. i.  
pit. ut tunc per alia possint dari per redi-  
menda. A. R. i. sū. c. t. q. xliij. vbi  
et additur fm glo. rap. q. si aliquis  
nullum ius habens in electione:  
impediret simpliciter ne fieret electio  
aliqua: posset capere redimere re-  
pationem suam. secus si impediret ne  
de isto fieret. B

**Q**uid si clericus qui vult re-  
cipi in canonicum ali-  
cuius ecclesie det illi bona sua. R. fm  
inno. Si largiatur cum obsequio vel  
pacto ut recipiat in canonicum: et il-  
la retineat per prebendam simonia est.  
Si vero pura intentione deuotionis  
offerens rogat quod admittatur et quod  
bona oblata liceat sibi habere pro



pretenda: a clerici pura intencōe  
 osentiant: non est simonia. **Q**uod si  
 dans tali intencōe ducatur princi-  
 paliter ut p tpaia hēat spūalia.  
 a illi aliter non recipient eum ex  
 traq pte est simonia: sed tñ men-  
 talis **Cō. hōf. A** De predcās est cas⁹  
 foris in c. tua nos. ex. eo. qd a nō  
 tur in sum. eo. ti. q. xlviii. **B. De p**  
**lendis aut qd de nouo ostituit qd**  
**in ecclesijs pōt retinere iuspōna**  
**tus in ppetuum vel ad tpus ut ip**  
**se vel heredes eius pñtent que vo**  
**lunt ad ipsas fm wil. A** Hoc ex  
 tpe ostitucōis de osensu epī a fra-  
 trum si ibi sunt aliq: al nō posset  
 tale ius retinere fm eun. wil. a in  
 sum. eo. ti. q. liij. **B**

**Q**uid si in fundacōe ipsi⁹  
 eccie fiat talis cōsti-  
 tutio. Quicūq dederit tñ in reddi-  
 tibus vel tantam quantitatem q  
 possint emi possessiones talium  
 reddituū recipiatur in canonicū  
 a qd dederit hēat p prebenda: nun-  
 quid est constitutio licita. **R. fm**  
**wil. Si fiat ita q non duret in ppe**  
**tuum sed ad tps: nec fiat in frau**  
**dem simonie: a ea sit intentio osti**  
**tuentis q non p reb⁹ dandis: sed**  
**principaliter ppter cultū dūmū:**  
**augmentandū: a ppter deuocōem**  
**dantis recipiat ad spūalia tolera**  
**ri pōt: dum tñ ille q recipit sit dig**  
**nus. A. Idem in sum. eo. ti. q. liij. B**

**Q**uid cū dicunt sibi aliq  
 canonici maiores.  
 Canonizemus nepotes nros Pla-  
 ceat tibi de meo: a mihi placebit  
 de tuo. vel de eo q dicit. Nunqme

viuente fiat aliquis canonicus in  
 ista eccia: nisi fiat talis p quo ro-  
 gauit. **R. fm ray. Simonia** omitteri-  
 tur in vtroq casu. **Nā canon dicit**  
**Ab sit ois pactio. cesset ois cōuen**  
**tio. a q. ij. q. pio. Idem vl. A. Idem**  
**in sum. eo. ti. q. liij. B**

**Q**uid si dicat vn⁹ canoni-  
 cus alteri. tu fuisti  
 exauditi⁹ in vna peticōe a ego debe-  
 o exaudiri in alia. **R. fm ray. Si p**  
**ces sunt spūales non est simonia**  
**ar. liij. di. q. scā. Si aut preces sūt**  
**carnales: vel ex pacto quondā fa**  
**cto vel nunc faciendo simonia est**  
**Con. vl. vt in sū. eo. ti. q. liij. Que**  
**aut dicant preces carnales hētur**  
**ē simonia. i. f. xv.**

**Q**uid de his q osanguine  
 is suis cōferunt bene-  
 ficia principaliter ppter osangui-  
 nitatez. **R. fm tho. ij. ij. q. c. Talis**  
**collatio illicita ē: non tñ simonia**  
**ca: q nihil recipit. Si tñ aliq det**  
**beneficiū alicui hoc pacto vel intē**  
**tionē: vt exinde suis osanguineis**  
**puideat: est manifesta simonia.**  
**ar. ex. eo. nemo. Et addit wil. q si**  
**quis osanguineo suo beneficium**  
**ofert: vt ipse offerens magnifice**  
**ret fiat potentior vel vt parentela**  
**eius exaltet a hmoi simonia est.**  
**q respicit tpaalem utilitatē. A Idem**  
**in sū. eo. ti. q. liij. B**

**Q**uid si p pecunia recipiat  
 aliq ad seruiēdū i  
 hospitali a h⁹ i. **R. fm wil. Si ip**  
**bidis casibus ofeqtur aliquis ali**  
**qd ius spūale: simonia est. Si aut**  
**non consequatur: sed recipitur ad**



hoc soluit se uiuat non ē simonia  
licet al' turpe sit dare vel accipe p  
talibz. A. Ite in hū. eo. ti. q. lxxv. B.

**Q**uid de illis q' emūt vidū  
vnius monachi ad  
totam vitam suā. R. fm wil. Non  
est simonia cū: ex quo emptor nō  
psequit aliqđ spūale. A. Ite in hū.  
eo. ti. q. lxxvi. vbi etiam additur  
fm eundē. Non tū est secūz eme  
remisi p'abiliter dubitet cuius  
conditio melior sit. s. vendentis ā  
ementis. **B**

**U**trū sacerdos possit vende  
re officium portandi a  
quā benedictā p'prochiā. R. fm  
wil. Si talis sacerdos de consuetudine  
h'z q' tale officiū possit retinē et eti  
am p' aliū exercere et puentus acci  
pe: non ē simonia si illud omittat  
ad firmā: al' simonia est vel saltē  
turpe lucy. A. s. qn non consueuit ex  
eo h'z puentum: quo casu ē vera  
simonia cū vendat officiū spūale.  
Et idē qn consueuit h'z puentum  
et vendit non puentū sed officiū:  
vt p't colligi ex dictis supra simo  
nia. i. p. cū addicōe. B

**U**trū qui dat pecuniam vt  
vel in rectorem alic' ciuitatis omie  
tat simoniā. R. fm host. Simoniā  
omittit: q' p'tas spūalis est. A. Ite  
in sum. eo. ti. q. lxxix. Et hoc v'z est  
in qntum ois p'tas descendit a deo  
Ro. xliij. Sed tū p'tas deputata p'ū  
cipaliter ad regimen terrenorum  
magis terrena q' spūalis vocatur  
et differt a spūali. xxvi. di. cū ad ve  
tum. Ite v'rius v'z qđ sequit. B.

Sed v'rius est q' est turpe lucrū nō  
simonia q' p'tas terrena non ē qđ  
spūale: vt i. sortilegium. i. p. xi. qui  
incipit. vtrum diuinitio sortū. v  
quarto.

**S**imonia quar  
to quo ad fructus benefi  
cioz. Quid de ep'is qui eccās cōfe  
runt retentis sibi fructibz: vel ali  
qua eoz p'te. R. fm ray. Disting  
ue cū inno. Nā si ille q' dat benefi  
cū ante q' daret nō p'cipiebat p  
uentus: se d' ex dacōe beneficii cō  
sequit eos non est dubiū intrene  
nire simoniā. Si vero ante dacōm  
beneficii p'cipiebat puentus: pōt  
quidē retinere ex iusta cā et ncāria  
A dūmō ex rōnabili cā primo hoc  
statuerit vt in c. vt nēm. de quo i.  
Debent tū prelati statutu: tale fa  
cere de consensu capli: fm ray. host.  
goff. a lex. vt in sum. li. v. ti. v. q. lxx  
ix. B. sed non p't tenere si oueniat  
cū eo qui recipit bñficiū seu cū  
alio mediatore vt cōcesso beneficio  
ipse retineat sibi puentus: ex. vt  
ecclē. bñfi. sine dimi. cō. vt nosty  
in fi. et ex. de censu. philemus et q.  
iij. si quis prelatus. Sed hic nota  
q' prelati nō pnt retinere bona ec  
clesiaz vacantiū: nisi vt d' supra.  
beneficiū. i. p. i. A. Ibi d' q' ista re  
tentio nō p't fieri sine iusta cā: vt  
dictū est. Dicit tū gof. q' prelat'  
non p't sic retinere fructus omnium  
beneficioz simul: nisi hoc p' indul  
gentiā obtineret: ex. de verbo. sig.  
tua nobis. Sed host. dicit q' eadē  
rōe qua de vno beneficio hoc fieri  
ee. iij.



pōt pōtlet filie fieri ex cā de duobz  
aut pluribz vt in dca. q. lxx. B.

**U**trū clericus possit vendere  
ad tpus fructū benefi  
cij sui. **R.** Licet est ad tps mobi  
cum: ex. ne prela. vi. fu. c. fi. **S.** ad  
totum tps quo venditor tenet be  
neficiū nō est phibitum: nec tñ ē  
honestū. a intelligendū sp ita q  
mīhl spūale infueniat: ex. de rez  
pmu. ad qōnes. Pōt tñ gratis ei  
curam aīaz omittre: vt **7. pen.**  
**A.** Item in sū. li. v. ti. ij. q. ij. fm cai.  
a glo. B. vide sup locatio. **7. fi. A.**  
bi tangit aliquid spūale eēga cō  
cessionē redditū locoꝝ religioso  
rum. B.

**U**trū liceat clerico ecclesiā  
suā locare in totū. **R.**  
Si loco tibi eccā a tu cū sis p̄sbr  
locas opas tuas vt ibi officies nō  
hītur ibi alt aliquā iurisdcoꝝ nō  
omittis simoniā ar. xij. q. ij. carita  
tem. Et nota q fm wil. nō hz hic  
locū locatio a oductio: sed bz face  
re p̄sbr gratis officiū: a ille gra  
tis expensas puidere. **A.** De hoc di  
ctū est s̄ simoniā. i. **7. vii. a. 7. xiiij.**  
in additionibz. B. Porro sicut ait  
gof. si locatio fiat vltra tpus vite  
locantis non vltra: q cleric⁹ in  
beneficio opatur v̄ usufructuario q  
s. non est nisi ad vitam. **xvi. q. vi.**  
illud: ita tñ q fm inno. si locatio  
facta fuit noie eccē a vtiliter succes  
sor tenet ad illam: ex. de solu. c. v.  
**x. q. ij. hoc ius. a xij. q. ij.** quicūq  
suffragio. Si aut locatio facta est  
noie ip̄i⁹ cuius est eccā a nō inten  
debat eccā obligare non tenet

successor. **A.** nec etiā heres locato  
ris fm eun. inno. a in dca. q. ij. B.  
**Q.** si oductor siue emptor iam ali  
quid soluerat: tunc fm hōf. tenet  
successor hīe ratum inqntum pecu  
nia versa est in vtilitate eccē: vt in  
dco. c. v. Nota etiā hic q liz rector  
eccē possit qnq locare eaz vltra tē  
pus vite: nunq p̄t hoc canonic⁹  
dico vltra vitam suā locare p̄tē  
dā. **A.** Hoc fuit dictū inno. dicētis  
q predictas locacōes p̄t facere mi  
nister seu prelat⁹ eccē: ita q suc  
cessor teneat habere ratū fm p̄e  
dcam formam: Sed in canonico p̄  
bendario secus dicim⁹ q ille nun  
q p̄t locare p̄tendā suā vltra tē  
pus vite sue: liz de illa possit agere  
a oueniri sic legitim⁹ administra  
to: vt in dca. q. ij. B. Ad istā mate  
riā facit supra locatio. **7. pen.**

**P**one q prelat⁹ vendi  
dit omnes obuen  
tiones eccē: quid erit de eo qd pue  
nit ex iurisdcoe. **R.** fm hōf. Cōmo  
dum iurisdcois transit cū alijs: mī  
si fuerit excepta iurisdco: per se tñ  
iurisdctio vendi non pōt. nec debz  
**A.** Item in sum. libro v. ti. ij. q.  
ij. B.

**U**trū rector eccē p̄sbris  
quos ipse oducit: vel  
illis quibz locat fructus eccē possit  
cōmittere curam aīarum. **R.** scdm  
hōf. Puto q sic: dum tñ gratis a  
fine pactione aliq a interueniente  
autoritate ep̄i: extra de offi. vica.  
ad hoc. Videtur etiā q sine ep̄i  
autoritate. s. imminente p̄fatione  
necessaria possit omitti ad modicū



tps. s. p. v. nunt vel paucos dies sed  
non diu. r. q. p. totum: q. neq. p.  
egrinari pōt sine līcā epī. de cōse.  
di. v. non oz: ex. de vto magne. A.  
Item in sū. eo. ti. q. iij. B.

**U**trū prelati possint vices  
suas sub annuo cōsu  
cōcedere: aut etiā possint quotā re  
cipe vide. vicarius. f. antepen.

**S**imonía quā  
to circa funera. Utrū si ali  
quid detur p. exequiis mortuorū o  
mittatur simonía. R. fm goff. et  
hos. Pro hmoi nihil debet exigi: s.  
pie debent cōsuetudines observari  
ex. eo. ad nrām: a. c. cum in ecclē. A.  
facta prius gratis collacōe. als si  
monía esset: dicto ca. cum in ecclē  
sic. B.

**Q**uid si apud ecclēsiā sint  
diversa cimiteria: a  
taretur p. quāta pecunia q̄s ponā  
tur in tali cimiterio. R. fm hosti.  
Simonía est: ex. eo. auduim⁹: a.  
e. sicut. Et eodez modo si p. pecunia  
erit specialis portet ad funus: ve  
in dco c. auduim⁹. A. Item in sū.  
ti. q. xliij. B.

**Q**uid si clerici consue  
runt habere lectū  
vel pannos. equum vel hmoi: de  
moriēte a ante portationem faci  
unt pactum de redimendo. R. fm  
hosti. Quia hec temporalia sunt: lici  
tum est. sed si nolent sepelire cor  
pus nisi fiat eis cautio de redimen  
do talia: simonía est. A. fm burcar  
dum ut in sum. eo. ti. q. xxxiij. B.  
Sed in talibus prius sepeliat cor

pus a postea agatur o tra heredes  
vel de tentores: ex. eo. ad aplicam  
A. Item in dca q. xxxiij. B.

**Q**uid cum datur pecunia  
clericis: ut vigilent  
sup defuncto: vel dicant psalteria  
R. fm hosti. Si recipiant pecuniā  
ut vigilet: licet ad vigiliās sequa  
tur oratio: non est simonía. Si au  
tem de legendo psalterium pa dū  
faciāt: simonía est. A. Item in sū.  
eo. ti. q. xl. B.

**Q**uid de pcessiōibz quas  
faciunt aliquē colle  
giatē ecclēsie in exequiis mortuo  
rum data vel pmissa aliqua pecu  
a siue quacūq. re tpali: al nō fa  
cturi. R. fm ray. Si tēnētur ad h⁹  
mobi pcessiōes ex officio: sic exi  
gere aliquīd simonía est. v. q. iij.  
venden tes. si vero non tenent: dic  
ut supra simonía. i. q. xxx. quī inci  
pit. utrum sacerdos possit celebra  
re. A. a. ibi de hoc latius in additi  
one. B.

**U**trū licitū sit statuere q. p  
cessio fiat p. pecunia. R. fm ray. Si statutum factū sit p.  
verba affirmatiua: puta quicūq.  
reliquerit collegio. r. habeat pces  
sionem: a al ad eam non tenebā  
tur: non ē simonía. Si aut statutū  
factū sit per verba negatiua: ut q.  
nulli fiat pcessio nisi reliquerit tā  
tum: simonía est. q. tollit officiū  
pietatis. s. q. pcessio non fiat gra  
tis vel p. minōri summa: ar. ext. de  
iureiur. sicut. v. q. ij. Con. t. d. h. n. q.  
c. Et qd etiam in pcessiōibz. A. Pre  
dictis con. etiam v. l. ut in sum. eo.  
ee iij.



ti. q. xli. B. Si r intelligendū est v  
ty liceat deicis recipe pecuniā vt  
inter sint exequijs seu etiam exte  
mevndioni. A. Facit qd notat in  
sum. eo. ti. q. xlii. B

**Q**uid si dentur vel relinqu  
tur annui redditus p  
faciēdo annuversario vel p sepio  
siue p tricenario vel celebrando a  
orando. R. fm host. In oibus tali  
b; distinguendū est: qz si dēt tpa  
le p spūali tanq̄ appreciatio eius  
simonia ē. si vero non dēt tanq̄ pñ  
cipale preciū sed inducū deuo cō  
mis p elia: licitū est: a idē in omni  
bus filibus q̄stionib; . A. De his  
dic clari. Nam inno. in c. qm̄ enor  
mis: ex. ne prel. vi. su. dicit qz me  
rito nū est cōstituere in aliq̄ ecclia  
reddit; aliquos vt ibi fiat annuuer  
sariū alic; : a illa cōstitutio pōt fie  
ri p illos q̄ dnt facere annuversari  
um: ex. de prel. significatū. S; do  
natori redditū non h; cōstituere:  
nec sub obicōe reddit; dare. qz do  
natori non h; obicōes spūales ap  
ponere sed tpales: vt redēptionez  
captiuoz. r. q. ii. lx c. ius. rii. q. ii.  
auy. Sed hos. sup eo. c. qm̄ nō pla  
cet hēc sūa dicenti qz sic infirmū ef  
sent simonia ci. Dicit etiam qz hoc  
onus pōt ip̄i rei seu fundo sine red  
ditib; imponi. Et subdit. Tutū tū  
esset qz ita diceret. Relinquo tali  
ecclē. x. libras sup tali domo vel du  
cētas libras ad emē das. x. libras  
annuas inter illos tm̄ qui annuū  
sario meo intererunt: a officiaue  
runt fm cōsuetudinē: ecclē diuiden  
das: a rogo prelatū siue capitulū

vel ouentū prebē ecclē vt annuū sa  
riū meum faciat: vt in deā. q. xlii

**S**imonia sexto  
quo ad religionē Quid si  
et qm̄ in aliq̄ religionē plures sunt  
recepti vel recepte simoniace. R.  
fm ray. Si simonia fuit cōmissa  
ip̄is scientibus: debent de suo mo  
nasterio expelli sine spe restitutio  
nis: a dnt ad agendā pñā per  
petuā in locū actionis regule retu  
di: extra eo. qm̄ simoniaca. Et si nō  
inueniuntur artioz regula debent mu  
tari in aliud monasteriū eius de  
regule. R. si non pōt omōde fieri  
fiat saltem ad tempus: ar. lxxxi.  
di. valet a postea recipiatur de no  
uo. Si aut simonia fuit cōmissa ip  
sis ignorantibus: sufficit qz renunci  
ent loco. a postea poterunt recipi  
de nouo: mutatis tamen priorib;  
locis: extra eo. ex insinuacōne. Ite  
tho. secunda secunde quest. c. Et in  
telligunt ray. a vii. qz predictus  
rigor seruandus est etiam in oc  
cultis simoniacis: a in foro peni  
tentiali: licet non constet de crimi  
ne per inquisitionem vel in forma  
iudicij: ar. in dicto ca. quoniam si  
moniaci: quod m̄hil loquitur de  
accusatione vel inquisitione. Sed  
cum talibus fm ray. potest dici qz  
in fauorem religionis episcopus  
potest dispensare a in ordie a in lo  
co. A. scilicet religionis: vt ibi re  
maneant vbi recepti sunt: a in or  
dine. si p̄sius loci videlicet primo  
vel secō a hmoi: vel etiā in ordine  
clericali vt hēant eius excauom



ut potest colligi ex positis in sum.  
li. ii. q. xxviii. **B.** Si r. pot. dispen  
sare capl. m. vel prelatus eo. x. duz  
tn ipsi no fuerint p. ticipes simoie  
q. cu ex hoc sint puniendi: non de  
lent ex eode facto priuilegiu obti  
nere: imo vident. amississe p. tatem  
recipiendi talem: a aliq. q. non pec  
cauerut ad q. siuiffe: ar. ex. de elec.  
lone. **A.** Vl. aut dicit q. cu oibus  
pred. a principio capli p. teps  
dispensare: vt in su. eo. ti. q. xxviii  
vbi hec nonitur. Sed primu didu  
veru. vi. p. c. qm simoiaca ex. eo. **B.**  
Et nota hic fm. vl. q. si m. osteriuz  
est ita tenue q. no sufficit suis ex  
pensis: pnt in recipiendo hie inte  
coem recipiendi t. p. alia. a etia ob  
latis spualib. gratis pnt exprime  
re a pacisci de determinata summa  
t. p. aliu. **Satis co. t. ho. ii. q. c. ray.**  
q. vl. dicentes q. si recipiendus p  
mittat annuatim in sua vita tni pro  
expensis suis: no est illicitu. **Idem**  
hos. a goff. **Et q. vi. o. tratiu. ex. co.**  
qm simoiaca ibi sub p. a. u. p. tatis  
p. t. etu intelligit fm. ray. cu hoc  
dicebant in fraude. vel fm. hos. qm  
no g. tis offerunt spualia ita. s. q. p.  
ea dicat ei q. ferat secun. caria: sed  
potius qm recipientes faciunt cer  
tum padu de spiritualib. ad t. p.  
lia. **A.** Vtrumq. v. est: vel quan  
do fide petunt t. p. alia a non mdi  
gentib. q. hoc casu cessat ca. licite  
peticois. s. necessitas vel qm no gra  
tis offeruntur spualia. **Vnde a in**  
**no. dicit q. non licet aliquem reci**  
**pere sub ista forma. Recipimus te**  
**in fratre m. si detuleris vnde vinas**

q. bona ecclesie non sufficiunt nisi  
nobis. **Et q. d. sequitur non e. didu**  
**inno. sed ray. vt patet in sum. eo.**  
**ti. q. xlix. B.** Vnde fm. inno. o. fule  
dum est ingredientib. q. q. dant:  
sine pacto dent a principat. p. t. p. t.  
deu. ar. xvi. q. vi. de lapsis

**Q**uid si is qui p. simonia;  
alienam: ignorans  
ingressus est religionem vel etia ob  
tinuit beneficium: a post q. sciuit no  
statim renunciauit. **A.** sed ministra  
uit in ordine suscepto a alium sus  
cepit: vt in sum. eo. ti. q. xxix. **B.** **Re**  
**fm. wil.** Credo q. eps potest dispe  
sare. q. licet grauiter peccauerit tn  
fm. veritatem non est simoniacus  
**A.** **Hodie non videt q. eps possit**  
dispensare quo ad ord. matos simo  
niace licet ignoranter: vt supra si  
monia. ii. q. i. in addic. one. **B.** **Non**  
**tn credo q. abbas vel capitulum**  
possit cu talib. dispensare: nec reco  
lo hoc eis esse o. cessum. **A.** **Idem in**  
**deca. q. xxix. B.**

**Q**uid de monasterijs vbi  
non fit pactum: sed  
taxatur est qntum ingrediens de  
bet dare. **Re fm. hos.** Talis taxaco  
reprobat: ex. eo. sicut p. certo: a c.  
intantur in fi. **Et idem si fiat padu**  
de obseruando o. fuetudinem. q. si  
moniacum est: extra eo. veniens  
**Idem etia si receptio fiat gratis: et**  
postea o. pellatur ad seruandu co  
fuetudine: extra eo. auduimus a  
c. **Jacobus. A.** **Hoc verum qm co**  
**pellitur ab ip. sis recipientib. qui**  
**bus nihil dandu est qm requirunt**  
**vt debitum etia rone o. fuetudinis**  
ee. iiii.



sed tñ a superiores bene possent cō  
pelli ad laudabilis cōsuetudinis  
obseruantia: vt; supra simonia.  
in. j. in. a in sum. eo. ti. q. xxi. vbi  
etiam addit fm ray. a alios q m  
hmoi sp a specie mali abstinēdū  
est. B. Si aut absq obicōe a oput  
fione datur gratis qd cōsuetum ē  
non est simonia: sed de intencōne  
deus indicat. A. Idem qd in hoc. j.  
notat in sum. eo. ti. q. li. B. Pot at  
predcā taxatio locum hñe: vt sup  
simonia. in. j. viij

**B**z nunquid postq puella  
gratis ē i monasteriū re  
cepta a sunt paupes: an pī tenea  
tur ad aliqd. R fm hostie. Agere  
pnt otraprem p alimētis filie vel  
si pī decessit agant ad prem sue he  
reditatis: vt in auten. de san. epis.  
j. nulla. coll. ix. A. Idem in sū. eo.  
ti. q. liij. B

**P**one q aliqstimens nō  
recipi dixit abbati  
si velletis me recipere darem vobis  
bona mea. abbas hito cōsilio rece  
pit eū: a ille dat sua. R fm wilb.  
Credo q siue ituitū illi? pmissiois  
fuerit receptus siue nō simonia ē  
saltem ex pte offerentis. sicut nōt  
tancre. ext. eo. nobis. Et con. ber. a  
host. Nec pōt remanere in illo mo  
nasterio: nec data repetere cu; sit  
in turpi cā. A. Tamen qsi dāns  
ingreditur aliā religionē debent  
ei data reddi: ex. eo. venies. B. Te  
netur tñ ad aliud transire si ad re  
ligionē se obligauit ar. ex. 8 reg.  
porectū. A. Idem qd in hoc. j. nota  
tur in sū. eo. ti. q. lv. B

**Q**uid si recipiētes ex pres  
serunt obicōnem de  
dandis: a ille timens repelli si con  
tradiceret tacuit pponens nihil da  
re: a sic ingressus ē: nunquid pōt  
ibi remanere. R fm wil. Credo q  
no n: qz cū non otradixerit illicite  
petitioni taciturnitas eius p osen  
su hñda est etiā in foro pñali. A  
Idem in sum. eo. ti. q. lvi. B

**Q**uid si interponat cōditio  
ex vtraq pte a anteq  
recipiat vel acceptet recipi vtra  
q pars reuocat obicōnem: a sic  
gratis recipitur. R fm wil. Credo  
q licet: dum tñ intentio nō sit cor  
rupta. Si aut ante reuocationē iā  
fuiſſet receptus aut pmissa recep  
tio: eo ipso factus est in d ign? tali  
monasterio. A. Idem in sum. eo.  
ti. q. lvij. B

**Q**uid si ouentus aliquis  
promittit alicui q  
post biennū recipient eū si inter i  
didicerit artē illam. vel si studue  
rit in scolis: a extunc recipient eū  
sed nolunt eum induere vsq ad p  
dca. R fm wil. Non credo simoni  
am cōmitti. qz pñte est ac si dice  
rent. recipimus te induendum ta  
li tempore: dum tñ interim reddas  
te idoneū addiscendo tale artificiū  
vel talem sciam. Con. vl. A. Idem  
in sum. eo. ti. q. lvij. B

**Q**uid de seruiente regulati  
um q non vult eis f  
uire: nisi pñtatur ei qpost certū  
tempus recipiant ipsum a sic pro  
mittant. R fm wil. Simonia est.  
qz omnis pactio a cōuentio tem



poraliū cessare debet q. ii. q. pio.

**A.** Concor. vi. vt in dicta questi.

**lvij. B**

**Q**uid si quis amic⁹ medi⁹  
pcurat qd filius ali  
cuius magni recipiatur gratis in  
aliq mōasterio: a postea iste ami  
cus sollicitat illū magnum qd det  
aliquid monasterio: nunquid hī  
**R. fm wil.** Si dictus amic⁹ non al  
pcurasset illum recipi: nisi qd spa  
bat eum daturū aliquid mona  
sterio: vel etiam si non sperauit: s  
tū nunc petit aliquid dari p recep  
tione illius: simonia est. Si vero ali  
ter sollicitat eum qd sit deuotus sic  
a esse debet illi monasterio. a dile  
ctione orta ex receptōe filij cōferat  
aliq mōasterio: non ē simonia  
**A.** sed tolerari pōt: dum tū intencō  
non sit corrupta fm eun. wil. a in  
fū. eo. ti. q. lx. **B**

**Q**uid de monachis qd dant  
aliquid abbatib⁹ p  
hūdis prioratibus a hūmōi. **R. fm**  
**wil.** Simonia est quicunq est ibi  
aliq spūale si p notat appreciati  
onem vel cām primā: a principa  
lem. **A.** siue det de rebus monaste  
rii seu prioratus vel aliū de: fm eū  
dem **wil.** a in fū. eo. ti. q. lxxij. **B**

Et idem si darent epō pecuniā ne re  
moueant a prioratib⁹. **A.** Idem in  
fū. eo. ti. q. lxxij. **B**

**Q**uid de cōfraternitatib⁹  
in quib⁹ statutū est  
qd null⁹ recipiatur nisi promittat  
vel iuret se daturū annuatim tan  
tum. **R.** Quia hūmōi cōfraterni  
tates non potest vere dici qd sint re

ligiones: sed quedam o gregatio  
nes ad beneficiendū non hī hic  
locum simonia: quā pot⁹ si datō  
tp alium ab eis imponit p facien  
da elemosina vt p alendis paupe  
rib⁹. redimendis captiuis a hu  
iusmodi: laudabile est a tales cō  
fraternitates bone sunt. **xlj. dis. si**  
**quis despiciat: a ar. xliij. q. ij. sane**  
**Et similiter si o: qd semel in anno**  
**vel mēse ouemiant ad tractandū**  
**de salute aīe. a de agendis. a ppter**  
**hoc fiant expense: iustū est qd po**  
**nant inter se aliquā quantitatem**  
**Ideo ppter predictas eas predictū**  
**statutū videt licitū a bonū. Tū**  
**a d oēm ambiguitatē tollendum**  
**fm vl. tut⁹ esset qd statutū hūmōi**  
**ficeret sub forma affirmatiua: sic**  
**dictū est sup simonia. v. p. pen. A**  
**Tū fm glo. ray. nullaten⁹ est lici**  
**tū qd tale statutum fiat sub ver**  
**bis negatiuis vt in sum. eo. ti. q.**  
**xlj. B** Si iuramentū non appona  
tur fm ray. ppter periculū pūrij.

**S**imonia. vñ.  
de pena a dispensatiōe.

Que pena eius qui simoniace ordi  
natus fuerit. **R. fm ray** in un. **Nō**  
recipit executionem: sed est ipso  
iure suspensus quo ad se a quo ad  
alios. etiam si occultum sit: extra  
de simonia tanta. **xxij. dist. iij. re**  
**ruin. Et sic intelligitur prima que**  
**sti. pri. reperiuntur. Et hoc quia ca**  
**raciterem habet furtiuū. Et nō**  
**est solū suspensus ab ordine quē**  
**simoniace suscepit fm vl. sed etiā**



ab actibus omnium aliorum **I**tem  
Inno. a addit q etiam in tpalib?  
a p ois pbit administraco. lxxxi  
di. eos. **I**tem delet puniri de positi  
one a infamia si de crimine o stite  
rit. xv. q. iij. sane: ex. de accu. in q si  
tionis. **I**tem non pot repete pecu  
niam quam dedit: eo q turpiter  
dedit. xliij. q. v. non sane **A.** **I**dem  
su. li. v. ti. v. q. xxi. **B.**

**Q**ue pena eius qui ordinez:  
vel beneficiu contulit si  
moniac: aut etia: eius q fuit me  
diator: **R.** **S.** **fm ray.** Si e manifestu  
ipso iure suspensus e etia quo ad  
alios: ex. eo. accusatu. xxxij. di. j.  
v. **S.** Si vero est occultu: suspensus  
est quo ad se tm: sicut a quilibet  
criminosus: non tm quo ad alios  
at. ex. eo. a si qones a c. veniens a  
c. ex tue. **E**t quid importetur p sus  
pensionem vide **I** suspensus p totu  
**A.** **Con.** inno. vt in dea q. xxi. **B.**

**Q**ue pena e qui recipit sim  
plex beneficiu simonia  
ce: **R.** **S.** **fm ray.** In primis q est sus  
pensus eodem mo quo in precedti  
p. primo: **I** dictum est **I**tem tenetur  
renunciare beneficio: a restituere  
omnes fruis pceptos a qui perci  
pi potuissent. xliij. q. vi. si res: ex.  
de resti. spo. grauis. a vt dictu: est  
s. restitucio. i. j. v. nisi illos quos ex  
pendisset in utilitate: ecclesie. **N**a  
et qui depredandi aio accessit ad  
negotia mea: habet o tra me actio  
nem: a licet non habeat in id qd  
sibi atest: habet tm in id in q ego  
locupletior factus sum. ff. de neg.  
g. si pupilli. **S.** sed a si quis. **E**t eode

modo tenetur ad restitutione ille  
qui no omisit simonia: tamen ali  
us p eo sciente a o sentiente comi  
sit vel si prius ignorauit a postea  
qn sciuit non statim renuciauit.  
**T**alis tm no tenet de illis fructib?  
quos pcepit: qd tu fuit bone fidei  
possessor: qui a iaz consupti sunt  
sed de extantibus tm. **E**t de reu. n.  
l. certum sicut dictum est s restitu  
tio. i. j. v. **A.** **E**t ibi a in **S.** se. de his  
fructibus a supribus dicit laus  
in addicoe. **B.** **Con.** satis gof. hos.  
a tho. **A.** **Con.** a vl. in dicta. q. xxi.  
**B.** **I**tem q quis simoniacus in bñfi  
cio si occultu est: non sit suspensus  
ipso iure: sed suspensus e q. iij.  
c. v. ij. a iij. tamen ratio illius bene  
ficii simoniace questu no ministe  
bit sine peccato: neq spualiter ne  
q tpaliter. **A.** **S**ed ab aliis benefi  
ciis non simoniace questis non  
erit suspensus scdm inno. in di  
cta. q. xxi. **B.** **S**ed si notorium est  
ipso facto est suspensus ab actib?  
omnium ordm a ab administra  
tione spiritualium vt inno. dicit.  
sicut de simoniaco in ordme: vt in  
i. j. dictum est. **A.** **I**tem in dicta. q.  
xxi. vbi a additur. **R.**ay. dicit de si  
moniaco etiam in beneficio ppu  
nitur pena de positionis. s. ab ordi  
ne a beneficio a infamia. sicut simo  
niacus in ordme: extra de accusa.  
inquisitionis. **J**oh. tamen intelli  
git illud de de positione non ab or  
dme: sed a beneficio crimine pba  
to in modum denunciaois vel in  
quisiciois. qe si i modu accusacois  
deponeret ab ordme a bñficio. sic



p alijs criminibus regulariter. **Cū**  
**Jo. videt** concordari **gof.** Et i rō de  
posiciōis a beneficio fm eū. qz non  
posset agere pmiā; beneficio vel di  
gnitate retenta: **vt. xij. di. neri. B**

**Que** pena ei⁹ qui recipit be  
neficiū cū cura vel dig  
nitate simoniace. **R. fm gof.** Pre  
ter nūc dēas penas in primo. **Idē**  
iudiciū ē de eo: sic de illo q recipit  
simoniace ordinē. s. qz suspensus ē  
a quo ad se a quo ad alios. **Cū** g  
executiōm non hēat quicqd agit  
salte de illo officio. suspensus agit:  
a ias decipit: **ex. de elec. duduz ro  
thomagen.** Et de ista materia hēs  
s. confessio. **in. j. fi. A. Preb. cō.**  
**vl. vt in sum. eo. ti. q. xxiij. B**

**Ut** simoniace in ordine  
suspensus sit qntum  
ad ea q sunt iurisdicōis. **R. fm wil.**  
**Cū** penē nō sint extendēde ille qui  
simoniace recipit aliquē ordinem  
suspensus est quantū ad ea q sūt  
ordinis: sed non quantū ad ea q  
sunt iurisdicōis. **Vnde** si al⁹s habe  
bat iurisdicōis: a nunc hz a pte  
supēde. excoicare. a ab excoicacōe  
absoluē a h⁹i. **A. Idē in lū. eo. ti. q.**  
**xxi.** Sed tū hodie circa hēc multa  
sunt innouata: cū oīs simoniace  
sit excoicatus **vt infra in hoc c. pa  
tebit. B**

**Quid** agendū sit de pecu  
a simoniace accep  
ta. **R. fm wil. A. vt patet in sum.**  
**eo. ti. q. xxiij. videt potius fm cap.**  
**B. Delet restitui illi ecclesie in cui⁹**  
**cōtumeliā data est: extra eo. de**  
**hoc autez. ar. xviij. q. iij. si quis in**

**atrio. a. xviij. q. i. si quis rapuerit**  
**Et hoc cū pecunia dat alicui: puta**  
**prelato soli vel alij cuiunq; itaq;**  
**eccā non est in culpa. Si tū ille q**  
**debit sit fact⁹ hoc mō irregularis**  
**assignanda ē pecunia alteri mō a**  
**sterio ad qd oz eū transire: vt eo**  
**viuente hēat vsum illi⁹ ar. xvi. q.**  
**vi. de lapsis. a in dicto ca. li qd ra**  
**puerit. Postea restituet priori ec**  
**clesie siue mōsterio. A. Imo videt**  
**q restitutio sit faciēda illi qui de**  
**bit: ex. eo. veniens. R. det ray. Qui**  
**dā dicunt dispensatiue illud fuisse**  
**factū. Alij distinguūt quib⁹ a sten**  
**tio q si remanet in seculo ille qui**  
**debit pecuniā non est ei restitutio**  
**faciēda sed eccē: vt supra dictuz**  
**ē Si vero transeat ad religionē vel**  
**iam est psona religiosa a transe**  
**at de illo monasterio ad aliud: de**  
**bet restitui pecunia simpliciter et**  
**possessiones salte quo ad vusufru**  
**ctū illi monasterio qd ingreditur**  
**vt sicut hz onus ita hēat etiā emo**  
**lumentū dicto ca. de lapsis Inno.**  
**aūt dicit q si dāns pecuniā intra**  
**ret religionē de misericordia bonū**  
**eēt reddere ei dco c. veniens. Et sic se**  
**tīt inno. q hoc c. non loq̄tur de iu**  
**ris nātate: sed de benignitate: a idē**  
**videtur etiam sentire hostiens. vt**  
**in dicta q. xxiij. Sed glo. in dicto**  
**c. de hoc ex. eo. sentit q c. veniens**  
**loquatur etiā de necessitate iuris**  
**in suo casu. s. quando totuz collegi**  
**um fuit in culpa. Sec⁹ si solus pre**  
**lat⁹ vel alij pculares: qz tunc nō**  
**fit restitutio ei q debit etiam si in**  
**grediat religionē: s. dat religioni**



ad quam transit solū quo ad vfu  
fructū ne sit illi onerosus. Item ab  
dit hōf. q. si donans errauit in iurē  
subuenit illi a restitutio fiet ei: ex.  
eo. veniens. Et idē si a dō paup est  
q. non h; vnde viuatur: vt in dicta  
q. xxiii. B.

**Q**uid si ipsū monasteriū  
vel ecclia fuit in cul  
pa vt si q. s. debet monasterio pecu  
niā vt recipiat. **R.** fm lxx. Si debet  
restitu q. debet: vt au; ea in aliud  
mōasteriū interet: ne sit onerosus  
secū mōsterio: at. xvi. q. vi. de lap  
sis: a xxvii. q. si q. s. rapuerit: ex.  
eo. veniens. Nec ecclā vel monaste  
riū d; cū tali fraude eē in lucro: nec  
ex eodē facto d; osequi penā a pre  
miū. ff. de neg. g. siue hereditaria.  
**Dec lxx. ex. eo. de hoc aut. A.** hoc  
melius p. t. patere ex d. c. in pre. **B.**

**Q**uid si aliq. s. debet pecuniā  
p. hūdo ordine. **R.** fm  
vii. Si ipse nō hēbat beneficiū ec  
clesiasticū d; illa pecuniā cedere illi  
cathedrali ecclē in cuius ignomini  
am d. ata est. **Itē. vi. dicit. Si vero**  
**hēbat titulū alicuius beneficii ad**  
**quem debebat gratis ordiari: illi**  
**beneficio restituenda est fm eun.**  
**vi. A.** Idem in dicta q. xxiii. ad fi. **B.**

**U**t aut simoniaci possit  
dispensari. **R.** Quādo  
simonia interuenit ex pte ordina  
toris a ordinati nō dispensatur:  
vt supra dispensatio. **Itē. vii. de a**  
**liis vide in p. sequentibus**

**Q**uis possit dispensare cū  
ordinatis simoniace  
**R.** fm ray. Si crimen ppetratum

est nescientib; ordinatis: tunc p.  
q. simpliciter renunciauerint ex  
cūm ordinis: pōt ep. s. dispensare  
ext. eo. de simo. nisi si pecunia ipsi  
ep. s. fuisset data: tunc em ipē non  
posset dispensare ppter turpitudi  
nem suā sed papa. a. q. v. erga. a. c.  
si quis neq; a. q. v. pūtiū. Posset  
aut successor illi? vel alius ordina  
ri? eius: vt pte si hēret domiciliū:  
vel beneficiū in alio ep. atū. **A.** vel  
etiā archiep. us. q. hoc casu posset  
dispensare fm ray. vt in sū. eo. ti.  
q. xxv. Sed hoc est vey fm glo. e.  
q. vi. qn hoc h; ex consuetudine vt in  
sū. eo. ti. q. xxvi. **B.** Con. in no.  
host. a. gos. **A.** Idem in dicta. q. xx  
v. **B.** Similiter cum illo qui scient  
suscepit ordinem simoniace: nō ta  
men ministrat posset ep. s. dispen  
sare in ordinib; ante susceptis  
non aut in illo quē simoniace sus  
cepit: nec etiā q. recipiat alios or  
dines ante dispensacōem: q. pmo  
tus esset p salum. **A.** Con. albrī.  
**It p hoc videretur facere ex. eo. si q. s.**  
**ordinauerit: ibi. Ab ordine sic sus**  
**cepto. B.**

**Q**uis pōt dispensare cū il  
lis qui recipiant sim  
plex beneficiū p simoniam. **R.** fm  
ray. Si ignorātib; ipsis factum sit  
pōt ep. s. dispensare vt etiā de nouo  
oferat eis idē beneficiū post q. el  
pure ac simple renunciauerint ex.  
eo. de simoniace: ex. de elec. si alie?  
**Itē q. possint ministrare in ordinib;**  
**an a p. bñficiū susceptis. A.** Hoc  
si videretur dictū ray. q. nec in his ne  
cia ē dispensatio: cū tales non sint



simoniaci: vt p̄ eū. ray. a m̄no.  
vt in deā q. xxvi. **B.** Hoc aut̄ intei  
lige si etiā ep̄s ignorauerit. Nam  
si scienter cōsulisset: nō ipse sed su  
perior posset dispensare. ar. v. q. v.  
c. ex. de de. diu. diuersis fallacijs  
Si vero beneficiatis scientibus so  
lus papa p̄t: ex eo. de regularib?  
**Item** th. q. xl. Et fm̄ wil. intelligi  
tur hoc q. cū talib? non possit dis  
pensari nisi p̄ papā: nec in illo bñ  
ficio nec in alio si remanet in sc̄lo  
Cō. tancr. ex eo. nobis. filr a hof.  
**A.** Item in deā. q. xxvi. **B.**

**I**n multis casib? simonie fm̄  
ray. p̄t ep̄s dispensare p̄  
legitimā p̄miam. Primoviz cum  
illo qui beneficiū seu ordinem con  
tulit simoniace. vel qui fuit medi  
ator simonie: dum tñ sit occultus;  
Item cū eo qui interposuit preces  
caruales etiā p̄ non digno: nul  
la tamen interueniente obicōne vel  
pacto: a hoc p̄t si ipse ep̄s ab  
hoc p̄t sit immunis. alio qñ me  
tropolitanus. **Intellige** fm̄ wil.  
qñ talia de consuetudine op̄tunt ei.  
Item p̄t ep̄s dispensare in simo  
nia que cōmittitur circa exequias  
defunctor. Item in consecracōe cimi  
terij a sacrociū vasor. in benedcōe  
vestiū. in vendicōe crismatis. A q̄  
benedictio vel salis. aut panis bñ  
dicti in benedictionibus nulentū  
In oibushis ep̄s non est phibi  
tus: ideo potest. ar. extra de sen. ex  
com. nup. **A.** Predeā etiā notan  
tur in sum. eo. ti. q. xxvi. fm̄ ray.  
a glo. vl. host. a goff. Et additur  
fm̄ ray. q. ep̄s potest etiā dispē

fare cum illo qui ordinem simoni  
ace recepit. a non ministravit in  
rite ante susceptis. Item cū eo qui  
recepit simoniace beneficiū post  
q̄ resignauit in executione ordinū  
a fm̄ gl. eius tam susceptor ante  
beneficiū q̄ post. Non autē vt reci  
piat nouos ordines: nisi forte intra  
ret religionē: a simonia eēt occult  
ta. Secus si manifesta. Est aut̄ oc  
cultā simonia de qua non constat p  
sententiam vel confessionē in iure fa  
cta aut p̄ rei euidentia; que nulla  
possit tergiversacōe celari fm̄ di  
ctam glof. **B.** Inno. etiā dicit q. si  
moniaci in benedictionib? a h̄mōi  
si occulti sunt: licet sint suspensi q̄  
ad se: sicut alij criminosi: tñ post  
penitentiam licite celebrāt: sed bñ  
ficiū qd simoniace habitus est  
nullo modo retineri potest. **A.** In  
no. generaliter loquitur de omni  
bus simoniacis in beneficio vt in  
dicta. q. xxvi. Tamen hodie aliud  
est vt patebit in fine hui? c. Item  
dicit inno. q. ignoranter simo  
niace promotus ex dispensatione  
episcopi remanet in illis ordinib?  
in alijs autem ordinibus vel bene  
ficijs non simoniace habitis etiā  
sine dispensatione manebit a no  
ua beneficia acquirere. Nouos au  
tem ordines non potest habere ni  
si primo dispensetur cū eo in ordi  
ne simoniace quesito: cum alias  
esset promotus per saltum. **B.**

**Q**uid si aliquis probabili  
ter credit sibi esse col  
latū beneficiū vel ordinē p̄pter ob  
sequia vel p̄pter p̄ces caruales a se l



ab alio interpositas. *Re fm ray.*  
Si aliter erat indignus: debet resigna-  
re. qz preces succedunt loco precij  
Si vero dignus non tenet sed sufficit  
penitere de mala intentione & qz sunt  
nonnulli: ex. de eta. & qua. tuā: et  
ex. eo. mandato. *A. Idem in sum.*  
*eo. ti. q. xxvii. B*

**U**t epus possit dispensare  
cū eo qui ē simoniace  
in dignitate. *Re fm inno. No: ext.*  
eo. nobis: imo etiā cū nullo simo-  
niaco scienter pōt epus dispensare  
qz p moueri possit ad dignitatem  
etiā pro q non fecerit simoniā & q  
verga. *Idem hos. A. Idem in sum.*  
*eo. ti. q. xxvi. ad fi. Et addit inno.*  
qz epus pōt dispensare in simplici  
beneficio cū eo q illud recepit ig-  
noranter & nesciens simoniā inter-  
uenisse vt in alia ecclā obtineat be-  
neficiū & etiā in eadē *B*

**U**t epus possit dispensare  
cū electo simoniace qz  
postea eligat. *Re. Si electio repro-*  
bata est ppter simoniā etiā quam  
electus ignorauit: nec postea ratus  
habuit: nihilominus non pōt epus il-  
la vice dispensare. Secus de simplici  
beneficio. si qd non ē dignitas si  
ignoranter recipiat. qz post resigna-  
tōm epus dispensare pōt ei ofe-  
rat: ex. de ele. si alie: vt etiā hētur  
s. r. qui incipit. quis pōt dispensa-  
re. *A. Circa materiā istā hodie mlt*  
ta innouata sunt: vt in extraua.  
q dī martini. v. facta in consilio con-  
stantiensi q incipit. *Multe. vbi*  
dī. *Sacro approbante consilio deda-*  
ram q ordinati simoniace ab ex-

cauōe suoz ordinum sint ipso iu-  
re suspensi. *Electōes aut postulacō-*  
nes. confirmaciones & queuis pūsi-  
ones simoniace ecclē siatū. mona-  
sterioz & dignitatū. psonatum  
officioz & beneficioz quorūcūqz  
deinceps facte nulle sint ipso iūe  
nullumqz p illas ius cuiqz adqra-  
tur: nec p moti confirmati aut pūsi-  
faciant fructus suos. sed ad illoz re-  
stitutōm tanqz iniuste ablatorū  
teneant. *Statuentes insup qd an-*  
tes & recipientes ipso facto simiam  
excoicationis incurrant: etiā si pō-  
tificati aut cardinalatus prefulge-  
ant dignitate. *Item in alia q dici-*  
tur eiusdē facta mantue anno. ij.  
sui pontificatus & incipit. dānabi-  
le. sic hētur. *In nouam & de nouo*  
confirmamus excoicationis suspen-  
sionis ac priuacōis & interdicti se-  
tentias & alias censuras du dūz a  
summis pontificibz cōtra simonia-  
cos latas ac pmulgatas quas ip-  
so facto incurrere volumus omne  
occultum vel manifestum simoniā  
cū vbiūqz simoniā commiserit: cū  
iuscūqz status vel obditionis gra-  
dus vel preeminentie vel dignita-  
tis existat: etiā si cardinalatus epa-  
li seu alia quauis ecclāstica vel tē-  
porali etiam maxima prefulgeat  
dignitate. *Dictarumqz simiarū ex-*  
coicationis. suspensionis. priuati-  
onis & interdicti aliarūqz censura-  
rum & penarū absolutōm seu relaxa-  
cōnem nobis & successoribz nūis  
preter q in mortis articulo specia-  
liter reseruam non obstantibus  
quibuscūqz omissionibz indultis



a facultatibus absolueri de casu  
b<sup>9</sup> nobis a successoribus sp<sup>aliter</sup> re  
seruatis cuiusque a cuiusque stat<sup>9</sup>  
gradus obediens a dignitatis exi  
stat sub quacumque forma verbo  
gnaliter vel specialiter factis a facie  
dis cessis vel in posterum cederis.  
quas omissiones a facultates h<sup>9</sup>  
modi quod ad detestabile crimine  
simonie a penas inde sequentes reuo  
mus a cassam<sup>9</sup> cassasque h<sup>9</sup> volum<sup>9</sup>  
nisi sp<sup>aliter</sup> de absolucione a a peccato  
simonie in omissionibus a facultati  
bus predictis expressam faciamus  
men<sup>9</sup> 3. **Statuim<sup>9</sup> quod a precipim<sup>9</sup>**  
ut ois cuiusque status obediens  
preeminencie vel dignitatis existat  
quod seuerit aliquem post hanc consti  
tucio<sup>9</sup> omisisse simonia infra duos  
dies nales postquam ad sui noticiam de  
uentur<sup>9</sup> extiterit: teneat si p<sup>ns</sup> fue  
rit i romana curia nobis vel ap<sup>li</sup>  
ce sedis camereario: aut suo vice ge  
renti: a tunc in vni<sup>9</sup> vel duorum testi  
um p<sup>ntia</sup> reuelare sub eius de<sup>9</sup> ex  
coicationis suspensionis alijsque ce  
suris a penis quibus ut preferet ip<sup>su</sup>  
autore simonie esse volum<sup>9</sup> inno da  
tum: quod dicit<sup>9</sup> non reuelans ut pre  
dicte seu reges simonia tamquam eius  
de fautor: secleris incurrat. c<sup>9</sup> abso  
lucio<sup>9</sup> nobis a successoribus n<sup>ris</sup> spe  
cialiter reseruam<sup>9</sup> decernentes ex nunc  
iurum: a mane si secus sup<sup>9</sup> his a  
quocumque quauis aucte scienter  
vel ignorant<sup>9</sup> contigerit attemptari  
**Decreti.** **Item in alia eugenii quarti**  
**quod incipit.** **Cum detestabile:** ubi dicit.  
**Nos predecessorum nostrorum romanorum**  
pontificum vestigijs inherendo ac ec

o<sup>es</sup> a singulas excoicationis. sus  
pensionis. priuacionis a interdici se  
rentias. censuras atque penas dubiu  
a pontificibus predictis a p<sup>9</sup> talibus  
reputatis contra simoniacos quolibet  
latus contra illos cuiusque sta  
tus. grad<sup>9</sup> ordinis. obediens vel pre  
eminencie fuerint: etiam si cardinales  
tus patriarchali. ep<sup>ali</sup>. regali. regi  
nali vel alia quauis ecclesiastica vel  
mundana dignitate prefulgeant  
eorum quolibet tam manifestu<sup>9</sup> quam oc  
cultu<sup>9</sup> ipso facto incurrere volum<sup>9</sup>  
confirmari a innouari aucte ap<sup>lica</sup>  
declaram<sup>9</sup> quod o<sup>es</sup> illi qui simonia  
ce ordinati fuerint: a suis sint ordi  
nibus suspensi. **Per electiones vero po**  
**stulaciones. confirmationes seu quous a**  
**lias priuisiones quod simonie late fi**  
**eri contigerit a quibus oino care**  
**ant in ecclesijs. monasterijs. digni**  
**tatibus. personatibus. officijs ecclesi**  
**asticis quibusvis beneficijs aut alijs eorum**  
**iuris nullaten<sup>9</sup> adquiretur. nec inde**  
**faciat aliquis fruct<sup>9</sup> suos sed ad illo**  
**rum oim que preperit restitucio<sup>9</sup>**  
**sub anime sue periculo sit astrict<sup>9</sup>**  
**Statuentes preterea quod vniuersa**  
**linguli etiam premissa dignitate**  
**predicti qui quomodolibet dando**  
**vel recipiendo simonia omiserint**  
**aut quod illa fiat mediatores exite**  
**runt seu procurauerint sententiam**  
**excoicationis incurrant: a qua ni**  
**si a romano pontifice p<sup>9</sup> tpe exente**  
**non possint absolui preterquam in**  
**mortis articulo constituti aut hmoi**  
**labis otadium frequentius reperi**  
**matur omnibus a singulis ecclesi**  
**asticis secularibusque p<sup>9</sup> ois cuiusque**



diginitatis gradus ordinis seu cō  
ditionis fuerint in virtute scē obe  
dientie districte iniungimus: vt  
eos omnes quos simonia hōmōdi  
omississe vel parasse: aut in ea me  
diatores esse sciuerint pontifici p  
dco vel eius camerario: aut cui idē  
pontifex duxerit omittendū per se  
vel p alios reuelare q̄ citi⁹ nō omit  
tant. **Q**d si nō fecerint: absolui nō  
valeant donec p̄dca reuelent da  
tum rome apud scūm gr̄isogonū  
aē. pontificatus nū anno. iij.

## **S**imulatio vtz

simulatio sit p̄dm̄. **R**e fm  
tho. ij. ij. q. cxi. Simulacō proprie  
mendaciū est in exteriorz factorū  
signis cōsistens. Non refert autē  
vtrūz quis mentiat verbo vel quo  
cūq; alio facto. **V**nde cū oē mēda  
cium sit p̄dm̄: consequens est q  
omnis simulatio p̄dm̄ sit. **T**amē  
sicut dicit aug⁹. in li. de questionibz  
euangelij. non sp̄ quicquid  
simulam⁹ aut fingimus mendaci  
um est: sed qñ id qd dicim⁹ nihil  
significat. **A. s.** vtile: licet significet  
inutile. **xxij. q. v. c.** quacūq; **B.** tūc  
est mendacium. **Q**ñ vero fictio nrā  
refertur ad aliquā significationē  
non est mendaciū: sed aliqua fi  
gura veritatis. **E**t ita dñs finxit se  
longius ire ad aliqd figurate sig  
nandū. **A**ddit vl. q. sicut licet fal  
lere aliquē in duplicitate verborz  
ppter aliquā sui vel p̄ximū utilita  
tem. ita licet a p opus intentione  
utilitatis osequentis ad talem si  
mulationem. sicut a dauid muta

uit faciem suā: coram achis rege  
geth. **Re. xxi. A** Satis facit c. vti  
lem. **xxij. q. ij. B**

**V**trū aliquis peccet simu  
lando sc̄tatem. **R**n  
fm tho. in quolibet. **D**uplex est si  
mulatio. **Q**uedā sit ab aliquo: vt  
iniquitas sua palliet: a ipse bonus  
puteat. a hoc est p̄dm̄. **A.** Et tanto  
gravi⁹ quāto magis ista simula  
tio cederet in damnum p̄ximū t̄ pale  
vel spūale fm tho. a in sum. li. iij.  
tē. **xxij. q. cdiij. B.** **A**lia que sit  
ad dei honore a p̄ximo edificatio  
nem corā extraneis vt ipsi magis  
edificent a iste nō peccat sed mere  
tur. **A.** **I**dem in sum. eo. ti. q. cdiij  
**B** De p̄pocriū que est qdā simu  
latio p̄pocriū.

**V**trū sit simulatio qñ aliq̄s  
occultat p̄dm̄ suū. **R**e  
fm tho. vbi supra. **S**icut aliquis  
verbo mentitur: qñ significat qd  
non est. non autem qñ tacet qd ē  
qd a aliqñ licet. **I**ta etiam simula  
tio est qñ aliquis p exteriora sig  
na factorz vel rerum significat a  
li qd qd non est. **N**on aut si aliq̄s  
pretermittat significare quod est  
**V**ñ aliquis p̄t p̄dm̄ suū occulta  
re absq; simulacōe a laudabilr. s.  
ne alij inde scandalizentur

## **S**obrietas. q̄re

sobrietas tibi requiritur  
in ordinando siue in derico. **R**e fm  
ray **Q**uia sicut ebrietas: sic a vici  
tias phibetur ab apostolo. **R**o  
ma. xij. **N**on in comestationibus



a ebrietatibus Item q̄ ventris in  
gluuias luxuriam puocat. Vnde  
xlviij. di. i. Venter a genitalia si  
bimet vicina sunt: vt ex vicinitate  
membroy intelligatur confederatio  
vitiory. Item q̄ in gluuias omne  
bonum opus dissoluit. A. vt patz  
in dicto. p. i. B. iij. Reg. xxv. Na  
buzardan princeps co. co. destru  
xit muros iherusalem. A. Hoc eti  
am habetur in dicto. p. primo. B.  
Item varios morbos generatis sed  
temperantia purat sospitatem a  
hilaritatem: de ose. di. v. nihil Ne  
q̄ pinguis venter vt ait iheronim⁹  
crassum sensum generat cum eō  
tra sacerdotalis sensus debeat esse  
vigilantem: de ose. di. v. ne tales  
et ad istam materiā pōt facere su  
pragula

**Quare** sobrietas potus re  
quirit in ordinan  
do siue in deico. Et fm ray. Quia  
ex vno frequenter sequitur ebrie  
tas: extra de iureiu. a si xps. Ebrie  
tas aut est fo mes a nutrit oim vi  
tiory. di. xxxv. ante oia. Item q̄ vi  
nolentia tollit mundiciā Nam in  
citatiua ē libidinis. Iheron. Venē  
mero est uans cito dispūat in libi  
dinem. di. xxxv. p. i. Item q̄ impe  
dit omnem sapiam. Et de hoc a eti  
am de prius nunc dicto habetur p  
uer. xx. Luxuriosa res est vinum a  
tumultuosa ebrietas Quicūq̄ his  
delectat non erit sapiens. Hec at  
duo. s. mundicia a sapia maxime  
ncaria sunt dei ministro. q̄ ambu  
lans in via immaculata hic mihi  
ministrabit. a q̄ acceptus est re

gi minister intelligens. Et de ma  
teria ebrietatis habes supra ebr  
etas.

## **Societas. i. v**

trum liceat omittere pecu  
niam mercatori vel artifice p mo  
dum societatis: a inde lucrum acci  
pere. Et fm th. ii. q. lxxviij. Ille  
qui sic omittert pecuniā suam non  
transfert dñum in illum. sicut in  
mutuo. sed remanet eius ita q̄ cū  
periculo ipi⁹ mercator de ea nego  
cia tur vel artifex opatur: ideo lici  
te pōt petere ptem lucri inde pueni  
entis tanq̄ de re sua. Hec th. Vn  
de sicut dicit goff. si vis dare pecu  
niā tuā i societate sine pñō pone  
tu pecuniā a alius operā psonalē  
q̄ plerumq̄ qd pecunie deest: per  
opam supplet: vt. ff. p socio. l. v.  
p. i. a coicetis pericula. lucra a dā  
na. Con. hof. a notatur. xliij. q. iij.  
e. pleriq̄. A. s. in glo. a de hoc ē ter  
tus in l. i. C. pro socio a insti. eo. p.  
ij. Quod intelligi debet quando ne  
gociatio est licita a non als. ext.  
de dona. inter vi. a vxo. p. vstras  
B. vt si dicatur sic. Do tibi centum  
a tu pōis industriam a laborem  
tuum. In fine anni facta ratione:  
ego accipiam illa centum: a tu p  
rium psonae tue siue industrie qd  
pōimus esse siue valere alia cen  
tum: post hec quicquid superit de  
lucro: accipiam ego medietatem  
occasione pecunie mee a tu aliam  
medietate occasione psonae tue.  
A. Hoc nullaten⁹ videt⁹. q̄ sic  
nisi lucrum esset vltra centum pro  
ff. v



centenarius qđ nunq̃ vel rarissime  
oſtingit q̃ ponit pecuniā nihil vnq̃  
lucraret: ſed ſp de ſorte pderet: licz  
reuera ad eſſet lucy. **V**nde quidā  
doc. dcs dñs angelus de puſio di  
cit q̃ ſa lua meliori determinacōe  
hoc ſibi vey non videret: neq; de iue  
ciuili. canonico vel diuino. **N**ā ope  
ra hoīs nihil aliud eſt q̃ diuenuz  
officiū. l. i. ff. de ope. li. **I**mo opera  
hoīs dī eſſe fruct⁹ hoīs. l. iij. cū du  
ab⁹ ſe. ff. de operis ſeruoꝝ. **I**lle et  
go q̃ in ſocietate operā tm̃ ponit:  
non dī aliqd oſiſtens in ſorte vel  
in capitali ponere: ſed ſolū fructū  
pſone ſue qui fructus aut vſu fru  
ctus pſone coꝛrēdet fructui aut o  
moditati illoꝝ centum q̃ in ſocie  
tate poſui. **P**ro quib; bene facit qđ  
dicit rex. m. l. cū duobus. **S**i in co  
cunda. ff. p ſocio. dum dicit q̃ p  
cium opere eſt velamentū artis. q̃  
hanc ſententiam ſecutus eſt bal.  
licet predīctas leges non alleget  
m. le. v. m. ij. q. **P**ro ſocio. **E**t ſic in  
telligi debet qđ dictum eſt: viz q̃  
ſepe opa alicuius p pecuniā valet  
in inſti. eo. **S**i ij. p omoditate et v  
ſu fructu dicte pecunie. **E**t ideo con  
cludo q̃ de dictis. ecc. ego. qui. c.  
poſui ante ptem. c. detrahā: q. cc.  
q̃ remanent tanq̃ lucy inter nos  
diuidi debent. q̃ ita vt ex predīctis  
apparet videtur eſſe de intentione  
ſancti thome de aquino. **N**ec me i  
cōtrariū moueret ſi quis diceret.  
**S**ingamus dlū qui ponit operas  
indus triales ſi locare vellet opas  
ſuas p mercede certa quolibet an  
no recipet. c. vel. l. nec ſubiaceret

periculo alicuius casus fortuiti q̄  
euenire posset in mercantijs: aut  
in rebus illi⁹ artis: quare non est  
cōueniens q̄ saltem hoc casu tan  
q̄ dictam mercedē in societate po  
suerit si illam anteferat de illis. ccc  
sicut alter anteferat illa. c. que p  
fuit ratione equitatis seruande.  
**Quia** Seco. primo q̄ illam mercedē  
quam habere posset non dicitur  
ponere a principio. sicut ille q̄ po  
nit illa. c. cum merces illa sibi nō  
debeat a principio locatōis fm  
glo. m. l. etem. C. loca. Ex quo sequi  
tur secunda responsio: viz q̄ illa  
merces est fructus sue industrie  
a operaz: imo recte intuenti quo  
ad eum non est illa merces: nisi  
opera sua a industria: cū in eius re  
compensatōe detur. a ideo hī ex ope  
ra mercedem cōsequatur: tñ ex mē  
cede opere nullum fructū dī conse  
quī: neq̄ cōsequi potest. q̄ singu  
lis diebus opera prestatut cū sit  
diurnum officiū Et si aut vsure vsu  
raturum non debentur aliquo iure:  
vt l. si. C. de usuris: ita fruct⁹ merce  
dis opere deberi non pōt. Nec etiā  
ob. q̄ mercedē habet sine periculo  
qñ operas locaret: licet qñ opas  
in societate ponit de periculo time  
atur. q̄ plus pōt luctari q̄ eēt mer  
ces quam habere posset locando  
operas suas. **B.** Posset etiam fieri  
aliud pactū q̄ ego acciperem q̄  
tam ptem luctia tu tres alias vel  
ecōuerso tu q̄rtam a ego tres fm  
q̄ uenirem⁹ q̄ tua industria esti  
mari deberet: vt patet in insti. de  
societ. primo: a similiter p rata



huius datur damnum. **A.** Hoc verum  
si nō ille qui plus ferre debet ali  
quid plus societati contulerit vel  
pecunie vel opere vel industrie qd  
videat illi pluri qd de societate fe  
re debet. l. si nō fuerit in principio  
q. l. quid enim. ff. pro socio. **Arbi**  
trio ergo hominū extimabit an il  
lus plus qd in societate ponit co  
mideat illi pluri qd de societate p  
cipit. **Nec** alia certior doctrina tra  
di pot. sed arbitrio hominū: a ad  
patriam conscientiam remittendum est  
cum hac actione p socio que bo  
ne fidei est arbitriū hominū sequi  
dū sit. l. in pposita. ff. p soci. **Si** at  
vni plus altero non offeret tale pa  
dū etiam de iure cuius nō valere e  
ssim azo. quem accuz. sequitur in dca  
l. si nō fuerit. **Licet** aliq aliter dixe  
rint: tū hec opinio azonis tanqm  
equior a iustior sequenda est per  
dictā. l. si nō fuerit in principio.  
q. l. quid enim fm prefatū dñm an  
gelū. **B.** Posset etiā fieri nō expres  
sa prebca extimacōe psonae: sed cō  
mittendo discreti omi ip si? qui reci  
pit pecuniam vt assignet ptem in lu  
cro vel damni quātum sibi videtur  
iustū. a postea si esset aliq excess  
sus vel defectus cōcorditer sibi re  
mitterent. **A.** In hoc tñ casu sibi ca  
ueat ille cuius arbitrio remissum  
est: vt iuste a eque partiā ei pl?  
de lucro assignando q plus in soci  
etate posuit: al. ne dū in foro cōsci  
entie teneret: sed etiā de iure iuu  
li. **Et** si inique ptes faceret: ad ar  
bitriū hominū reduci possent. ff.  
p socio. l. si societate fm eundem

dñm in angelū. **B.**

**Sed** ecce negotiator qui pe  
cuniam recipit ad tra  
dandū dicit ei qui dat eā. **Ego** vo  
lo in fine p industria a labore meo  
xx. firma habere. a nolo in eis sen  
tire aliq damnum: nunqd licet.  
**R.** licet. sed iste non est tradus  
societatis sed locacōis. qz negoti  
ator ille locat opas suas pro illo  
precio: a isto mō nihil sentiet eti  
am de lucro. **Posset** autē a pactum  
facere q nō soluz dēret habere pre  
bca. xx. sine vllō dāno. sed etiā ta  
lem vel talem ptem de lucro a nul  
lam de dāno. qd quidē recipet nō  
vt socius: sed rōe opis siue sui sa  
larij vt dictū est de tali locacōe su  
pra locatio. ff. v. a sequētibz. **A.**  
**Hoc** intellige nisi damnum contingat  
culpa ip si? operas ponentis vel eo  
rum quoz opavtū. l. item qrit  
q. l. si merces. ff. qui columnaz. ff.  
locati: a tangit in dco. ff. v. **B.**

**Quid** si de pecuniā merca  
tori in societate a cō  
uenio secuz qz dabit mihi certam  
ptem de lucro a nihil dico de dam  
no. **R.** debet intelligi eadem ps de  
dāno. vt msti. de soci. ff. illud. **A.** et  
ibi patet q idem est econtra: viz  
qn tñ expressa est ps damni. qz  
eadem intelligitur tacite etiam de  
lucro. **B.**

**Societas** h. qñ  
tum ad aliq alia ad ma  
teriā h. c. p. tinentia

**Primo** igit querō. Quis  
si capitale pecunie  
ff. ij.



posite in societate sit casu pbitum  
an in dubio sit danum cōe vel tñ  
illi qui pecuniaz posuit. R. glo. in  
l. si nō fuerit. ff. p soci. q m du  
bio nō est cōe. a sic erit illius tñ  
q pecunā posuit. Glo. tñ in l. i. Ep  
so. dicit o tratiū. l. q sit damnu cōe  
p pñma opimone q nō sit cōe fa  
cit fm dñm ange. q ille q capita  
le ponit nō dī cōicare capitale: sed  
fructū eius. sic a ille q opēa ponit  
dī solū fructū persone sue cōicare  
vt s. societas. i. in prin. m addicō  
ne magna. Item q satis h; ille de  
dāno qui opas posuit si opas per  
didit absq eo q teneat ad ptem  
capitalis pbiti. Dicit tñ p. quem  
refert Cy. in l. i. Ep soci. q aut ca  
pitale statu est pbitum casu fortui  
to ante q alter soci? opas ponerz  
a damnu erit cōe. aut post opas  
prestitas a pbitas a tunc dānum  
erit illius tñ qui pecunā posuit.  
satis em h; ille de dāno qui opas  
pbitit. Et hanc opim. Cy. ibi dic  
esse equiore. De iuris tñ ciuilib rī  
gore licet statim pereat. si tñ perit  
ex cā societatis: damnu videt esse  
cōe. l. si id quod. ff. p soci. fm  
dñm ange. Et addit. Opio tñ p.  
quā seqtur Cy. mihi magis plz  
presertim in foro o scie: cū conuenire  
videat arbitrio boniviri qd in h<sup>o</sup>  
iudicio versat. l. in pposita. ff. pro  
so. ita tñ q si qñ in principio soci  
etatis totū capitale esset pbitum  
a mobice ope prestite tñc adhuc  
putarem q p aliq pte ille qui ope  
ras ponit: picipare deat de pericu  
lo capitalis post q rōe dī capita

lis etiā picipaturus erat de lucro  
ar. dce. l. si nō fuerit in principio.  
l. quid em. ff. p so. Ia. vero de are.  
dicit indistincte d amnu debere cō  
cōe. Bal. vero ait. tu dic q qtenus  
est cōe lucz eatenus d; esse cōe a  
damnu a nō alr. a hoc videt verū  
q eqli pte damnu cū lucro debet  
currere: vt in sti. eo. Illud. Nec  
aliud damnu videt posse contingere  
in hac societate cōicandū inter p  
tes nisi erga capitale. Raz si ille q  
ponit opas pbit eaz fructū. filr a  
alter perdit fructū pecunie q ad m  
uicē ofertur: vt sup societas. i. in  
prin. m addicō e secunda. Quod a  
notat reuerendus pī scūs bernae  
dimus de semis in suis o tractib; vt  
mihi videt sermone. xxxix. Item  
fm prefatū dñm ange. si ofuetudo  
aliq appareret circa predcām soci  
etate q non repugnaret tōm a eq  
tati eēt seruanda. Vñ si ofuetudo  
foret q periculum capitalis indu  
bio sit cōe. q illud qd est in cōsue  
tudine videt actū inter ptes. l. si p  
us. f. placuit. al incipit. recte. ff. de  
aqua plu. arceñ. tñc dicere m q pe  
riculū sit cōe post q hoc pōt fieri p  
actū expressū vt tenet gl. xiiij. q  
iiij. plexiq. Itē fm eun. si tale dam  
nū capitalis pcederet dolo vel cul  
pa alic? soci? illius soli? erit pe  
riculū cū soci? de dolo a culpa tene  
atur vt. l. socium. ff. p socio. In q  
culpa oprehendit non solū lata:  
sed etiā leuis: non aut leuissima.  
Sufficit em q soci? talem diligen  
tia adhibeat qlem in pñis adhi  
bere ofueuit. ar. dicte. l. sociū. Raz



asi expresse quis in se periculum suum  
cepisset non tamen intelligitur de illo quod  
venit ex culpa consocii: vt. l. pen. C.  
de nautico feno. Collige ergo quod si  
apparet pactum vel consuetudo non irre-  
rationalis hanc seruanda sit. quod si non  
apparet in dubio damnum capitalis  
erit pro ea parte pro qua erat a lucri nisi  
si interueniret totius vel culpa con-  
socii: quod tunc illius tamen erit.

**B**ed nunquid damnum persone  
operasponentis debet inui-  
dem tota re. Re. Videtur quod non. ff.  
eo. l. socii. §. socius: ubi dicitur. socius  
cum resisteret cōibus seruicibus ven-  
libus ad fugam eumpentibus vulnera-  
tus est impensam quam in curando se-  
fecerit non consecutus. quod id non in  
societate quous propter societatem im-  
pensum sit: quod in distincte potest intelli-  
gi: quod hanc damnum contingit culpa pro-  
sone: aliter videtur satis equum quod sicut  
ipse participat de damno capitalis:  
ita et alter participet aliquid de damno  
personae quod euemit propter societatem  
cuius societas etiam particularium re-  
um quoddam fraternitatis habet: vt.  
l. xij. in prin. ff. eo.

**Q**uid si finito tempore societa-  
tis non reperitur nisi ca-  
pitale: an dictum capitale pecunie  
sit cōuectum tamen illius quod posuit. Rñ.  
Circa hoc diuersi diuersimode se-  
ntentia videntur. Nā glo. in. l. i. C. eo. vi-  
detur sententia quod equaliter diuidi debe-  
at: nisi aliud sit per pactum declaratum  
aut per consuetudinem introducitur. Pre-  
fatus vero dominus angelus sentit quod quicun-  
que operas prestas participat de da-  
mo capitalis: eatenus et ipsius capi-

talis partem sortiatur: sed certe hoc  
iure probari non videtur. Vnde tu dic-  
is in iaco. de are. quod non solum de consue-  
tudine: sed etiam de iure est quod capita-  
le hoc casu sit saluum. Quare et in so-  
cio meus ipsius capitalis partem debet  
habere. Et si dicas quod ponit operam. Re.  
quod precium opere intelligitur esse cor-  
rumpens interuersum pecunie: non au-  
tem ipsi sorti. Et satis facit quod ob-  
dictum est in addicōe secunda supra  
societas in principio. promde si  
vnus ponit commoditatem opere equi-  
dem: et alter ponit commoditatem pec-  
unie: non proprietate. Imge enim quod  
vnus ponit in societate mille mili a-  
alter operam tamen: tunc hic nulla potest  
esse proportio: nisi de commoditate ope-  
re respectu commoditatis pecunie non  
aut de ipsa totali sorte: et ita etiam  
sentit bal. quod a notat prefatus  
reuerendus patet ubi supra. nup co-  
ronatus in celis ac miraculis per or-  
be in coruscans

**U**trum vnus sociorum possit  
pacisci ut duas partes  
lucris et vnā damni ferat: et alius  
econtra duas damni et vnā lucris  
Re. fm dictum dominum angelum quod non.  
quod vnus sociorum non potest plus de  
lucri participare quam de damno: ne dum  
de iure domino et canonico: sed etiam ci-  
uili: vt. l. mutius. ff. eo. Si vero non  
vz pactum quod deducto damno vnus ha-  
beat duas partes lucris. alter vero v-  
nā. nisi ille qui plus habet de lucri tam-  
tundem plus pecunie ope aut modum  
strie in societate posuerit: vt. l. si  
non fuerit in prin. et in glo. ff. eo. Et  
multo minus vuz pactum: vt. vnus tamen  
ff. iij.



lucrum alter tñ dānū sentiat:  
esset em̄ nequissimū gen<sup>9</sup> socie-  
tis. q̄ leonina appellat<sup>r</sup>: dicta. l. si  
nō fuerit ad fi. Qd̄ ex est nisi ille  
quī tñ opas ponit aliqd̄ certum  
p̄ sua opa vellet sine dāno. q̄ hoc  
posset nō tan q̄ socius: sed tanq̄  
locator vt supra societas. i. j. i.

**B**z an possit pacisci q̄ capi-  
tale sit saluū. Re. de iure  
canonico a in foro sc̄ie nō p̄t fm̄  
dñm ange. a ita sentit glo. in ca.  
plexig. xliij. q. iij. De iurē aut̄ ciuili  
sūt opimiones. Nā bal. in. l. i. Geo  
q. ix. t. q̄ tale pactū nō v̄: neq̄ ex  
forma cōtract<sup>9</sup> neq̄ ex eius nā id eo  
dicit q̄ sapit v̄furariā prauitatē.

Dos. aut̄ in sua sūma in tñ. de v̄su.  
An aliq̄ casu tenet q̄ de iure ciuili  
li talis societas v̄: magis ex vi pa-  
ci q̄ ex natura cōtract<sup>9</sup>. Sed dictū  
bal. videt̄ verius vt ex precedenti-  
bus colligi p̄t etiā in p̄ri. Sed m  
oēs aut̄ hoc pactū non ē equum  
nec in iudicio aīe seruandū vt no-  
tat dñs an. de bu. in c. fi. ex. de v̄su.

**B**z quid si vterq̄ socioꝝ po-  
nit pecuniā a op̄rā: sed  
vn<sup>9</sup> ponit maiore quantitātē q̄ al-  
ter. Re fm̄ dñm ange. siue sit factū  
pactū p̄ quota p̄te q̄s lucru: a dā-  
num sentiat siue nō non solū in fo-  
ro sc̄ie: sed etiā de iure ciuili sc̄ide-  
randū est quis eoz in effectu p̄l<sup>9</sup>  
in societate p̄ fuerit: vt ille maio-  
rem p̄tem accipiat. licet em̄ ex  
vna p̄te maior fuerit sūmma: pos-  
set tñ tanta esse industria alteri<sup>9</sup>:  
q̄ excederet illū qui maiore contulit  
sūmmā vt si solus nauiget p̄grū

net. pericula sustineat dēā. l. si nō  
fuerit in prin. a l. quib̄ em̄. ff. eo.

**B**z vtz ille qui tñ op̄ras  
ponit qñ p̄ficiscitur cā  
societatis debeat h̄ie exp̄nsas de  
corpe societatis. Re fm̄ dñm An  
ge. Ia. de are. a cy. dicunt in. l. i. G  
eo. q̄ sic. q̄ lucrū non d̄ nisi dedu-  
ctis exp̄nsis. ff. eo. l. mutius. qd̄  
intelligit bal. in dicta. l. v. c. p̄ceptis  
exp̄nsis q̄s facturus ēēt de mī. q̄  
ille non d̄nt fieri de corpe socie-  
tatis ar. l. sed a si lege. q̄ quid aut̄. ff.  
de p̄ti. h̄erebi. Putarem tñ in hoc  
seruandū esse cōsuetudinē etiā in  
foro sc̄ie cū sit optima legū inter-  
pres. ff. de legi. si de interpretacōe  
cū tacite videat̄ adū qd̄ fieri con-  
fuevit vt. l. licet. Clocati

**B**z p̄ quib̄ p̄tib̄ tenent<sup>r</sup>  
ad solucōm pensionis sū-  
dicti vel apothecae obducit socij ex di-  
sp̄arib̄ p̄tib̄. Re fm̄ dñm ang.  
Locanti tenent<sup>r</sup> p̄ equalib̄ p̄tib̄<sup>9</sup>  
inter se aut̄ tenent<sup>r</sup> pro rata socie-  
tatis a ita diuidere d̄nt dictū debi-  
tum mercedis: sicut diuidūt prin-  
cipale a fm̄ dictas disp̄ares p̄tes  
qd̄ a tenet bal. in. l. i. Geo. vbi eti-  
am dicit q̄ fm̄ dictas p̄tes disp̄a-  
res. diuidi q̄s d̄nt sup̄pellectilia et  
massarie societas. Qd̄ seq̄ndū  
oī iure v̄: cū oueniat arbitrio boni  
viri qd̄ in hoc cōtractu maxie ad  
esse d̄. l. in p̄posita. ff. eo.

**Q**uid vero si p̄ditū est ca-  
pitale an̄ finitū tps  
societatis: in unq̄d ille q̄ p̄suit te-  
net iterum ponere. Re fm̄ dñm an  
ge. q̄ nō. a tenet gl. in dēā. l. si nō



fuerit. ff. eo. a in dca. l. i. **Geo. A**  
De societate vero seu locatōe aiali  
um dicitur. ff. v. furā. ij. **B**

**S**odomia. Si  
quis contra naturā peccave  
rit si clericus est: deponi debet: vel  
si apparet corrigibilis: debet tradi  
religioni ad perpetuam penam pa  
gendam. Si laycus excoicari: a  
cetu fidelium vsq; ad condignam  
satisfactionem fieri alienus: ext.  
de excess. prela. clerici. **A.** Scdm le  
ges autem tales ultimo supplicio  
condemnatur q; ppter hoc peccatum  
deus iratus mittit pestilencias. fa  
mes a terremotus in autem. vt nō  
luxu. contra naturā. coll. vi. **B.** a  
hoc vitium maius est q; si aliquis  
cognosceret carnaliter matrem. x  
xij. q. vij. adulterij. a de hoc a ali  
is speciebus luxurie: supra luxuri  
a. ij.

**S**ollicitudo. V  
t; sit licita: sollicitudinē  
gerere de temporalibus. **Et fm tho.**  
ij. ij. q. ly. Sollicitudo temporalium  
tripliciter potest esse illicita. Pri  
mo modo ex pte eius de quo soli  
citamur: vt si temporalia tanqm fi  
nem queram. Vnde aug. dicit  
in li. de operibus monachorū cum  
dñs dicit. nolite solliciti esse q; h.  
dicit vt non ista intueantur: a p  
ter ista faciant quicq; in euange  
lij p; bicatione facere iuvent. Se  
cundo modo pōt esse tpalium soli  
citus illicita ppter supfluum stu  
dium qd apponit ad tpalia pcuran

da ppter qd homo a spūalibus q;  
bus principaliter inservire debet  
retrahitur. a ideo d; **Matth. xij.** q;  
sollicitudo seculi suffocat verbum  
dei. Tercio modo ex pte timoris su  
pflui: qñ. si aliquis timet ne faciē  
do qd debet ncāria sibi deficiāt. **A.**  
plus in se q; in dño cōfido. **B.**

**Q**d dñs tripliciter excludit. Prio  
ppter maiora beneficia hōi presti  
ta diuinitus preter suā sollicitudi  
nem. scilicet corpus a aiam. Scdō ppter  
subuencōz qua deus animalibus a  
plantis subuenit absq; humano  
ope. Tercio ex diuina pudentia.  
ppter cuius ignorantia gentes cū  
tō tpalia q; rēda pncipit sollicitā  
tur. Et ideo odudit q; principalit  
sollicitudo nrā debet esse de spūali  
alibus bonis sperantes q; etiā tp  
alia nobis puenient ad nātatem:  
si fecerimus qd debemus. Vnde d;  
**matth. vi.** Primū querite regnum  
dei a iusticiā eius: a hec oia adijci  
entur vobis. **A.** De hac matia ali  
quid habes supra ep̄s. **J. penul.**

**S**ortilegium. i.  
ars diuinandi. Differt  
aut apphetia: q; apphetia accipitur  
in bono a fit gratis. sortilegiū ve  
ro in malo: a fit cōmuniter p pecu  
nia. v. q. duces. als iudices. a ca.  
sequenti.

**Q**uot sunt gñā diuinationis. **Et fm tho. ij. ij.**  
q. xcv. Omnis diuina cōvitur ali  
quo demonū auxilio. qd quidem  
vel expresse implorat: vel preter  
peticōnem hōis se occulte demum  
**ff. iij.**



ingerit ad prenunciandū quedā  
futura q̄ hoibus sunt ignota. eis  
aut cognita. **V**n̄ triplex est dīmati  
ōis gen⁹. **P**rimū ē p manifestā  
demonū inuocacōm qd̄ ptinet ad  
nigromāticos. scdm̄ p solam cōsi  
deracōz dispōis vel motus alteri  
us rei: qd̄ ptinet ad augures. **T**er  
ciū est dū facimus aliqd̄ vt mani  
festet aliqd̄ occultū: qd̄ ptinet ad  
sortes. **S**ub quo libet aut istorum  
multa continent. de quib⁹ in sequenti  
bus. **J. dī. a etiā hñtur. xxvi. q. iiii.**  
**I**git genus a d. v. nec mīz

**Q**uot modis fit diuīnatio  
p demonū inuocacōz  
**& fm̄ tlo. vbi sup̄** Demones exp̄s  
se inuocati solent futura prenūci  
are multipl̄r. **Q**uq̄ quidē prestigi  
osis quib⁹sdā apparitiōibus se  
a spectū vel auditū hoīm ingerē  
tes ad prenunciandū futura a hēc  
species vocat̄ prestigiū. **Q**n̄q̄ aut p  
somnia a hēc vocat̄ diuīnatio som  
niōz. **Q**uq̄ aut p mortuōz aliquo  
rum apparitiōz vel locutiōem: a hēc  
vocat̄ nigromācia qv̄t dicit̄ **p̄fi  
do. m̄ li. ethimo.** **N**igron grece mor  
tu⁹ manchi a vero diuīnatio nūci  
pat̄ qz quib⁹sdā precantatiōib⁹  
abhibito sanḡne vident̄ resuscita  
ri. mortui diuīnare a ad interroga  
ta r̄ndere. **Q**uq̄ vero futura prenū  
ciant p hoies viuos sicut in ārepti  
cijs p̄z. a hēc est dīmatio p phito  
nes: vt **p̄fidorus** dicit. qz a phito  
ne apollīne sunt dicti. qui diceba  
tur esse autor diuīnadi. **Q**uq̄ aut  
futura prenūciant per aliq̄s figu  
ras: vel signa q̄ in rebus inaiatis

apparent. q̄ quidē si appareant in  
aliquo corpe terēstri: putavngue  
vel ferro: aut lapide polito vocat̄  
geomācia. **S**i aut in aq̄ p dromā  
cia. si in aere aerimācia. si in igne  
pyromācia. si autē in visceribus  
aiālium immolatorū in aris demo  
num vocat̄ aurispiciū.

**Q**uot modis fit ista dīma  
tio de q̄ dictū est in  
**h. j. q̄ fit p cōsideratiōē dispōis  
vel mot⁹ alteri⁹ rei. & fm̄ tlo. vbi  
supra.** **S**it multipl̄r. **N**ā si conet̄ a  
liq̄s prenoscere futura ex cōsiderati  
ōe situs vel motus siderū: hoc pti  
net ad astrologos qui etiā genī  
taliaci dicunt̄ ppter cōsideratiōes  
nataliū diez. **S**i vero p motus vel  
voces auiū siue quorundā aiāliū  
siue p sternutacōes hoīm vel mem  
broz saltus. se ptiñent gñaliter  
ad auguriū. a dī a garriti auiū  
sicut aurispiciū ab inspeōne aui  
um. quoz primū ptiñet ad aures  
scdm̄ ad oculos. **I**n auiū em̄ h⁹ i  
precipue cōsiderati solent. **S**i vero  
h̄mōdi cōsideratio fiat circa verba  
hoīm alia intencōe dēa: que q̄s re  
torquet ad futurū qd̄ vult prenōs  
cere vocat̄ omen. **S**i aut cōsiderent̄  
alique dispōnes figuraz in aliqui  
b⁹ corporib⁹ visui occurrentes erit  
alia dīmationis spēs. **N**am ex limi  
amentis manuū cōsideratis dīmacō  
ciromācia vocat̄. cyros em̄ grece  
dī manus latine. **D**iūnatio vō ex  
quib⁹sdā figuris in spatula ali  
cuius aiālis vocat̄ spatulamācia  
**Q**uot modis fit ista diuī  
natio de qua dictū



est sup. m. ij. f. que p. tinet ad for-  
tes. Refm Tho. ij. q. xcv. Nec di-  
uinatione sit ex consideratione eorum que  
eueniunt ex quibusdam que ab hominibus  
seriose sunt ad aliquid occultum in quo  
ren duntur a hoc multipliciter. Sit enim  
quod per traditionem predictam. quod per  
tinet ad artem geomantie. Quod per  
considerationem figurarum que pueni-  
unt ex plumbi liquefacto in aqua pro-  
iecto. Quod per quasdam scabulas scrip-  
tas vel non scriptas in occulto posi-  
tas dum considerantur quod quam accipiat  
Similiter in festucis in quolibet propositis  
quod quod maior vel minor accipiat  
vel etiam ex taxillo pedum quod quis  
plura predicta periciat: vel etiam dum  
consideratur quid apientem librum oc-  
currat. quod omnia sortium nomina ha-  
bent.

**U**t omnis divinatio siue super-  
stitio sit illicita. Refm  
ray. Omnis divinatio prohibita est a  
deum sancta ecclesia cum enim futura quod so-  
lus dei sit aliquid per hoc inuenire la-  
borat divinitatis iura creaturis at-  
tribuunt. Isa. xli. Annunciate nobis quod  
futura sunt in futurum: et sciamus quod  
dixistis vos. Itē Levit. xix. Non au-  
gurabimini nec observabitis som-  
nia. Et ibidē. xx. Anima quod dedicaue-  
rit ad magos et ariolos et sequit.  
interficiam illam de medio populi mei et  
multa filia et sicut dicit Aug.  
vanitas artium magicarum ex traditi-  
one malorum angelorum in toto fratre  
orbis plurimis seculis invaluunt et per in-  
venientes eorum inuenta sunt aurispitia  
auguraciones et ea quod dicuntur oracu-  
la et geomantia. xxvi. q. ij. q. sine

salvatore et a filio de prohibitione talium  
xxvi. q. v. p. totū. a. q. vij. nō hāc in  
quatuor. c. se. ex eo. p. totū. Et similiter  
ad genus superstitionis pertinet omnis  
ligatura et remedia quod medicorum quod  
disciplina ordinat siue in vobis siue  
in caraderibus siue in quibuscumque re-  
bus suspendendis vel ligandis vel sol-  
vendis. sicut manes vel anuli in di-  
gitis. Itē si iudicis abulantibus am-  
icis lep. aut pueri intruenerit me-  
dus. Itē redire ad lectum si dum se cal-  
ceat sterminatus sit. Redire ad domum  
si procedens offenderit. hec et multa  
hominum. xxvi. q. ij. illud. Itē non sunt  
observandi dies egiptiaci. aut kke  
Januarii. aut menses vel dies aut  
lune solisque cursus et hominum. xxvi.  
q. vij. nō obseruetis. Non tamen ordi-  
nant rustici qui servat tempora ad se-  
minandum vel ad incidendum arbores  
et hominum quod naturalem habent rationem:  
similiter et phisici circa medicinas  
et minuciones faciendas et hominum. Nā  
illud dicitur superstitio sua et prohibita  
quod non habet autoritatem a natura  
seu scriptura divina vel ecclesiastica  
seu sanctorum patrum. m. ij. q. v. consu-  
luisti.

**Q**uerit hic specialiter utrum  
divinatio per invocationem demonum sit illicita. Refm  
tho. vbi ē. sic deus. xvij. Non inue-  
niat in te qui ariolos sciscitet nec  
phitones consulat: et hominum. duplex  
est causa. Prima quod per invocationem de-  
monum sit pactum expressum cum demone  
et hoc est omnino illicitum vnde contra quod dicitur  
dicitur Isa. xxvij. Dixistis percussim?  
sedus cum morte et cum inferno fecim?



patuā adhuc graui⁹ est; si sacri-  
cium ⁊ reuerētia demoni inuocato  
exhiberet. **S**ecūda ppter piculum  
cōsequēs. demon em̄ qui intendit  
p dīcōem hōim; de h mōi suis respō-  
sis etiāsi aliquādo vera dicat m̄tē  
dit hōmies assuescere ad hoc vt ei  
credatur ⁊ sic intendit pducere in  
aliquid qd sit saluti humane no-  
ciūz. vnde **Anathasi⁹** exponēs il-  
lud **Luc. iiii.** increpauit illū dōm⁹  
obmutescē dicit. q̄ uis vera fatere-  
tur demon. cōpescēbat tñ xpc̄ eius  
sermōem ne simul cūz veritate in-  
quitate pmulgetur vt nos etiā as-  
suefaciat ne curemus de talib⁹ loq̄  
etiāsi vera videātur. **R**ep̄ has em̄  
est: vt cū assit nob̄ is scriptura di-  
uina a dyabolo istruamur. **D**e eo  
autē q̄ **Saul** phitomissaz cōsiliuit  
q̄ diuināuit. **R**eg. xxviii. dicit **Aug⁹**  
ad simpliciānū. non est absur-  
dū credere aliq̄ dispensatiōe pmis-  
sū fuisse vt nō domināte arte ma-  
gica vel potētia: sed dispensatiōe  
occulta que phitomissam ⁊ saulez  
latebat se ostēderet spūs iusti as-  
pectib⁹ regis diuina eum sentētia  
pulsur⁹. vel non vere spūs **Samu-**  
**elis** a requie sua excitatus est: s;  
aliq̄d fantasma ⁊ illusio ymagia-  
ria dyaboli machinacōib⁹ facta  
quē scriptura **Samuele**z appellat  
sicut solent ymagies rer⁹ suarum  
nominib⁹ appellari. **xxvi. q. v. nec**  
**mi. 2.** **A.** ⁊ ibi patet q̄ **Aug⁹** videt  
firmā hāc sm̄am videlicet q̄ **Samu-**  
**elis** apparitio poti⁹ fuerit p̄sti-  
giosa seu fantastica ⁊ diabolica il-  
lusio. **B.**

**U**t diuinitio p astra sit  
licita. **R**esp̄m **Tho.** vbi  
supra. duplices effect⁹ subtrahū-  
tur causalitati celestīū corporum.  
**P**rimo q̄dem om̄es effect⁹ p acci-  
dens cōtingentes. siue in reb⁹ hu-  
manis. siue in rebus naturalib⁹:  
q̄ vt pbatur. **vi. methaphi.** ens  
p accidens non h̄z cām: ⁊ p̄cipue  
naturalem vt q̄ lapide cadēte fiat  
terremot⁹: vel q̄ hōmīe fodiente  
inueniatur thesaurus. **S**ecūdo autē  
subtrahit causalitati celestīū cor-  
porū actus liberi arbitrii. possunt  
tamē celestia dispositiue inclināre  
in q̄tūz imprimūt in corp⁹ huma-  
num: s; tñ ex hoc nulla nēitas libe-  
ro arbitrio imponit. **S**i quis ego  
cōsideratiōe astroz vtatur ad p̄-  
dicta duo. s. ad cōgnosendū futu-  
ra casualia siue fortuita. aut etiāz  
ad cōgscendū p certitudiez futura  
opa hōiz pcedit h⁹ ex falsa ⁊ vana  
opione hōim ⁊ tūc opa cō demōis  
se imiscet. vñ erit dīuinitio illicita.  
**A.** **Vñ q̄ Aug.** in li. de doctrina xpi-  
ana. q. xxvi. q. ii. **III.** dicit. **R**eq̄  
ab hoc genere sup̄stitiōis p̄ncipio  
se segregādi sūt qui olim genitāli  
aci ppter natalium cōsideracō nes  
dierū. nūc autē mathematici vocā-  
tur. **R**az ⁊ ipsi q̄ uis verā stellarū  
p̄ficiēz cūm quis nascit⁹ cōsequū-  
tur ⁊ aliqñ p̄uestigant. tñ q̄ in de  
conātur vel actiōes nr̄as vel actiō-  
nū euentus pducere minis errāt.  
idō xpiānis penit⁹ phitē in suis  
opib⁹ obseruare lineas vel stellarū  
cursus. **xxvi. q. v. nō h̄z immo hoc**  
**agē p̄dolatria reputat. ca. cā. q. ii**



e. illos. a. c. se. **B.** Si vero aliquis vult  
considerare astrologum ad prognoscen-  
dum futura que ex celestibus corpo-  
ribus causantur: puta siccitates vel  
pluvias ab huiusmodi non esse illicitum.

**U**trum divinatio que fit per som-  
nia sit illicita. **R.** secundum  
Thomam. ubi super. si quis utatur som-  
niis ad prognoscendum futura secundum  
que somnia procedunt ex revelatione di-  
vina. ut somnia Pharaonis: vel  
secundum que procedunt ex naturali causa in-  
trinseca: ut cum abundans humo-  
re frigidus somniat quod sit in aqua  
vel niue. siue extrinseca ut ex aere  
vel impressione celesti quantum se potest  
virtus talis extendere. non erit illicita  
talis divinatio. **A.** quia est de modo  
stratagemae quedam causarum naturali-  
um secundum philosophos. **B.** Si autem divi-  
natio homini cause tur ex revelatio-  
ne demonum cum quibus pacta habent  
expressa quod ad hoc invocantur vel ta-  
cita: quod huiusmodi divinatio exten-  
ditur ad id ad quod non potest se exten-  
dere. **A.** secundum naturam vel ex indubi-  
tata revelatione divina ut predictum  
est. **B.** erit divinatio illicita et supersti-  
tiosa.

**U**trum divinatio per auguria  
sit licita. **R.** secundum Thomam.  
ubi super. ex motu vel garritu avium  
futura agnoscere non possunt sicut  
ex causis: sed in quantum sunt effectus  
aliquarum causarum que etiam sunt  
causantes futuros eventus. Causa  
autem operationis omnium brutorum  
animalium est instinctus quidam quo  
mouetur in modum nature et hic in-

stinctus ex duplici causa potest prece-  
dere. uno quodammodo ex causa celesti cor-  
porali: et secundum hoc nihil prohibet eorum  
operationes esse futurorum signa in quan-  
tum conformantur dispositionibus cor-  
porum celestium et aeris continetis: ex quo  
perveniunt aliqui futuri eventus. In  
hoc tamen duo considerari oportet. Pri-  
mo quodammodo homini operationes non ex-  
tendantur nisi ad prognoscendum il-  
la futura que causantur per motum cele-  
stium corporum put super in. qui est  
immediate ante primum precedentem  
dictum est. Secundo ut non extendantur  
nisi ad ea que aliquantulum pertinent ad  
homini animam pertinere. Consequen-  
tur enim per celestia corpora cognoscere  
quadam naturaliter ad ea que eorum  
vite sunt necessaria. sicut mutationes  
que fiunt per pluvias et ventos et homini  
Alio modo instinctus homini causantur  
ex causa spirituali. scilicet vel ex deo ut patet  
in colubis super christum descendente et in  
corvo qui pavit heliam et in pisce qui  
obsolet et elecit Ionam vel etiam ex  
demonibus qui videntur homini operationibus  
brutorum ad implicandas animas  
vanis operibus et opinionibus et isto  
modo non sunt licite. **A.** quod non sunt  
ex causis naturalibus vel indubita-  
ta revelatione divina. ut potest colligi  
ex dictis super. vij. **B.** et eadem ratio  
est de omnibus aliis homini. Quia autem Io-  
seph ait Gen. xliij. quod non esset ei  
silex in augurio divinitus intelligere  
dum est secundum Augustinum. quod hoc iocundo dixit  
referens ad id quod vulgus de eo opi-  
nabatur: et sic etiam dispensator eius  
locutus est. **A.** Item in sum. li. v. ti. xi. q.  
vij. **B.**



**U**t divinatio per omnia sit li-  
cita. Secundum Thomam. ubi  
supra. Omen dicitur quod verba aliquod  
alia intentione dicta retorquentur ad  
futurum ut supra. in II. II. dictum est.  
homo autem verba quasi non subdatur  
dispositioni stellarum. disponuntur tamen  
quicquid quidem secundum divinam providentiam  
ut recitatio somnii quare audiuit  
gedeon Judith. viii. et verba puelle  
que attēdit Eliezer seruus Abrahę Ge-  
nes. xliii. et sic h. A. hoc verum quod de di-  
uina reuelatione non dubitat. ut S.  
II. viii. tactum est. B. fit etiam hoc quod  
quod secundum operationem demonum: et sic est  
illicitum.

**U**t divinatio sortium sit li-  
cita. Secundum Thomam. ubi supra  
Sortes proprie dicuntur cum aliquid sit:  
ut per eius eventum aliquid occultum in-  
notescat et quod si queratur per sortes  
quod cui sit exhibendum vocatur diviso-  
ria sortes. Si autem queratur quod a gere  
opteat vocatur consultoria. Si vero que-  
ratur quod sit futurum vocatur divinatoria.  
Itaque si eventus sortium expectetur  
ex fortuna quod locum habet solum in divi-  
soria non videtur habere partem nisi for-  
te vicium necessitatis. sicut aliquod non  
valentes coram aliquo dividere.  
velint uti sortibus exponentes fortu-  
ne quis quam partem accipiat. Si ve-  
ro eventus sortium expectetur ex spiritu  
ali causa. quicquid quidem expectatur ex de-  
monibus sicut legitur Ezech. xxi. quod  
rex babilonie stetit in bivio in ca-  
pite duarum viarum divinacionem que-  
rens et commiscens sagittas interro-  
gavit ydola et exta consuluit: et hoc  
est illicitum. Quicquid vero expectatur a

deo sicut illud psalmi. xvi. Sortes mitte-  
tunc in synum: sed a domino transiunt: et ta-  
lis sortis secundum se non est malum Aug.  
dicit per tamen in hoc quadruplex pec-  
catum incidere. Primo si absque necessitate  
ad sortes recurratur. hoc enim ad dei  
temptationem videtur pertinere. Secundo si  
quod etiam in necessitate absque reveren-  
tia sortibus utatur. immo cum mag-  
na deliberatione et promissa oratione debet  
fieri. exemplo apostolorum in electione  
Matth. Adu. Tercio si divina ora-  
cula ad terrena negocia convertantur.  
ut dicit Aug. ad Januarium  
Quarto si in electionibus ecclesiasticis  
quod ex spiritali inspiratione fieri debent  
aliqui sortibus utantur. secus autem  
est in temporalibus dignitatibus que ad  
terrena disponenda ordinantur. in  
quorum electione plerumque homines utun-  
tur sortibus sicut in temporalium rerum di-  
visione. Si ergo necessitas imineat. licitum  
est cum debita reverentia sortibus divi-  
norum iudicium implorare. sicut tempore  
persecutionis quod fugiat ne morte omnium  
deserat ecclesia. sorte queri potest dicit  
Aug. in epistola ad honoratum: et cui  
danda sit elemosina cum duo eque  
indigentes occurrunt ceteris paribus  
et utriusque dari non potest sorte iuste que-  
ritur. ut dicit Aug. de doctrina christiana  
na. immo etiam dicit quod per litteras divi-  
rimondis licet uti sortibus. xxvi. q. ii.  
sortes Idem. Et intellige in hijs  
que temporalia sunt: et de sortibus sim-  
plici sine alia superstitione. In pre-  
dictis con. etiam Gof. ut in su. li. v. ti. xi.  
q. viii. B.

**Q**uid de divinantibus vel ec-  
clesiasticis investigantibus occulta



ut furta a hmoi p inspectione astro  
labij aut inscriptiones vel inspedi  
ones in libris. Ro. fm wil. Nullo  
modo licet. s. supstitiohi est. extra  
eo. ex tuatu. A. B. tex. bene facit. Et  
con. Goff. et Hosti. licet Ray. aliis  
videatur sensisse. vt in sum. eo. ti.  
q. xviij. B. et reducitur ad diuinati  
onem p astra. de qua dictu est in.  
viij. aut etia ad sortes. de quibz  
in precedenti. habet. A. hmoi em  
inquisitiones furtoꝝ a similiu nul  
latenus licite reduci pnt ad inqsi  
tionem p astra seu p sortes vt satis  
ex precedentibus potest patere. B.

**Quo** frequens eueniat ea  
que diuini predicant  
Ro. fm Ray. q. sic dicit. Aug. hac.  
q. soluit dicens hoc fieri pmissu dei  
vt illi qui hoc audiunt a vident p  
tentur in quali fide sint. vii. Deul.  
xiij. Si surrexerit i medio tui ppha  
aut qui somnum dicat se vidisse et  
predixerit signu atq portentu a ve  
nerit qd locutus est. a dixerit tibi.  
eamus et sequamur deos alienos  
quos ignoras et seruamus eis. n.  
audias verba pphae aut somniato  
ris. quia temptat vos de. vi. vt fiat  
palam ut diligatis eum an non.  
xxvi. q. v. nec miru. Tho. etia vbi  
supra dicit. q. hoc qd a principio  
hoies in istis obseruationibz aliq  
expti sunt casu accidit. sed postmo  
dum cu hoies incipiunt hmoi ob  
seruationibus animu implicare  
multa fm huiusmodi obseruatio  
nes eueniunt p deceptiones demo  
nu. vt hys obseruantijs homines  
implicati curiosiores fiat a magis

se inserant multiplicibus laqueis  
perniciosi erroris vt August. dicit  
in. ij. de do c. xpi. A. Idem in sum.  
eo. ti. q. xxiij. B.

**Utr** liceat requirere a mori  
ente greuelz statu su  
um post morte. Ro. fm Tho. in qli  
bet. Nulla inordinatio videt si quis  
requirat a moriente cognoscere sta  
tum eius post mortem. subijciendo  
tui hoc diuino iudicio. Vnde nulla  
ratio videtur quare hoc debeat dici  
pnt nisi forte ex dubitatione fidei  
de futuro statu quasi temptando in  
quirat. A. Idem in sum. eo. ti. q. xxiij.  
B. De pena diuina to. infra. sorti  
legium. ij. penlt. De inuentione  
malefici p iudiciu ferri cadetis a  
aque bullientis supra duellum. penlt. in fi.

**Sortilegiu** se  
cundo qtu ad supstitiosas  
obseruantias. Et pmo querit. Utr  
liceat vti arte notoria. Ro. secundu  
Tho. scda sede. q. xvi. Ars noto  
ria oino e illicita et a xpiano fugie  
da. Nec est ars p quam quibaz ni  
tuntur scientiam acquirere: s. oino  
inefficax est. et sunt ibi quedam  
pacta implicita cum demone. A.  
Idem in sum. li. v. ti. xi. q. v. B.

**Utr** obseruationes q sunt  
ad sanitate a hmoi  
sint licite. Ro. fm Tho. vbi sup  
In hys q sunt ad aliqs effectus corpo  
rales inducendos considerandu e utr na  
turaliter videant posse tales effectus  
cari. a sic no erit illicitu Si aut na  
turaliter no videant tales effectus cari



posse. om̃s est q̃ p̃tineant ad p̃bi  
da pacta cū demōib⁹ vt p̃ p̃ **Aug.**  
**xxi. 8. cui. dei.** 10° at̃ apparet sp̃a  
licet cū adhibetur aliq̃ caracteres  
vel nom̃a ignota vel alie q̃cūq̃  
varie obseruacōes quas mani fe  
stū est naturale; efficac̃a non hē  
re a talia semp̃ sunt sup̃stitiosa a  
illicita. **Si tñ vt dicit ray.** aliquis  
colligat herbā medicinale cū sim  
bolo vel orōe dñice vel scribit hec i  
carta vt ponat sup̃ infirmū vt sic i  
h̃is tñ deus honoret. nō reproba  
tur. dūmō nulla alia sup̃stitiosa  
obseruātia imisceat. **xxv. q. v. nō**  
**h. q. q. vii. si obseruetis** **Ide m̃ sū.**  
**eo. si. q. xi. B**

**U**t suspendere d̃ma verba  
circa colluz sit p̃m̃e  
**Refm Tho. ii. ii. q. xvi.** In om̃ib⁹  
adiuracōib⁹ vel scripturis h̃mōi  
duo cauenda sunt. **Primo** q̃dē  
quid sit q̃d p̃ferē vel scribit: q̃ si  
sit aliqd ad muocacōem demōnū  
p̃tinēs est manifeste sup̃stitiosus  
a illicitum. **Sic** si p̃tineat ignota  
noia. s. ne sub illis aliqd illicitū  
lateat. sicut **Criso⁹ dicit.** q̃ multi  
p̃tingūt aliqua noia hebraica an  
geloz a scribūt a alligant. q̃ non  
intelligētib⁹ metuenda vident. **Si**  
militer ne aliqd falsitatis p̃tineat  
q̃ sic ei⁹ effect⁹ non posset expecta  
ri a deo qui nō est testis falsitatis  
**Secdō** autē cauendū est ne cū ver  
bis sacris p̃tineant ibi aliqua va  
na: puta aliq̃ caracteres inscripti  
p̃ter signū crucis. **Sic** nec spes  
habeat in modo scribēdi. aut ligā  
di. aut in quacūq̃ vanitate q̃ ad

dūmā reuerentiā nō p̃tineat q̃  
hoc indicaret sup̃stitiosū. **Vñ. xx**  
**vi. q. v. nō liceat.** dicit. **Non** liceat  
nec in colligēdo herbās medicina  
les facere aliq̃s obseruācias. aut  
incantacōnes. **Et** fm̃ vol. nō repro  
bant breuia in q̃b⁹ scribūtur ve  
ba euāgelica tñ: si si credat q̃ mi  
nus habeat efficac̃ie si scribātur  
alio tpe q̃ dū in ecclā euāgelicū le  
git. sup̃stitiosū est. **Sic** si scribāt  
caractēs a noia inusitata q̃si noia  
dei ineffabilia: a i q̃bus dicit quī  
cūq̃ portauerit sup̃ se istud breue  
aē. **A. s. nō** p̃ditabit sic vel sic. aut  
illud vel illud bonū sibi cōtinget.  
fm̃ eū. vol. a in sū. eo. t. q. xii. vbi  
hec nō ē. **B. p̃robāda** sunt a pe  
cant q̃ scribūt. aut portāt. aut do  
nāt. aut redūt. aut portādo docēt.  
nisi adeo fuerit simplices q̃ i gno  
rantia debeat eos excusare. q̃ etiā  
nō excusat si sup̃ hoc fuerit moni  
ti vel instructi. **A. Tales** em̃ graui  
pereūt p̃dicōe **Vñ Aug. xxv. q. vii**  
nō obseruetis. loquēdo de h̃mōi  
sup̃stitiōib⁹ a diuina cōm̃b⁹ ait.  
**Qui** autē talib⁹ credūt. aut ad eo  
rū domū eūtes. aut suis domib⁹  
introducūt a interrogāt. sciant se  
sic xp̃ianā a baptis mū p̃uarical  
se a paganū a apostatā. retro ab  
euntes a dei inimicū iram dei gūtere  
in eternū incurrisse. nisi ecclātica  
p̃nā emēdatus deo recōcilietur.  
**Dicit** ei ap̃ls a **Corin. x. a Coll. iii**  
**Sive** māducatis siue bibitis. siue  
aliqd aliud facitis in noīe dñi no  
stri **Ihu xp̃i** facite in q̃ viuim⁹.  
mouemur a sum⁹. **B**



**Q**uid de ymagib⁹ q̄s faci-  
unt astronomi. Rñ.  
fm Thō. vbi sup. Illicitū est a ex  
ope demonū hñt effectū. cuius si  
gnū est: q̄ necesse est eis inscribi  
q̄sdam caracteres q̄ naturalit̄ ad  
mihlū opātur. Vñ fiūt ibi tacita  
pacta cū demōib⁹ a fiūt ibi exp̄s  
se inuocacōes demonū. A. Itē i sū.  
eo. ti. q. xij. B.

**Q**uid de incantationib⁹ ser-  
pentū a aialium. Rñ.  
fm Thō. vbi sup. Si respect⁹ hate  
atur solū ad verba sacra a ad vir-  
tutē diuinā. non erit illicitū. Sed  
pletūq; tales incantacōes hñt illi-  
citas obseruatiōis a per demones  
fortiuntur effectū a p̄cipue in ser-  
pentibus: q̄ serpens fuit primū in-  
strumentū demonis ad hoīez deci-  
piendū Vñ sup̄ illud p̄s. Sic aspi-  
dis surde aē. dicat glo. Nōn duz q̄  
non laudat a scriptura q̄ si cū q̄  
dat in scriptura similitudo. vt p̄z  
de iniquo iudice qui rogāte; vidu-  
am exaudiuit. A. Itē in sū. eo. ti. q.  
xv. B.

**Q**uid de incantantibus in fir-  
mos vel pueros. Rñ.  
fm wil. Si nihil sup̄sticiosū dicāt  
vel faciāt. nec mādant dici vel fie-  
ri: s; tñ vtant̄ licitis p̄ciis: a etiā  
adiura cōmib⁹ sicut p̄ passiōem a  
crucē a similia n̄ peccant. nisi talia  
fecerint p̄ phibicōz ab ecclesia si-  
bi factā. A. tunc ei mōziter pecca-  
rent. vt colligit̄ ex dictis eiusdem  
wil. a in sū. eo. t. q. xliii. B. Sūt em̄  
phibēda p̄pter multa sup̄sticiosa  
q̄ ibi solent̄ immisceri. nisi fierēt p̄

aliquē discretū viꝝ a deuotiū q̄ fun-  
deret orōem nō sup̄ pomū: vel cin-  
gulū: s; sup̄ infirmoz man⁹ impo-  
nēs. A. dūmō iste deuot⁹ siue vir  
siue mulier sit excellentis vite a p̄-  
bate discretōis. Dmōi enim nō  
est phibēdus a talib⁹ nisi forte ti-  
meat q̄ ad exemplū illorū in dis-  
cretia sup̄sticiōsi carminacōis sibi  
vsurpēt abusiū. fm eū. wil. a in di-  
cta. q. xliij. vbi hec notant̄. B. Sa-  
tis videt̄ cōcord aē Thō. ij. ij. q. xvi  
de hñs autē qui reliq̄as sanctorū  
portant ad collū a hmōi. dicit̄ su-  
pra. reliq̄e. Rñ.

**Q**uid de sacerdotib⁹ qui cā-  
doloris altare exiūt  
vestib⁹ sacris. aut ymagies lugu-  
bri veste opūt. aut osueta lumina  
subtrahūt. Rñ. Talia fieri peni-  
tus phibētur. xxvi. q. v. q̄ciq;. Et  
nisi faciēs purgauerit se p̄ma d̄z  
deponi. A. Docet̄ scdm ray. a in  
sum. eo. ti. q. xviii. qñ aliquis p̄di-  
ctorū fieret p̄pter odiū priuatum.  
Si autē p̄pter cām cōem bñ l̄. qd  
a tenet cōsuetudo eccl̄e que imminē-  
tibus tribulacōib⁹ solet cātare.  
deus venerūt gentes aē. a in signū  
tristitie die veneris sancta altaria  
spoliant̄: a hoc est qd sequit̄. B.  
nisi forte faceret q̄ metuit cōtami-  
nacōem sacroz vel subuersiōem  
fidei vel obsidiōē: a hmōi. Nā in  
tali facto pl⁹ humilitas q̄ doli-  
tas dēdat̄ vt in dicto. c. q̄ciq; Ce-  
terz q̄ aliq̄ i aggrauacōz cessacōis  
a diuinis ymagies p̄sternūt vti-  
cis a sp̄imis supponūt. penit⁹ i pro-  
bat̄. ex de of. or. si canoici. li. vi. It



hoc hētur sup. cessacō a diuinis. iii.

**Q**uid de sacerdotib⁹ qui p  
viuis q̄s odiūt sciē  
ter cātant missaz defunctoz vel in  
medio eccē ponūt feret⁹: a faciūt  
officiū mortuoz vt illi cit⁹ moriā  
tur. Re Si fuerint tales de tēti depo  
mī debēt a ad agendā p̄miam tam  
sacerdos q̄ q̄ incitauit debēt erga s  
tulo p̄petui exilij relegari. xxvi. q.  
v. quicūq̄. A. Itēz in sū. eo. ti. q. xx  
fm ray. q̄ a addit q̄ idem q̄ alia  
similia fiāt. l. hoc m. c. allegato n̄  
dicaē. Et sic etiā in delictis p̄cedit  
ad similia quādo est eadem ratio  
Nam intellect⁹ legis capit ex ip̄s  
us racōne. vt in. c. intelligētia. ex  
tra de verbo. sig. a. l. qd̄ dictū. ff. de  
pacis. B.

**Q**uid de q̄busda; mulieri  
bus q̄ dicūt: vel cee  
dūt se nocte cu; dyana dea paga  
noz vel cū herodiade a innumera  
multitudine mulier⁹ eq̄tare sup̄ q̄s  
dā bestias a innumera spacia trāsi  
re a hmōi Et q̄ab eis alique crea  
ture possint in meli⁹ mutari a trāsf  
ormari. Re sēdm ray. A. maligno  
spū mētib⁹ fidelīū talia fantasma  
ta irrogātur. Naz dyabol⁹ trāsfor  
mās se in diuersaz spēs p̄sonaz  
mentē quā captiuā tenz multipli  
citer deludit. Nec debet aliquis in  
tantā remire stulticiā vt credat q̄  
hec q̄ in somnis a spū t̄m fiunt. in  
corpe fiāt. Al̄ infidelis est a paga  
no detior. Nec multa s̄ hac ma  
teria. xxvi. q. v. ep̄i. A. a ibi hec o  
mnia dari hēntur. B.

**Q**ue pena sortilegoz. Re di  
uinatores et malefici  
fm leges capite p̄lecti debēt q̄si ac  
cedāt domū alteri⁹ debēt cremari.  
Itēz bona eoz debent om̄ia publi  
cari. C. de male. l. null⁹. a. l. nemo.  
a. l. culpa. A. In dicta. l. null⁹ dicit  
tur. Null⁹ aurespex. null⁹ sacerdos  
nullus eoz qui huic ritui assolet  
mistrare timē alteri⁹ accēbat. nec  
ob alteraz eām: s̄ hmōi hominis  
amicitia q̄ uis vetus repellat. Cō  
cremando illo aurespice q̄ ad do  
mū alienā accesserit: a illo in insu  
lam deportādo post adep̄tōem bo  
norū qui euz euocauerit suasioni  
bus vel p̄m̄is. accusatorē huius  
crimis nō delatorē esse: s̄ a dignū  
magis p̄mio arbitramur. Et in. l.  
nemo. dicit. Nemo aurespice s̄su  
lat aut mathematicū. Nemo ario  
lū. augur a vatū praua s̄fessio o  
stēseat Caldei a magi ac ceteri q̄s  
maleficos ob facinor⁹ m̄gmitudī  
nē vulg⁹ appellat. nec ad hāc p̄tē  
aliqd̄ mōiātur. f̄leat ois p̄petuo  
diuinādi curiositas. Eteniz suppli  
ciū capitis fert gladio vltore pro  
stratus qui cuiq̄ nostris iussis ob  
sequiū denegauerit. In. l. autē cul  
pa dicit. Culpa similis est tam p̄  
hibita discere q̄ docere. B. S. fm  
canones si q̄dem p̄ctm̄ oculū tū sit  
imponit p̄mā. xl. diez. extē eo. c.  
a Si vero notoriū eucaristia dene  
gat. de s̄se. di. ij. p̄ dilectōne Itē si  
fit deric⁹: deponēdus est: a in mō  
sterio detruēd⁹. Si laycus: excoi  
cand⁹. A. Hoc v̄z si p̄māz agere  
renuit. fm host. a i sū. eo. ti. q. xxij



**B.** xxvi. q. v. nō optet. a. c. si quis  
eps. a. c. aliqui. a. q. vii. admonē  
ant. **A.** Ibi dicitur Admoneant fide  
les sacerdotes populos suos: ut no  
uerint magicas artes incantaciones  
q̄buslibz infirmitatibz hoīm nī  
hil posse remedij offerre nō aialibz  
languētibz. claudicatibus v: vel  
etiā moribūdīs q̄c̄q̄ mēteri: si hec  
esse laqueos a infidias antiq̄ ho  
stis q̄b̄ ille perfitus gen̄ huma  
nū decipe mīit. **E**t si q̄s hec exercu  
erit. si clericus est: degradet. si laicus  
anathematizet. **B.** S. a. crescite cō  
tumacia crescere d. a. pena. ut car  
ceret a hmoi. **I**tē si seruus sit: d. ver  
beribz castigari. xxvi. q. v. ut p̄do  
loy. **E**p̄s etiā oēs tales turpiter de  
honestatos de prochia sua d. eice  
re. ut. xxvi. q. v. epi. Tales etiā in  
fames sūt. Similiter a qui ad eos  
ocurrūt **V**nde nec ad accusacōem  
delet admitti. ij. q. vii. q̄s quis. **A.**  
Ite in dicta. q. xxiij. fm. Doct. **I**tē  
crimē sortilegi est casus ep̄alis.  
a quo minores sacerdotes sine cōu  
liētia absoluerē nō p̄nt. xxvi. q.  
vi. c. a. **E**t eadē racōne idē m̄videtur  
de alijs sup̄stitionibz dū malicio  
se vel p̄admonitōz aliq̄s in illis  
deliq̄rit. **E**t facit q̄d tactum est su  
pra. confessor v̄ in p̄n. v. v. sortilegi.  
**B.** nec ad testimoniū. ext. de testi.  
testimoniū. De infamibz hales s̄  
infamis.

**B**ed nūquid efficiē irregu  
laris qui talia facit a  
maxime enormia. ut qui sacrificat  
deo numorū a dyabolo ut diues fi  
at vel qui de ecclē sacramētis ut de

crismate a oleo sancto. aut aqua  
baptismi. aut de corpore xpi sortile  
giū facit. **R.** fm. vii. Si talia noto  
ria sint. generāt irregularitatē: a  
indigent dispensatiōe. **S**i vero oc  
cultā. non q̄uis fm quosdā idē  
sit si sint occulta. **A.** Vnde a in tali  
dubio cōsulendū est talibz q̄ pe  
tant dispensacōz. non tū est p̄cise  
dicendū eis. q̄ al non sit eis sal⁹  
a absoluerēdū sunt a p̄cō si penite  
ant. fm eūdem. vii. ut in fū. eo. ti.  
q. xxv. B.

**S**pectacula De  
spectaculis cantur: a citha  
ris: a hmoi. supra. ludus a iocus  
q̄. tercio. et sequētibus. a supra.  
corā.

**S**pōsalia quid  
sint. **R.** Sūt futuraz nup  
tiaz p̄missio. ff. eo. l. v. a. xxx. q. v.  
nrates. Et dicitur spōsalia a spon  
dendo. v. p̄mittēdo. **A.** Ite in fū. lib.  
iiij. ti. v. q̄ fm ray. gof. Tho. pe. a  
Alb. B.

**Q**uōd trahūtur spōsalia  
**R.** Quatuor mōis. Ali  
q̄n quidē nūda p̄missione. ut cuz  
dicit vir. Accipia te in meam vxo  
rem: a illa respōdet. Accipia te in  
meū virū: vel alia equipollētia. ut  
ducam te in vxorē: a hmoi. Et ista  
sunt p̄prie spōsalia q̄ p̄verbā d̄ fu  
turo sūt. Si vero fiāt p̄ vba de p̄n  
ti. ut si dicat. Accipio te vel aliq̄d  
hmoi. erit v̄x m̄imomū ut sup̄.  
m̄imomū. iij. q̄. i. c̄q̄tuor se. Ite. ij. q̄  
cōnhunt spōsalia datis aris spō



salicij. sicut h<sup>ab</sup>etur sup<sup>er</sup>. arra. **A.** s.  
 qñ cū arris cōcurrit etiā pmissio  
 sine qua nō sūt sponsalia. ff. eo. l. v.  
**B.** Itē tercio p anuli sub arracōe  
 eos modō sicut de qbuscūq; arris  
 sponsalij dicit. **S.** sine sbarracō  
 ne anuli si aliter adūgatur osen  
 sus exp<sup>ress</sup>us de pñti factuz est ma  
 trimoniū. **A.** Et h<sup>ec</sup> est differētia  
 inter hūc casuz pcedēte. s. qñ ibi  
 de futuro. hic de pñti sponsalia cō  
 trahūtur fm locorū osuetudinē.  
 Possent tñ a per anulū otrahi de  
 futuro. si verba osensus exp<sup>ress</sup>ina  
 hoc sonarēt. Itē hic dicit idē eē de  
 anuli sbarracōe qd de alijs arris  
**B.** Itē q<sup>uo</sup> otrahūtur sponsalia  
 nō solū pmissione vt in pmo mō  
 dictū est: s. etiā appomē iuramē  
 tū. ext. eo. de illis. q. c. p<sup>er</sup>tea. **A.** s.  
 in sū. eo. ti. q. ij. **B.**

**Q**uid si q<sup>ui</sup>s accepta manu  
 mulieris dicat. Do tñ  
 bi fidē de te in vxorē accipiedō: a il  
 la nihil rēdet. nūquid sic otracta  
 sūt sponsalia. **R.** fm wil. Reuera si  
 pñt cōtrahi ex altera pte tñ. nec  
 claudicare pñt. Ille tñ qui taliter  
 dedit fidē tenet eaz ducere si illa vo  
 luit. Si autē noluerit nō est opel  
 lenda nisi aliquo mō oñderit mu  
 lier acceptare qd agebat: puta si  
 ante fidē datā tractabat inter eos  
 de sponsalib<sup>us</sup> vel mērimoniō a ip<sup>s</sup>a  
 requisita sponte manū dedit ad fi  
 dem recipiendā a h<sup>uius</sup> tūc em eēnt  
 cōncta sponsalia. **A.** Itē in sū. eo. t.  
 q. ij. **B.**

**I**n qua etate pñt otrahi. **R.**  
 Post septimū: qz tūc pla

cere incipiūt a ext<sup>ra</sup> valent. extra  
 eo. lras et. ext. de despon. ipu. si in  
 ifantes. li. vi. Si vero amto: vel al  
 ter sint minores septennio a otra  
 hāt sponsalia ip<sup>s</sup>i vel pñtes p eis  
 nihil agit nisi p<sup>er</sup> ratificent vt sup<sup>er</sup>  
 impedimentū. in. p. ante p<sup>re</sup>lt. **A.** Itē  
 in sū. eo. ti. q. iij. fm ray. **B.** Q<sup>ui</sup> si  
 nō plene opleuerint septē ānos.  
 dicendū fm Tho. m. iij. di. xxvij.  
 Si multū appropinquāt ad tēp<sup>us</sup>  
 septēn<sup>ij</sup> tenet sponsalia. Hec autē  
 appropinqtio de tēmināda est fm  
 o dīcōz otrahentū cum in qbusdā  
 citi<sup>us</sup> in quibusdā vero tardī<sup>us</sup> pue  
 niat intētio siue oplacētia nuptia  
 rū. **Con. host.** **A.** a etiā Imo. vt in  
 sū. eo. ti. q. v. **B.** tñ exp<sup>ress</sup>e non ha  
 bēt q<sup>uo</sup> tempus septēn<sup>ij</sup> pueniri  
 possit. **A.** De. vero inuit. q<sup>uo</sup> temp<sup>us</sup>  
 septēn<sup>ij</sup> in sponsalib<sup>us</sup> pueniri nō  
 possit. licet in mērimoniō temp<sup>us</sup>.  
 xij. vel. xiiij. annorū qñq; pueniat  
 vt i dīda. q. v. Et hūc iura magis  
 oordare videtur. **B.** Et nota hic q<sup>uo</sup>  
 si alter fuit maior septēnio alē mi  
 nor. licet sponsalia nō tenuerint eti  
 am ex pte maioris: qz claudicare  
 nō debent. tñ qz iste maior ex pte  
 sua fidē m dedit tenet expedare mi  
 norē si forte velit p<sup>er</sup>durare in eo dēz  
 pposito a si nō expectat tenet age  
 re pñiaz de fidē mērita. **A.** Hoc ha  
 bēt in ar. ext. de despon. ipu. c. de il  
 lis vbi dicit. De illis qui mfra ā  
 nos aptos matrimonijs sponsalia  
 cōtrahūt. siue vterq; siue alter re  
 clamat anteq<sup>ue</sup> ad ānos aptos ma  
 trimonijs puenerint a postulent  
 separi. non sunt yllaten<sup>us</sup> audiēdi



**S**i vero alter istorum ad annos pubertatis puenerit infra eosdem annos altero exente cum sponsalia contrahunt si is qui minoris est etatis cum ad annos illos puenerit reclamauerit nec in alterum voluerit consentire iudicio ecclesie poterit ab invicem separari. **M**ulier autem que postquam annos nuptiales attigerit ei qui nondum ad annos aptos matrimonij veneat nupterit cum in eum semel consenserit amplius non poterit dissentire nisi ipse cui nupsit postquam ad etatem legitimam puenerit in eam suum negauerit prestare consensum. **B**

**U**t sponsalia possint contrahi inter absentes ut per nuntium vel litteras. **R**fm **Host.** **O**nt si absens hoc sciatur ut quod nuntium misit vel de sua conscientia sit vel postea ratum habet. ff. de spon. l. ult. c. xxiij. q. ij. honoratur. ext. de ma. con. contra interdictum. c. ij. **A** **I**dem in su. eo. q. xij. **B.** **D**e sponsalibus factis a patribus pro filiis. vide super impedimentum xij. q. ii.

**Q**uid si absens misit nuntium vel procuratorem ad contrahendum sponsalia: et postea reuocatur. **R**fm **Host.** **S**i reuocatio puemur ad procuratorem antequam puella consentiat. nihil postea agit. ar. ext. de pcur. in nostra. q. c. mandatum. **I**mmo etiam si reuocatio puemur ad procuratorem postquam puella consentit: tamen procurator ante reuocatus fuerat. nihil actum est secundum eundem **Host.** **A.** quod deest consensus. **E**t facit. c. procurator. extra de pcur. l. vi. **S**i de mandato procuratoris et

consensu mulieris subsequuto fiat fides: si de dissensu seu permissa non liqueat. stabit etiam per sponsalibus quod non iudicat de occultis. ext. de symo. sicut tuis. fm eu. host. et in su. eo. ti. q. xiiij. **A.** **C**eterum de matrimonio per procuratorem habes. s. matrimonio. ij. q. iij.

**Q**uid si quis ante pubertatem contrahit matrimonium. **R**fm **S**pōsalia esse intelliguntur. ut super impedimentum xij. q. penult.

**Q**uoniam illi qui contraxerunt sponsalia tenentur contrahere matrimonium. **R**fm **S**i sponsalia tenuerunt: ut quod in etate debita contrahenda fuerunt tenentur contrahere filii. nec potest alter eorum contrahere cum alia persona nisi contraxerit tenet quod deinde secundum matrimonium. ext. eo. sic si agere debet priusquam de fide mentita. **A.** **I**n dicto. c. sicut per quod hoc verum est quod secundum matrimonium contrahendum est saltem per verba de presenti. **S**ecus si tamen per verba de futuro: quod tunc debent seruari prius sponsalia: et agi priusquam de secuturis ut ibi. **B.** et multo magis si prius interuenerat iuramentum. ext. eo. ex l. is. ij. q. c. sicut. q. c. si inter

**S**ed utrum ille qui non vult debeat cogi per censuram ecclesiasticam. **R**fm **P**rius et principalius debet moueri. ut exte. eo. requiritur. de iure potest cogi. ut in predicto. c. ex l. is. **E**t intellige nisi per ba biliter timeatur difficilis exitus: puta uxoricidium vel homicidium. ut in dicto. c. requiritur. **E**t sic exponunt et intelligunt predictas decre. quasi omnes dicunt. **Th.**



etiā m. iij. di. xxvii. dicit q in spō  
sali b9 nō solues pmissum peccat  
mōlter. nisi legitimū impedimen  
tū inueniat. **A.** De hoc infra. **I**n q  
bus casib9. **B.** q mūgenda est pe  
nitētia p pō. l3 in foro cōtentioso  
nō opellat: qz matrimonia coacta  
cōsueuerūt malos exit9 hēre. **A.** hō  
dictū **tho.** intelligendū est fm p  
cedētia vt colligi pōt ex iurib9 palle  
tis. **B.**

**Q**uid si iurasti mihi dare  
vnā de filiab9 tuis  
non noiatim. **R.** fm **Host.** dare q  
dē teneris: si quācūqz des libeate  
ris: qz pmissiois est electio. sicut i  
alijs pmissionib9 vt sup. pmissio  
**Iij.** Et si oēs mōiāntur pter vnā  
ad illam dādā teneris. ar. ff. de  
eo qd cer. lo. da. o3. l. iij. **I.** q sticiu;  
**S.** si vnā mihi obtuleris a ego nō  
accepto eā. literat9 es etiā a iura  
mēto. ar. ff. de obi. inde. cū is. **Q.** si  
vnā ex illis carnalit cognoui. nul  
lam aliā habere potero: qz cū omi  
bus cōtracta est affinitas vt sup.  
impedimentū. **riij.** **I.** q. **ij.** Immo qd  
plus est si cōtemplacōe pcedētis cō  
tract9 facta fuit cōmixtio. esset fa  
ctū matrimoniū. **A.** vel si non est  
mūmōiū. saltē sum cōgēbus cō  
sentire. fm eū **Host.** p iura que se  
quūt. **B.** vt sup. matrimoniū. **iiij.**  
**Iij.** q ext. de eo q dux. in ma. signi  
ficauit. q. c. remēs. **A.** Cū omibus  
pdictis. cō. gōf. vt in sum. eo. ti. q  
viii. cū se. **B.**

**Q**uid si iurasti mihi dare  
vnā de feminatā fili  
am tuā si illaz habere nō possent

pmissisti mihi dare aliā. **R.** fm **ho**  
**sti.** Teneris dare primā: a ad hoc e  
laborare bona fide. ext. de spon. ad  
audientiā. **Q.** si nō potes tūc disti  
guendū est. qz si pma cōsensit spō  
sali b9 expōsse vel tacite: vt puta qz  
vel ipsa pūte a non cōiūdicente cō  
tracta fuerūt spōsalia vel ipsa p9  
modū ratificante. sorore suā habe  
re non possum: qz cū prima cōtraxi  
spōsalia vt m. c. ad audientiā. etiā  
si illa pma spōsalia forte ppter cō  
sanguinitatē aliquā cū illa pma  
nō tenuissent. vt sup. impedimentū  
**riij.** **Iij.** Si vero pma nullaten9 cō  
senserit spōsali b9. teneis ad secu  
dā. ext. de spon. ex littels. **ij.** q de re  
sti. spō. ex pte. **A.** **I.** de in fū. eo. ti. q  
**riij.** **B.**

**Q**uid si spōsali b9 appōstitū  
sit tēpus infra qd de  
beat fieri matrimoniū. **R.** **l.** apso  
tpe ille p quez nō stetit ipone nu  
bit: si ali9 dāt pma de fide mentita  
ext. eo. sicut. **A.** **I.** de in fū. eo. ti. q. xx  
**ij.** fm **Host.** **B.**

**Q**uid de pēnis que interdū  
appōnūt spōsali b9  
**R.** fm **ray.** **L.** spōsalia cōiūhi pōt  
fieri sub obitiōe pmissē pecunie. nō  
tū pōt pecunia pmitti in modū pe  
neasi pmissa fuerit nō tenet pmiss  
io. nec peti pōt vt si dicat. Nisi tecū  
cōtraxero dabo tibi centū marcas  
**Nam cōiūgia dēt esse libera. ex**  
**tra eo. re qsiuit. q. c. gēma. I.** de **tho.**  
**m. iij. dist. xxvii.** Nota tū q arre  
spōsaliē dāt ab ea pte q cām  
pstat q nuptie si sequatur. amē  
tūtur. recepte vero restitūt in du



plū. C. de spō. l. aris. a. l. mulier vi  
de sup̄ arra. §. i. a. ij. A. vñdis ad  
ditōmib⁹. Et idē qd sup̄. nota. in  
fi. eo. t. q. xxiij. B. Rñetiā si q̄s vel  
let spōsalia firmē alligare pōt sic  
facere fm̄ host. vt det magnaz q̄  
titatē p̄ aris: a stipulef ipsas m  
q̄druplū: qz tñ p̄t stipulari a nō  
ampli⁹ a tūc si steterit p recipiēte  
quo min⁹ m̄imomū sequat in q̄  
druplū reddet. C. eo. l. fi. §. q̄ omia.  
Cessat tñ pena arraz in q̄busdaz  
casib⁹ vt si temp⁹ appositū lapsū  
sit: tūc em̄ is p̄ quē nō stetit impu  
ne nubit vt m̄ p̄cedenti⁹. §. dictū est  
Itē cessat si spōsus impedit⁹ fuerit  
dum tñ cām impedimēti nō p̄bue  
rit. Cessat etiam ppter cām legib⁹  
interdictam: puta si de iure mari  
momū sequi nō potest. C. eo. l. vlē  
§. patrem. A. Idē in sum. eo. ti. q. x  
xiij. B.

**I**n quibus casibus soluitur  
spōsalia. §. f. ray. In octo  
Primo si alter sponsoꝝ transeat  
ad religiōem. qd p̄t facere etiā cō  
tracto matrimonio a altero iūto  
dū tñ ante carnis copulā: a ille q̄  
in seculo remanz absoluit a spon  
salib⁹: a etiā a matrimonio. ext.  
de iur. cōiu. verū. a. c. ex publico  
a extra eo. commissum nec p̄dit ar  
ras quas dedit: a illas q̄s recepit  
restituēt solū in simpli. C. de epi.  
a de. dō nobis. Scdō soluitur spō  
salia qñ sponſus nō inuenitur: qz  
trāstulit se ad aliā regiōez. Si tñ  
fuit aliqua culpa ei⁹ qui p̄ns est  
debet recipere p̄niam de p̄urio a de  
p̄missione nō seruata. ext. eo. de il

lis. Et q̄dē si termin⁹ in sponsali  
bus nō fuit apposit⁹ de cōtracto  
tūc fm̄ leges p̄ns tenet expectare  
absentē p̄ bienmū si in eadē puin  
cia p̄ns fuerit. vt. C. eo. l. ij. Tñ f⁹  
host. iudex inspecta q̄litate p̄sona  
tū poterit t̄ps abbreviare vel pro  
gare. Tercō soluitur si alter spon  
soꝝ post cōtracta sponsalia incur  
rat leprā vel palisim. seu amittat  
oculos vel nasū. seu quicq̄ ei tur  
pius eueniat. extra de cōiu. lepro.  
litteras: a de iureiur. quēadmodū  
Vbi inuē. qz etiā si iurauit non  
tenetur. ductaz tñ ante dimittere  
non pōt. A. Similiter etiā ducere  
tenet si sponsalia cōtracta fuerūt  
p̄ verba d̄ p̄senti. fm̄ glo. in dicto  
c. quēadmodū. vbi etiā dicitur  
qz sponsalia de p̄senti nūq̄ soluū  
tur nisi ob cām religiōis. Id ex  
cepto hoc casu omnes octo casus  
hic positi intelligēdi sunt in spōsa  
lib⁹ de futuro fm̄ ray. vt in fi. eo.  
ti. q. xxv. B. Quarto si supueniat  
affinitas: puta qz sponſus cōgno  
uit cōsanguineā sponse vel e cōuer  
so. xxvij. q. ij. quidā de sponsauit.  
a. c. se. extra de eo. qui cōgno. cōn  
san. vxo. fue. c. ij. a. c. fraternitati.  
Et ad hoc pbandū sufficit sola fa  
ma. extra de cōsan. a affini. sup eo.  
Itē fm̄ hosti. sufficit vn⁹ testis. ex  
tra de testi. sup eo. Secus tñ si pri  
us fuisset matrimonū cōsumat⁹  
vt ibi dicit. A. etiā si fuit cōsuma  
tum solū p̄ verba de p̄nti. vt patz  
ibi in glo. B. Qñto soluitur spon  
salia si se mutuo absoluat. sicut q̄  
societate fide inposita cōtribūt: a



postea ea sibi remittit. ext. eo. p.  
tere. a. Quidam tamen istum casum non reci-  
piunt: si veritas videtur quod possint se  
absolvere fm ray. gof. Al. Tho. a.  
pe. A. glo. in dicto. c. p. terea. p. mo.  
tenet contrarium. S. dñs An. de bu. di-  
cit ibi q. glo. p. t. verificari si inter-  
uenissent verba de p. n. Si vero so-  
lum de futuro bene p. n. p. res inuicem  
se absoluit. B. Sexto si alter eorum  
fuerit fornicatus. in quo casu h. alteri  
repellere fornicantes. ext. de iure iur.  
quoadmodum. S. qd si sponsa ab  
alio violenter fuerit cogita. fm  
host. no. d. cogi talem ducere. A.  
Docet eum fm Hug. a. glo. ray. si  
vir velit ad ordines p. moueri. al-  
ter cogendus est ducere p. eo quod mulier  
non fuit in culpa. vt in su. eo. ti. q.  
xxv. vel q. culpa p. cessit sponsalia.  
id. obijci non p. t. dicto. c. quoad-  
modum. Et sic intelligenda sunt se-  
quentia. Vnde sequitur. B. S. tamen  
ducere habet. eo quod non fuit in cul-  
pa. Ceterum si fornicatio ante spon-  
salia non p. t. opponi. vt in dicto. c.  
quoadmodum. nisi fm Hug. si tpe  
desponsationis credebatur ea esse vir-  
ginem et ante carnalem copulam consti-  
terit sibi eam esse corruptam: p. t. di-  
mittere eam. Et si cut. p. fornicatione  
carnali sponsa dimittitur p. t. ita et mul-  
to magis p. fornicatione spirituali. s. i.  
heresi vel infidelitate quod tunc nullum  
esset matrimonium quod fieret. vt su-  
pra. impedimentum. ix. p. i. Septimo  
soluuntur et soluta sunt sponsalia quando  
sponsus vel sponsa cum aliquo contra-  
hit per verba de p. n. vel etiam per ver-  
ba de futuro et sequitur carnal copu-

la. S. tñ talis agere debet penitenti-  
am de fide vel p. missione mentita.  
extra eo. si intervi. a. ext. de sp. n.  
duo. c. i. Q. si cum prima contraxerit  
sponsalia de futuro sine interposicio-  
ne fidei vel iuramenti: et cum secunda  
similibus de futuro: si cum iuramento.  
fm ray. debet contrahere cum prima  
et agere p. n. de p. n. quod omni-  
sit circa secundam. Iuramentum enim  
non p. t. esse vinculum iniquitatis. ex-  
tra de iure iur. q. to. a. de sp. n. sicut  
ex l. i. s. xxij. q. iij. in malis. Co. ho-  
si. Octauo quando impubes qui contra-  
xit sponsalia venit ad etatem adultam  
et petit absoluam a vinculo sponsali-  
um et dari sibi licentiam nubendi al-  
teri. ext. de despo. impu. de illis. a. c.  
a nobis. O. s. p. dictos casus ponit  
ray. a. etiam host. q. addit nonnulli. s. si  
fama habeat quod inter eos sit canonice  
impedimentum. et de fama doctores.  
ext. eo. cum in tua. a. de dñ. c. ij. a. d.  
testi. sup. eo. A. n. contra famam huiusmodi  
iuramentum fide dignorum s. arbitrium  
iudicis et etiam p. in quo quando impe-  
dimentum opponitur de p. n. tela p. t. est  
dicto. c. cum in tua. B. Et nota quod in  
p. dictis duobus casibus sponsalia ipso  
iure soluiuntur. s. in primo quando tran-  
sit ad religionem et in septimo quando con-  
trahit matrimonium cum alia. Quod etiam  
in sexto. s. p. t. fornicationem si forni-  
catio sit notoria. vt host. dicit. A.  
Quod est quando sponsus impubes petit  
separationem t. p. p. pubertatis: quod alter  
ipso iure tunc est absolutus. ext. de des-  
po. n. ipu. accessit. B. In ceteris vero  
casibus fm eundem soluebantur aut  
ritate epi. ar. ext. de despo. ipu. ac



cessit. a. c. d. nebatur. **A.** Predi-  
cti omnes casus notant in h. eo.  
ti. q. xxv. ubi etiam patet qm predi-  
ctis omib9 cum rap. con. **Al. Tho.**  
**a. pe. B**

**Q**uid si fiant spōsalia sub  
obdicōe. **Refm Tho.**  
m. iij. di. xxvii. Distingueduz est:  
quia aut obditio est honesta siue  
utilis: vt cu9 dicitur. Accipia te si  
penti9 placebit: vel si dabis cen-  
tu9: a tunc exiit conditione stat p-  
missio. Aut est inhonesta a hoc du-  
pliciter: qz aut est cōtraria bonis  
matrimonij: vt accipia te si vene-  
na sterilitatis paires a tunc non o-  
trahūtur sponsalia. Aut nō est cō-  
traria vt accipia te si furtis meis  
cōsentias: a tunc stabit pmissio: si  
tollēda est obditio. De sponsalib9  
etiā vide s. impedimentū. xiiij. Itē cū  
hō vide s. mōmōmū. v. p. totū. **A.**  
Et ibi de istis obditōib9 lat9 dē. **B.**

**S**tipulatō est  
quedam verbor9 cōceptio  
quādo aliquis interrogat9 promit-  
tit se aliqd datur9 vel faci9. ff. de  
ver. obli. l. v. **Stipulatio. A.** vt si  
dicat promittis hoc a tu rñdes p-  
mitto vel similia cōsensu indicati-  
ua. vt ibi. **B.**

**S**tudiū. Cleri-  
cō9 a religiosor9 prelati  
a capitula debēt aliquos habiles  
mittere ad studiū theologie qui  
post modū valeant alios erudire  
quib9 si proprij obuētus ecclesia  
fici non sufficiūt ipsi plati a capi-

tula necāria ministrabunt. Et ipsi  
doctores in theologia a studentes  
dū in scolis studuerint per ānos  
quinq9 recipiāt puentus pēnda-  
rum a beneficior9 suorum non ob-  
stāte aliqua cōtraria cōsuetudine  
vel statuto. extra s. magis. sup. spe-  
cu. Et nota q loquit tñ de doctōri-  
bus a studentibus in theologia. Et  
hoc intelligendū in studio geneā-  
li non spāli alicui9 castri vel ville.  
**A.** Vbi fuerit studiū minus cōpe-  
tens. vt m. c. tūc hic allegato. Et  
ide9 qd hic notat in sum. li. v. ti. iij.  
q. ix. **fm Host. B.** a de hūa platoy  
fuo 7. ext. de de. nō refi. tūc. a. c. re-  
latū. Ceter9 m. s. se. dicit de studio  
latrū cōiter: si tñ audire leges vel  
medicinas p hīet sacerdotib9 a  
religiosis: a hūtib9 ecclesiasticas  
dignitates supra. excoicatio. i. s. ij.  
v. vi. Cōsimiliter a doctōrib9 eoz. **A.**  
s. phitetue tales docere. **B.** sup. ex-  
coicatio. i. s. iij. v. xiiij. Clerici obti-  
nētes eccās prochiales insistero  
studio p septem ānos habēt gra-  
tias. de quib9 vide supra. ecclesia.  
ij. s. ij.

**Q**uis potest clericis dare  
licentiā eūdi ad stu-  
diū. **Refm Imo. A.** m. c. relati. ex-  
tra de de. nō refi. **B.** Non solū epī  
sed etia9 inferiores plati dant licē-  
tiam eundi ad scolā a ad alia lo-  
ca p honestis causis. Qsi epūs ma-  
liciose disseāt licenciā. poterūt peti  
a superiori **fm Host.** extra de iure  
patro. nullus. Et si epūs non vult  
dare licenciā nisi data sibi pecunia  
licet non sit simonia: est tñ turpe  
ggiij



lucru. at. i. q. iij. vendentes. **S**z. a. wil. addit q. si p. pecunia daret licenti am de quinquenio a iure cōcesso. simonia esset. extra de magis. sup. specu. Et hoc casu posset datu repe ti ab ipso dante fm eūdem wil. a in sum. e. ti. q. x. **B.** Esset etiā simonia pro alio tempe si intēderz vendere sibi hoc q. absoluit eū a faciendo officiū ecclesie sue. Idem dicenduz de septēnio cōcesso prochialibz vt in pcedenti. **T**aduz est. Certe hoc casu semp videt omitti simonia cū vendat licētia q. ex officio spūali opetit. vt colligi pōt sup. simonia i. xx. a. xxij. **B.**

**S** **Studiū** vtriusq. iuris canonicū a ciuilibz regi debet i curia Romana a studentes ibi gaudent priuilegijs. libertatibz a immuni tatibus quibz gaudēt studentes in studio geneali a recipiūt integre suos prouētus ecclesiasticos sicut illi. extra de priu. cum de diuersis li. vi.

**S** **Stulticia** vtz sit pām. **R**fm Tho. ij. ij. q. xlvi. Stulticie nomē a stupore videtur esse sumptū Vnde **I**sidor<sup>9</sup> primō ethymol. Stultus est qui propter stuporem nō mouetur: a differt stulticia a fatuitate sic ibi dē dicit q. stulticia iporat hebetu dinē cordis a obtusiōem sensuuz fatuitas autē iporat totaliter spiritalis sensus priuacōnem. Stulticia ergo iporat quēdam stuporem se nſus in iudicādo: a p

cipue circa altissimā causam que est finis vltim<sup>9</sup>. **E**t si quidēz hoc fit ex disposiciōe naturali sicut patz in amentibz non est peccatum. Si autem cōtingat ex eo q. homo im mergat sensum suuz in rebus ter renis ex quo rebbitur eius sensus ineptus ad picipiendū diuina. fm illud. **C**or. i. ij. Animalis homo non pcepit ea que sunt spirit<sup>9</sup> dei sicut a hominī habēti gustum mſe dū malo humore non sapiūt dul cia. Talis stulticia est peccatū pro uer. **P**rospertitas stulto p dēt il los. **A.** Idem in sum. li. iij. ti. xxiiij q. cxxix. **B.**

**S** **Tuprū.** Vide sup. fornicatio. **I.**

**S** **Obarratō.** su pra. arra. a sup. spōsalia **I.** ij. a. xxij. qui incipit. Quid de pe mē.

**S** **Obdelegare.** sup. delegare. **I.** ij.

**S** **Obstitutō.** in fra. testamentū. ij. q. fi.

**S** **Ocessio** ab i testato. Quot modis dici tur aliquis decedere intestat<sup>9</sup>. **R.** Quatuor modis. scilicet. Si nulluz testamētum fecit: vel si fecit: sed non iure vel iure fecit: sed postea est ruptū: vtputa nato ei filio. **A.** de quo in testamēto nulla facta est mentio. tūc enim testamētū pōt



rumpi. vt. ff. a. C. de of. testa. p. to  
tum. **B.** vel non est ruptus: sed de  
res noluit adire hereditate. vt in  
Insti. de heredi. que ab intestato. i.  
pncipio.

**Quis** succedit alicui ab in  
testato. **R.** Iure com  
muni layco morienti prius succe  
dunt descendentes. Secundo ascenden  
tes. deinde collaterales primiores  
vt in Auten. 8. here. ab intesta. v.  
circa prin. coll. ix. A. Et ibi patet  
q. fratres a sorores cōiuncti defun  
cto ex vtroq. parēte vocantur siml  
cum parentib. **B.** Hys autē om  
nibus deficientib. succedit vir vx  
or a cōuerso. vt. Cynde vir a vx  
q. l. 2. Vltimo succedit fiscus vt. C.  
de bo. vacan. l. 4. li. p. A. Et ibi patet  
q. intelligitur de fisco impēatoris  
a p. cōsequēs idē est in papa quo  
ad terras ecclesie. Et idē quod  
supra. notat in sum. lib. ij. titu. v.  
q. cxvi. f. m. Hosie. Et additur. Et  
hoc intellige nisi pactum vel cōsue  
tudo pndicet. B. Clerico quoq. in  
testato morienti succedūt cognati  
scdm ordinem pnotatuz in hys  
bonis que sibi persone intuitu ob  
uenerūt. xij. q. vlti. c. vltimo. A.  
Idē in dicta. q. cxvi. B. Quibus  
omnibus deficientib. succedit ec  
clesia quasi fiscus. extra eo. c. v. xij  
q. v. c. vltimo. Et hoc intellige vbi  
res clerici decedentis sunt manife  
ste distinde a reb. ecclesie. xij. q.  
prima. manifesta. Naz si fuerint  
res cōfuse. tūc si dubitetur an de  
ricus habuerit aliquod propriū  
psumitur pro ecclesia: a totum si

bixendicat. at. xij. q. iij. quicūq.  
a. ff. de reb. dub. l. ciuibus. Sz vbi  
certū sit q. clericus habuerit: sed  
nescitur quid vel quātum dicunt  
quidam q. tūc locuz habet distm  
ctio que ponitur. extra eo. c. ij. Sed  
non est veruz. quin potius ibi lo  
quitur de clericis qui fuerāt serui  
ecclesie. vt ibi notat. Sed de alijs  
clericis debet in dicto casu fieri eq  
lis distributio inter ecclesiam et  
cōsanguineos. xij. q. iij. c. v. A. Et  
ibi patet q. hoc est veruz. scdm q.  
ex circūstancijs rerum potest veri  
similiter deplendi. Vnde ibi dici  
tur. Compensacōne tam sui iuris  
q. ecclesiasticarū rerum habita si  
se vtriusq. rei quātitas exequaue  
rit inter ecclesiam a decedētis here  
des equo iure cōquisitio ptinebit  
Supradicta etiā notat per glo. ex  
tra eo. c. ij. a in sum. lib. ij. titu. v.  
q. xij. scdm ray. Et dictū est supra  
clericus. iij. q. ij. a. iij. B. Clerici q.  
q. indubitanter succedūt suis con  
sanguineis a etiam religiosi vt su  
pra. hereditas. f. ij. A. Verum est  
q. clerici succedūt in patrimonialib.  
lib. Secus vero in feudalib. qui  
busdā. Quedā enim feudalialia sūt  
ad p. cium ānuum cum homagio  
alicui exhibita. Et quedā sunt q.  
pro stipēdijs militie tenentur. Pa  
trimoniū ergo videtur q. here pos  
sunt Et scias q. etiam feudalialia in  
multis locis habēt a p. cium exhi  
bent: a p. cio vel precibus inducūt  
aliquē aliū sibi in tpalibus equa  
lentē a eque dignū q. loco eoz fa  
cit homagiū Sz illa feudalialia q. sūt



quasi p stipendijs militū videt̃ mi  
hi q sine iniuria dñi feudi habere  
non pnt fm Al. a m fū. eo. ti. q. cxx  
ij. Et eadē racō e idē de religioſis  
videt̃. B.

**Quo** succedūt descendētes. **R.** In successiōe ab ite  
stato prima cā est descendētū. vt  
in pcedenti. dicit̃ est. Nā in succes  
siōe mortui pñssimil. seu filijſſa  
milias libei ei⁹ si sunt oib⁹ alijs p  
ferūtur. pñm qdem gradus eq̃liter  
nepotes ⁊ vltēiores in stirpes. nō  
distinguedo sexum vel ius patrie  
ptātis. Succedūt g pño filij si sūt  
siue mascul⁹. siue feia eq̃liter. Ne  
potes autē succedūt in stirpē. in  
eaz pte quā pntes eoz habituri  
erāt si uiuerēt. Ex suis ⁊ legit. he  
re. l. ij. ⁊ in Auten. in successiōe. ibi  
posita. A. Idē in fū. li. ij. t. v. q. cxxij  
fm Host. B.

**Quo** succedūt ascendētes. **R.** In deficiētib⁹ descen  
dētib⁹ succedūt ascendētes hoc mō  
q defūcto filio sine liberis pntes  
si soli sunt succedūt salua p̃rogati  
ua gradus. A. q pater p̃ferē auo  
si ambo sup sunt fm Host. a m fū.  
eo. ti. q. cxxij. B. Et si pari g̃dū sūt  
piter succedūt. paterni i dimidia  
⁊ materni i alia dimidia. l. 3 dispar  
sit numer⁹. A. Vt si ex vna pte sit  
tñ auus matern⁹ ⁊ ex altera au⁹  
⁊ auia paterni. vt in dicta. q. cxxij  
B. S. si cum pntib⁹ sint frēs vel so  
rores. A. s. vtriusq⁹ ⁊ ex vtroq⁹ pñ  
te defūcto iuncti. vt in Auten. de  
fūcto. de qua. ⁊ in dicta. q. cxxij  
B. vocātur cū ascendētib⁹ in gra

du pñmis in vtilēz pōtē em ⁊ suc  
cedūt equaliter cū patre ⁊ matre  
⁊ auo ⁊ auia: ⁊ alijs descendētib⁹  
Idē etiā est de filijs frat⁹ ex vtro  
q latere iuncto. Et ita succedit fe  
mina sicut mascul⁹. nec ēfert vt  
sit su⁹ vel emācipat⁹ fm Host. a i  
deā. q. cxxij. A. Eadē tū l. Autē.  
defūcto. B.

**Quomō** succedū collate  
rales. **R.** Cessan  
tib⁹ ascendētib⁹ ⁊ descendētib⁹  
pñmo vocātur fratres. similē ⁊ fi  
lij alicui⁹ fratris pñ mortui. Di  
co de fratre illo ⁊ eius filijs. q qui  
de fratre de vtroq⁹ pnte otingit cū  
de cui⁹ hereditate agit: ⁊ veniūt in  
hereditate dicti fratres ⁊ eoz filij  
cū pntib⁹ defūcti: ⁊ cum pñmis  
gradu ascendētib⁹. Et dicti filij fra  
tris p̃ferunt̃ illis fratrib⁹ defūcti  
q sunt ex vno tñ pnte cōiuncti de  
fūcto. Ex legit. here. Autē. cessan  
te. Post frēs ex vtroq⁹ pnte ⁊ eo  
rum filios admittūtur fratres so  
rores ⁊ eoz filij qui sūt ex vno la  
tere tñ. Et isti etiā fratē filij p̃  
ferūtur patris defūcti ⁊ alijs si  
milib⁹. Post fratres ⁊ frat⁹ filij  
os admittūtur qui sunt gradu p̃  
rimiores. Et si pares sunt piter ad  
mittūtur. Ex legit. here. Autē.  
post fratres. Et extēditur cōputa  
tiō vsq⁹ ad decimū gradū vt dictū  
est supra. hereditas. l. ij. A. Et ibi  
de hoc lat⁹ in addicōne. Et in hac  
successiōe collateraliz filij cessat  
ois differētia sexus ⁊ emācipatio  
nis fm Host. a m fū. eo. ti. q. cxx.  
vbi etiā dicit̃. Dic tñ hūc ordmē



seruati i reb<sup>9</sup> mafnis soliv terini  
wcent. In reb<sup>9</sup> vero pafnis soli o  
fanguinei. In alijs vero coiterwo ca  
butur. **S** hoc pt intelligi cu agat  
de fucceddo patrii: vel matri. Si at  
agat de fucceddo fratry adinuice  
tenendū videt qd dictū est p iura  
allegata. **B**

**U**tr<sup>2</sup> naturales filij fuce  
dāt patri ab intesta  
to. **R** **S**i legitimū nō sup sunt. nec  
legitima dūp. tunc naturales ab  
intestato fuccedūt in duab<sup>9</sup> vnc  
ls. ita tñ q si mater sup est. viril  
ei portio de ipsis det. Qui vero sunt  
ex dānato coitu ab omni p<sup>ri</sup>us be  
neficio excludūtur. **E** **S** natura  
lite. Auten. l. 1. A. Ibi dicit. Licet  
patri sine legitima prole seu pnte  
cui relinq<sup>9</sup> necesse est decedēti natu  
ralib<sup>9</sup> liberis totam substantiā vel  
inter viuos largiri vel testamēto  
relinq<sup>9</sup>. **Q** si pntes dūtaxat ei su  
p<sup>ri</sup>nt. legitima pte pntib<sup>9</sup> reliq<sup>9</sup> a  
reliquū inter naturales distribui  
pmitte. Ab intestato vero cui de  
sit soboles ciuilis. nec sup sit dūp  
legitima. si naturales extāt ex con  
tubina q sola fuerit a indubitato  
affectu cōiūcta. in duas p<sup>ri</sup>ne sub  
stantie vncias fuccedāt inter eos si  
sup est virilis portio detur. **U** mōi  
em naturales filios etiaz pasci bo  
ni viri arbitrio necesse est. **V**el si  
legitimi extant a fuccedūt vel cōiū  
ge vna quilibet alij sunt heredes.  
**H**ij g<sup>9</sup> a pntibus parem pstant si  
op<sup>9</sup> sit pietate. **S** qui ex dānato  
sunt coitu om<sup>9</sup> p<sup>ri</sup>us b<sup>u</sup>nfico exclu  
dant. **B**. **D**e h<sup>u</sup>mōi naturalibus a

etiā spurij. v<sup>o</sup>ide sup. filij p<sup>ri</sup>u. a  
v. **E**t hec de fucceddo mōib<sup>9</sup> fufficiant  
licet i multis locis alie osutu dies  
habeātur.

**B**ed qd de osuetudine aliq  
cum terraz q mortuo  
aliq sine filijs dñs terre totū acci  
pit. **R** **S** m<sup>o</sup>st. **D**ico talē osuetu  
dinē obseruādam si p<sup>ri</sup>scripta sit.  
**P**ot em dñs allegare q ab imcio  
hoc padū fuerit qz terra sua erat  
**A**. **E**t ad hoc p<sup>ri</sup>adūz inducit osue  
tudine que est optima legū a du  
biorū interpret. extra de cōsue. cū  
dilectus. **S** m<sup>o</sup> cūdem m<sup>o</sup>st. a in hū.  
eo. ti. q. cxi. B. **L**euif. xxy. Terra  
non redetur in ppetuū: quia mea  
est. a vos aduene a colom mei es  
tis.

**S**uffragiuz de  
functo. **U**trū suffragia  
facta p defunctis p<sup>ri</sup>nt exūtib<sup>9</sup> in  
purgatorio. habes sup. purgato  
riū. f. fi.

**U**trū suffragia facta p min  
stros malos p<sup>ri</sup>nt de  
functis. **R** **S** m<sup>o</sup> Tho. a pe. i. iiii. di.  
xlv. **S**uffragia p malū ministrūz  
fiūt triplicif. **P**ri<sup>o</sup>. **S** re hū p acto  
rem. sicut qñ fiūt ex p<sup>ri</sup>io motu a  
sic non p<sup>ri</sup>nt n forte ex cōtia p ac  
cūs. inq<sup>9</sup> tum p elyam mali hoīs  
paupes excitati orāt p defunctis.  
**S**ecū pnt fieri p malum ministrūz  
publicū dei a totū eccē sicut sacce  
dos q celebrat missaz: vel exeqas  
mortuoz in eccā. **E**t qz ille itelligit  
facere sū cui<sup>9</sup> nomie siue cui<sup>9</sup> vice  
fit vt p<sup>ri</sup> p d<sup>u</sup>omifiū. xij. c. celestis



gerare. **I**nde est q̄ suffragia tal  
sacerdotis q̄uis sit p̄dōr p̄sunt defū  
ctis. **T**ercio p̄nt fieri p̄ malū vt mi  
nist̄r p̄riuatū. s. p̄riuate p̄sone de  
mādato eiusde. s. ex̄ntis in carita  
te. siue sit defunct⁹ siue uiuus: a ta  
lia p̄sunt. sicut cū seru⁹ in p̄dō exi  
stens q̄d cūq; op⁹ misericordie fa  
cit ex p̄cepto dñi caritatez h̄ntis.  
**A.** **N**ocet. nisi q̄s sciret maliciā  
ministri a n̄itate nō urgente face  
ret eum in suo ordine ministrare: q̄  
tūc inuolueret in eadem p̄dicōne  
cū eo. vt sup̄. ordimat⁹. i. ij. **E**t idē  
q̄d in hoc. **N**ota. in sū. li. iij. ti. xxx  
iij. q. d. xv. **B.** Magis tñ p̄destent  
si ec̄ ministri in caritate ec̄nt q̄ tunc  
illa op̄a ec̄nt meritoria ex duab⁹  
p̄tib⁹. **E**t de ista materia. vide sup̄.  
missa. f. vij.

**U**t suffragia facta pro de  
functis p̄sint etia; fa  
ciēti. **R.** fm **Th.** vbi sup̄. Op⁹ suf  
fragij q̄d p̄ altero sit p̄t̄ cōsiderari  
duplicit̄. **V**no mō vt est expiati  
uū pene p̄ modū cuiusdā recōpen  
satiōis: a hoc mō op⁹ suffragij re  
putat̄ quasi ei⁹ pro quo fit: a ita  
absoluit euz a debito pene sue. q̄  
nō absoluit faciēte a debito pene  
pprie. **A**lio modo p̄t̄ cōsiderari in q̄  
tū est meritoriuū vite eterne. q̄d h̄z  
in q̄tum p̄cedit ex radice caritatis  
a fm hoc non solū p̄dest ei. p̄ q̄ fit  
s̄ etia; faciēti magis. vñ in p̄s. **O**ro  
mea in sinu meo cōuertet̄. **E**t **Ioh.**  
**D**amasce⁹ in sermōe de h̄ijs q̄ in  
fide moriuntur. dicit. Quicūq; p̄ pri  
salute agonizat. p̄mū sibi p̄dest.  
deinde p̄rio. **A** **I**ñ sū. e. t. q. d. xvi. **B**

**Q**uib⁹ suffragiis iuuant̄  
anime defunctoz.  
**R.** fm **greg.** **A**ie defunctoz q̄tuor  
modis absoluit̄. **A**ut oblatiōib⁹  
sacerdotū. **A**ut p̄tib⁹ sanctoz. aut  
caroz elemosinis. a ieiunijs cog  
natoz. xij. q. ij. nō extimem⁹. a. c.  
aie. **Q**uos modos dist̄nguit ray.  
dicens sic. **S**uffragia q̄dem p̄sūt de  
functis ad absolucōem pene. **A.** n̄  
ad p̄mū vite eterne. vt in sū. co. t.  
q. d. xvij. **B.** a qua p̄nt absolui q̄  
tuor modis. **P**rio modo p̄ interces  
siōz ipsi⁹ capitis. s. xp̄i: a sic iuuā  
tur p̄ oblatiōez altaris. **S**cđo p̄ in  
tercessionē quasi p̄riuatā mēbro  
rū. a p̄ orōes sanctoz. **T**ercio mō  
p̄ modū redemptiōis pene. s. p̄ ele  
mosinaz largitiōez. **Q**uarto p̄ mo  
dū solutionis pene. s. per ieiuniorū  
afflictōez. **E**t ad dictos q̄tuor mo  
dos oēs alij reducūtur. **A** **I**ñ dī  
cta. q. d. xvij. **B**

**Q**ue suffragia sint meliora  
**R.** fm **ray.** **Q**uia meli⁹  
est op⁹ caritatis q̄d dirigē in deū  
q̄ q̄d in hoīem. ideo duo p̄mī mo  
di: q̄ in deū dirigūtur meliores sūt  
q̄ duo vltimī. nisi p̄ accūs. in q̄tū  
s. elemosina ip̄etrat s̄ctoꝝ orōes.  
**Q**uia vero meli⁹ est op⁹ caritatis  
cois q̄ p̄riuate a sp̄alis. idē meli⁹  
est suffragiū sacram̄ti altaris q̄  
orōis. **A** **E**t etia; q̄ in sacram̄to est  
ipse xp̄s ei⁹ in ip̄o rep̄ntatur pas  
sio q̄ nil est efficac⁹ ad remissiōz  
a grām. de ose. di. ij. c. qd fit. **B.** et  
itez: q̄ bonū q̄to cois tanto me  
li⁹. idē elemosina melior ē ieiunio.  
**A** **I**ñ dīcta. q. d. xvij. **B**



**¶** Utz missa p defunctis eqli  
ter valeat defūdo sic  
alias. Refm Tho. m. iij. di. xlv. In  
officio misse nō solū est sacrificiū  
s; etiā sunt orōes: a ideo suffragiū  
misse atq; duo de p'dialis. s. orōez  
a sacrificiū. Rūtz g; ex pte sacrifi  
cij oblatis missa de q;cuq; dicatur  
eq'liter pdest defūdo a hoc est p'ci  
puū: qd fit in missa. S; ex pte orō  
nū magis pdest illa in q; sunt orō  
nes omīs ad hoc defūdate. S; tū  
iste pfect' re cōpensari pōt p maio  
rem deuocōem vel ei' qui dicit mis  
sam vel ei' qui facit dici vel itez p  
deuocōem siue intercessiōem s'cāci  
tū' suffragiū implorat. De mate  
ria misse. haves sup. missa. Acō.  
p. vt in dicta. q. dxiij. B.

**¶** Quib' defūdis p'sint suf  
fragia. Refm Tho.  
a p. vbi sup. Illis solū p'desse pnt  
q; sunt in purgatorio. Nā vt dicie  
p. ad hoc vt aliq's defūdo iuuat  
duo req'runt ex pte ipsi'. Vnū est  
indigētia a ideo nō p'sunt beatis  
Alterū est obdicionale meritū. s. vt  
hoc meruerint sibi p'desse vt dicit  
Aug' a ideo nō p'sunt dānatis in in  
ferno. Vtrūq; vero in hīs est qui  
sūt in purgatorio. idcirco p'sunt il  
lis. Et sic loq'tur illa autoritas Aug'  
in Enchiridion. xij. q. ij. tps Et  
de materia purgatorij. hēs supra  
purgatoriū. A. Hec vera sūt. l; ali  
q; dixerint q; p'sunt etiā ex'itib' in  
inferno ad aliq'le; mītagōem: s;  
hoc cōter nō tenetur. vt in sū. eo.  
ti. q. dxiij. vbi hēc plene notan  
tur. B.

**¶** Utz suffragia spālīe p ali  
q; facta eque p'sint ali  
is. Refm p. a Tho. m. iij. di. xlv.  
Cū suffragiū sit v'tutis finit' a de  
riuet p' mēcōem faciētis q; volue  
rit. valet ei p quo fit q'tuz ad libe  
racōem a pena. tū q'tum ad ogra  
tulacōem a mēteriorē solaciōem  
fm q'vñ in caritate ex'is de bonis  
alteri' gaudet. sic valet omībus in  
caritate ex'itib' a plus ei q; in ma  
iori caritate est. A. Et hēc est cōis  
s'ma. l; aliqui contrariū dixerint. s. q;  
dicta suffragia l; sūt facta spālīe  
p aliq'. eque p'sunt omīb' qui sūt  
eiūsdē meriti. q; ad vtilitatē a libe  
racōem: s; nō quo ad honorē vt in  
sū. eo. ti. q. dxiij. B.

**¶** Utz suffragia facta p mē  
tis eq'liter p'sint sin  
gulis. Refm Tho. a p. vbi supra  
Si valor suffragiorū; cōsidere ē fm  
q; valent ex v'tute caritatis. sic tū  
p'sunt singul' ac si pro vno tū  
fierent: q; caritas nō minuit si dī  
stribuat affect' in multos. immo  
magis augef. Et similit' etiā gau  
diū ex caritate pcedens q'to pluri  
bus est cōe. tāto fit mai'. vt dicit  
Aug' in li. cōfessionū: a sic q'tū ad  
o gratulacōem p't intelligi. de con  
se. di. v. non mediocriter. Si autē  
cōsidere ē valor suffragiorū in q'tuz  
sunt satisfactōes quedā p' intenti  
onē faciētis trāsstate in mortuos  
sic magis valent ei p quo spālīe  
fiunt. Sic em' effect' suffragij diuī  
ditur ex dīa iusticia iter eos pro  
quib' fiunt. A. Item in sū. eo. ti.  
q. dxiij. B.



# **S**upbia Vtrū

fit pēnā mortale. **Secūm**

**Tho. ii. ii. q. dxi. Supbia cōsistit**  
in hoc qd aliquis extollit se supra  
id qd est sibi pfixū a diuina regu-

la. cōtra qd apłs dicit. **ii. Corin. 1.**

**1.** Nos autē non in immēsum glo-  
riamur: s; s; mēsurā quam mē-  
sus est nobis dē. Et ideo dicitur.

**Eccl. 10.** Inciū supbie hominis est  
apostatare a deo. In hoc em rādi-  
supbie consideratur qd homo aliq-  
liter nō subditur deo a regulis ipi-

us. Hoc ipfuz autē qd est non  
subijci deo habet rācōnem peccati

mortalis. Vnde supbia s; m genus  
suū est mortale. Sicut tñ in alijs

que ex suo genere sūt peccata mor-  
talia: puta in fornicatiōe a adulte-  
rio sūt aliqui moti qui sunt pēnā

re mālita ppter eoz impfēctiōem  
q; s; pueniūt iudiciū rācōnis: a  
sunt pter eius cōsensum. Ita etiam

circa supbiam accidit qd aliq mo-  
tus supbie sunt peccata re mālita

dum eis homo nō cōsentit. De sup-  
bia ornat supra. ornatus. Et de re

vestib; infra. vestis. **A.** Pro meli-  
ori h; mōi mātērie declaratiōe. pri-

mo videndū est qd sit supbia. se-  
cūdo de eius spēbus. terciō ut sit

mōrtale. Ad primū dicendū s; m  
**Tho. ii. ii. q. dxi. art. v. qd supbia**

ē quedā extollētia p quā quis se  
extollit supra id qd est ei pfixum

a dīna regula. Hoc diffinitio ob-  
scura est: qd multū generalis: s; p

alias ptiulariores dilucidabit.  
Vnde sciendū qd a diuina regula

plura nobis pfixa sūt et ordinata  
quoz primū est obedientia dī a

hōim. Dei. ut patet. **1. Reg. xv. ibi.**  
Nūquid vult dominus olocauista

aut victimas aē. **1. Moim. Math. xv**  
**iii.** Si ecclēsiā non audiet sit tibi

sicut ethnicus a publicanus. **a Ro.**  
**xiii.** Omnis anima ptatibus sub

limioribus subdita sit aē. Et hūc  
obedientie cōtrariat opłacētia p

prie volūtatis. Ideo in ea est viciū  
supbie. **Numeri. xv. ibi.** Aia que

p supbiaz aliqd cōmiserit aē. Vñ  
ut p; m sū. de vicijs. sic diffinitur.

Supbia est amor p;rie volūtatis  
Secūdu qd a diuina regula hōi p

figit. est ut nō appetat alijs pesse  
ut p; **Math. xxi.** Oia opa sua fa-

ciūt vt videātur ab hōibus aē. De  
siderare g; pesse. primo est cōtra

diuinā regulā ideo est superbia.  
Vñ ab **Aug. 2. in li. de ciu. dī. a m**

sū. de vicijs sic diffinit. Supbia ē  
puerse celsitudinis appetitus. Qd

clari; dicitur. **ii. smax. dist. xlii. in**  
**c. ex supbia.** videlicet sic. Supbia

est amor p;rie excellētie. Et iste  
amor est puerfus ut dicit **Aug. 2.**

q; h; in se puerfite cōtra diuinā  
regulā: ut pmonstratū est. Et eti-

am q; ducit hōiem in omnē puer-  
fite. **1. 2. mens potētie auidā ne**

q; abstinere nouit a reititis. neq;  
gaudere cōcessis. neq; pietati adhi-

bere cōsensū. **1. 2. dist. vii.** Terciū  
qd a diuina regula pfigit hōi est

ut nō se extollat siue de se reputa-  
tiōem faciat. nec apud deum nec

apud primū. nec apud seipm. Nō  
apud deū: qd non possum; tantū;



agere q̄ vel vni diuino beneficio:  
puta. creaōnis vel redempciōis va  
lerem⁹ satisfacere. Et ideo Luc. xviij  
dicit. cum feceritis om̄ia que p̄cep  
ta sunt vobis dicite serui inutiles  
sum⁹. Non apud primū. v. ut nō  
se illo reputet iustiorē: a ideo non  
delem⁹ nos etiā sup peccantē p̄ri  
mū extollere. Alias occurreret no  
bis sicut phiseo: dicit. Non sum  
velut hic pblican⁹. ex quo a dño  
cōdemnat⁹ est Luc. xviij. Nō apd  
seipm. v. ut non seipsum iustificet  
corde vel ore Job. ix. Si iustificare  
me voluerō os meū cōdemnabit  
me. Diuina ergo regula prefixit  
homini vt nō se reputet. contra  
quā facit reputator sui: a fm hoc  
pōt sic diffiniri. Supbia est p̄pria  
reputatio. Ad fm dicendū. q̄ in  
dicto. c. ex supbia. ij. sententiā. di  
xij. enumerant. iij. species. Et hō  
idē q̄ ibi non sit mētio nisi de sup  
bia intellect⁹: a de supbia mixta.  
Supbia intellectus subdividit in  
tres: a supbia mixta ponitur pro  
quarta specie. S; vt ex p̄cedenti  
potest colligi si species supbie sin  
gularit̄ numerent̄ plures sunt q̄  
quor. Si vero generalit̄ pautiores  
Idē q̄ notandū q̄ tres generales  
sūt spēs supbie. videlicet supbia  
intellect⁹. affectus. a mixta. Sup  
bia intellect⁹ subdividitur in tres  
vt in dicto. c. ex superbia. Prima  
species est. q̄ndo quis grām quā  
habet reputat a se habere. ex pro  
prio studio. diligētia seu ingenio  
Secūda q̄n se grāa a deo habere  
nō reputat. siue tpalem siue spūa

lem: s; ex p̄p̄is meritis. Tercia ē  
q̄n quis se iactat seu reputat gra  
tiā habere quā non h;: vel ampli  
us q̄ habeat. Supbia affect⁹ disti  
guē in duas. videlicet in affectū  
contumacie seu voluntatis p̄p̄ie: a in  
affectū presidiētie. Quo ad primū  
pōt dici q̄ supbia est cōtumacia co  
tra legitimā obediētiā. Numeri  
xv. ibi. Anima que p supbiā ali  
quid omiserit. Seū q̄ supbia ē  
amor p̄p̄ie voluntatis. vt in sū. de vi  
cijs. Quo ad fm pote st dici. q̄ su  
pbia est amor p̄p̄ie excellentie di  
do. c. ex supbia. Et ē aduertēd. q̄  
hic amor reuerētie non solū intel  
ligitur cu; quis q̄rit honores: s; eti  
am q̄n non querit: s; oblatos sus  
cipit ad p̄p̄iam gloriā a cōpla  
centiā. viij. q̄ sciendū. ibi. Nam  
cu; hui⁹ mūdi successus p̄cipitur  
ac. Et in hoc piculū magnū immi  
net etiā bonis. qui h; faciliē mūdi  
honores cōtemnat non q̄rendo: tñ  
difficiliter dum offeruntur nō dele  
ctatur. vt dicit glo. Aug. sup illud  
ad Thesal. ij. Non q̄i vobis pla  
cētēs ac. Supbia mixta est cū cete  
ris despectis singularit̄ quis vult  
videri vt dicto. c. ex supbia. videri  
et cum quis licet reputet se grās  
a deo habere: a non ex p̄p̄is meri  
tis: tamē gloriā se singularem eē  
seu reputari desiderat seu delectat.  
Inq̄tum em̄ se reputat a gloriā  
singulare: p̄cipat de superbia in  
tellect⁹ a p̄p̄ie reputaciōis Inq̄  
tu; vero delectatur seu amat repu  
tari: p̄cipat de supbia affectus  
Ideo bñ species mixta vocat̄. de q̄



moral. xxij. c. xvi. Greg. ait. In hac arrogante q̄ta spē crebro humanus animus labitur ut id qd h̄ h̄ere se singulariter gloriēt in q̄ tū dyabolice similitudinē vicin⁹ appropinquet. Ad terciū dicendū. q̄ aut subbia nō h̄z osensū deliberatū aut h̄z. Primo casu ē remiale. ut ē hic p̄tactū. In scdō absq̄ villo dubio ē mōile: q̄z otraria ē hūilitati sine q̄ nemo p̄t saluari ut p̄z Mat. a. Luc. xviii. a. notat. Nico. de lra sup p̄s lxxij. a. Tho. ii. q. dxi. ar. v. in mo radix a mater est oim capita liū p̄tōz ut p̄z p̄ Greg. moral. xx. c. xxxviii. Vnā de pe. di. ij. c. p̄cipiū. ad fi. idē Greg. dicit. Cōfideret hō elatus qd in terra mereat. si p̄latus angel⁹ in celo. in terrā p̄stermitur

**S**uspensio fm  
Wil. suspensio dicitur aliq̄s qnq̄ quidē quo ad se a q̄ ad alios qnq̄. s. p̄ simam canonis: vel hōis suspensio est a talis tenet abstinere ab officio: illi q̄ hoc sciūt tenet euz vitare: quo ad executiōem officij. Si tñ occulte sit suspensio dicto modo p̄ sententiā canonis. ille q̄ hoc scit si nō posset eū vitare sine scādalo credo q̄ non tenet. Suspensio vero quo ad se tñ ille dicit q̄ non est phibit⁹ abstinere ab officio a hōi p̄ sententiā canonis vel hōis: s. p̄ simplice phibitiōem inris absq̄ lata sententiā sicut qui libet exis in peccato mortali: tenetur abstinere a celebratiōe. Si tñ celebret nō tenet subdit⁹ eius euz

vitare vel quicūq̄ ali⁹ etiā si sciret eius p̄t̄m. Large q̄ dicit quis suspensus q̄ ad alios. nō quo ad se. ut cleric⁹ pegrin⁹ qui p̄mittit celebrare in occulto a ex deuo cōne: s. nō in publico. ut sup. pegrin⁹. ij. ij. A. Predicatis cō. VI. ut in sū. lib. a. ti. v. q. xxi. circa fi. S. hodie cū ca p̄dicta mnouatiō facta est aliq̄ ut sup. clericus. in ij. fi. in additiōe. B.

**Q**uid si q̄s sit suspensus a p̄t̄ficalib⁹? Re. fm Host. Etāsi celebret in pontificali bus n̄ est irregularis: q̄ p̄t̄ficalia nō sunt de sba celebratiōis. nec debem⁹ aliquē iudicare irregulārē nisi inueniat exp̄ssus. ar. de pe. di. v. pene. a. ext. de sen. exco. is qui. in p̄n. li. vi. A. Cō. Inno. a. vil. durā. ut in sū. lib. in. ti. xxi. q. v. v. qd si aliq̄s. B.

**Q**uid si q̄s suspendit ab ingressu ecclesie: vel ingressus ecclesie sit ei interdictus? Re. Cū tali p̄ oīs censeat in ipsa eccā dīnotū celebratio interdicta: irregularis efficit si cōtra interdictū h̄mōi dīuinis se sciēter ingeat in suo agēs officio sicut p̄r⁹. Talis q̄ si hoc interdicto durate debebat nō debet in ecclesia nec in ecclesia stico cimiterio nisi penituerit sepe liri. extra de sen. exco. is cui. lib. vi. Et de hoc supra. interdictū. in ij. p̄ null.

**U**t suspensio possit suspēdi p̄ appellatiōem? Re. Sicut exco. muniatiō. sic ab officio vel ingressu ecclesie lata suspensio



per appellationem sequentem mini-  
me suspendit. extra. de sen. exc. is.  
cui. li. vi.

**U**t suspensus a participati-  
one vel collatione sac-  
ramentorum si contrahat sit irregula-  
ris. Re. fm Inno. a Hosti. Non ex-  
tra de exc. m. si celebrat. Talia  
enim non sunt ordinis: quod et layci parti-  
cipant sacramentis et offerunt sacra.  
A. Id. i. de ca. q. v. v. qd si suspēdit. B.

**U**t suspensus a divinis vel ab  
officiis seu a celebrati-  
one missae vel aliquo hymno. A. l. qd  
pprie pūz ad aliquē actū ordinis  
fm eundē Inno. et m dicto v. quid  
si suspēdit. B. sit irregularis si cō-  
trahat. Re. fm Inno. Irregularis  
fit. Nā tales actus sūt pprie actus  
ordinis. extra. de sen. a re iudi. cum  
eterni. li. vi. xi. q. iij. si quis eps dā  
natur. et fm wil. etiā si extra ecclē-  
siam dicat horas officiādo pplm si  
cut in exercitu et hymno. S. si dicat  
aiyno socior vel duobz. nō offician-  
do in ecclēsiā vel in pplō. licet mōti-  
ter peccet sic cōicando cū alijs. non  
cōtrahit tñ irregularitatem. Delet  
etiam abstinere ab illis verbis q̄  
a solis sacerdotibus dici solēt. vt  
dñs vobiscū. Itē minus malū fa-  
ceret si ab alio etiā nō sacerdote fa-  
ceret horas incipe. Itē Wil. duran.  
in Spec. A. Itē in sum. eo. ti. q. vi.  
que incipit. Circa tertium. B.

**U**t suspensus ab officio tñ  
possit pape pūctus  
beneficiorum suorum. Re. fm Inno. Nō.  
extra. de appel. pastoralis. S. hoc i-  
telligit Hosti. qñ ex grām cā suspe-

sus est. extra. de pur. ca. inter. solici-  
tudines. Secus si ex leui causa: pu-  
ta. ppter ppli scandalū. vel infami-  
am solam. nec dñi stetit cōtumax.  
Idem Goff. A. Itē in sum. li. iij. ti.  
xxij. q. lxxxi. Vbi et additur scdm  
Hosti. Nota q quicūq est ex cōica-  
tus: etiā ab officio a bñficio ē sus-  
pensus. extra. de appell. pastoralis  
q. si. h. nō cōvertit. Itē quicūq suspe-  
sus est ab officio: videt suspensus  
et a bñficio. ar. extra. de de. cōiug.  
c. diuers. fallacijs. q. c. qd a te. h. nō  
cōvertit. Itē quicūq suspensus est  
a subdiaconali ordine: suspensus in-  
telligit a dyaconali et sacerdotali.  
sed nō cōvertitur. arg. extra. de cor-  
vici. c. significavit. Melius facit: q  
cui interdicitur minor a: intelligū-  
tur interdicta et maiora. extra. de  
sen. exc. cū illorū. Sequit. Et suspe-  
sus a sacerdotalibz. suspensus est  
a pontificalibus. h. nō cōvertitur.  
quīs etiā suspensus a collatione  
ordinū simpliciter. suspensus intelli-  
gatur a collatione dyaconij a p̄sbi-  
terij. A collatione tñ subdyaconij  
et aliorū inferiorū ordinum non vi-  
detur suspensus. vt innuitur extra  
de temp. or. dilectus filius. in fi. et.  
c. lras. ad fi. Allegata intra nō vidē-  
tur hoc pbare. Nā. c. dilectus non  
declarat q p simplici suspensionem  
ab ordinando intelligat solū inhi-  
bita collatio p̄sbyteratus a dyaco-  
natus. In. c. autem lras fuit facta  
particularis suspensio ab his duo-  
bus ordinibus. Sequitur. Cui in-  
dicatur ingressus ecclēsie interdictē  
officiū intra ecclēsiā non extra  
h. h. v.



Ergo suspensus ab officio suo potest ecclesiam intrare et divinum officium audire. dum tamen caueat quod non officiet. Secundo dicere in si esset suspensus simpliciter a divinis: quod tunc nec officia re posset nec cum alijs audire. hec Hostiensis.

**S**ufurratio quod dicitur susurriones. **R. Tho** secunda secunda. q. lxxiiij. Sicut dicit. glo. Ro. i. Susurriones dicuntur inter amicos discordia; seminantes detractores qui aliorum bona negant vel minuunt. Contumeliosi qui intendunt honorem auferre. Et de hijs duobus supra. detractio. et super contumelia. A. ubi de hijs etiam latius dicit. Et item quod hic nota. in super. li. iij. ti. xxxij. q. cclxi. B.

**B**ed quid horum est gravius. **R. fm Tho.** secunda secunda. q. lxxiiij. Sufurratio gravius est. Nam tanto aliquod nocivum gravius est quanto bonum quod tollit melius est. Melior est autem amicitia quam fama quod tollitur per detractorem quia fama ad hoc maxime necessaria est: ut homo perversus habeatur ad amicitiam. Item amicitia est melior quam honor. quod tollit per contumeliam. sicut et amari est melius quam honorari. **fm plm.** viij. ethi corum. Unde benedicit **Eccl.** vi. Amico fidei nulla est comparatio. Et **Eccl.** v. Denotatio pessima super bilinguem. Sufurratori autem odium inimicitia et contumelia. A. **Idem** in dicta. q. cclxi. B.

**A**bellio est publica persona habens officium scribendi instrumenta ad faciendum fidei. A. Hoc dictum fuit glo. Ra. ut in super. li. iij. ti. viij. q. iij. B.

**U**trum deici exerce possint officium tabellionatus? **R. fm Ray.** Clericis in sacris ordinibus constitutis est penitus interdictum officium tabellionatus. et si illud habeant. ad dimittendum sunt compellendi per subtractionem beneficii appellacione postposita. ex. ne. de. vel modificat. Et ideo credo si sunt in minoribus habeant sufficientia beneficia. ar. ext. de postu. clerici. Sed ut addit Iano si illi qui sunt in sacris instrumenta conficerent antequam eis interdiceretur valerent. alio non. Et intelligitur **fm Host.** quod non valerent in secularibus negocijs. ut docet **Rica** predicti. c. sicut. sed in ecclesiasticis valerent. A. Item in dicta. q. iij.

**U**trum episcopus possit in ecclesiasticis constitui clericum tabellionem? **R. fm Ray.** Potest per totam suam diocesim. cui cura omnium est commissa. p. q. i. regenda. xij. q. i. episcopus. et c. papi. Et si fecit poterit ille vocari ad scribendum acta ecclesiastica fidei. **Als** ubi tabellio non habet. due honeste persone subrogabunt. ex. de pba qui contra falsam. Et sic intellige quod deici potest esse notarius pape. v. q. i. quod ab. Si tamen constitutus a papa poterit dicitur instrumentum ubique. Constitutus autem ab episcopo non habet potestatem esse diocesim illius quod ipse constituit. **R. d. iij. o. iij. l. fi. S.** tamen

quod dicitur in super. li. iij. ti. viij. q. iij. B.